

ПОЛИТИКИН

Немачка 5.80 DEM, Швајцарска 5.00 CHF, Аустрија 40.00 ATS,
Шведска 28.00 SEK, Македонија 85 ДЕН, Словенија 250 SLT,
Русија 3.50 USD, Хрватска 12.00 HRK, БиХ 3.50 KM,
Грчка 750 GRD,

ISSN 0032-339-x

9 770032 339010

ЗАБАВНИК

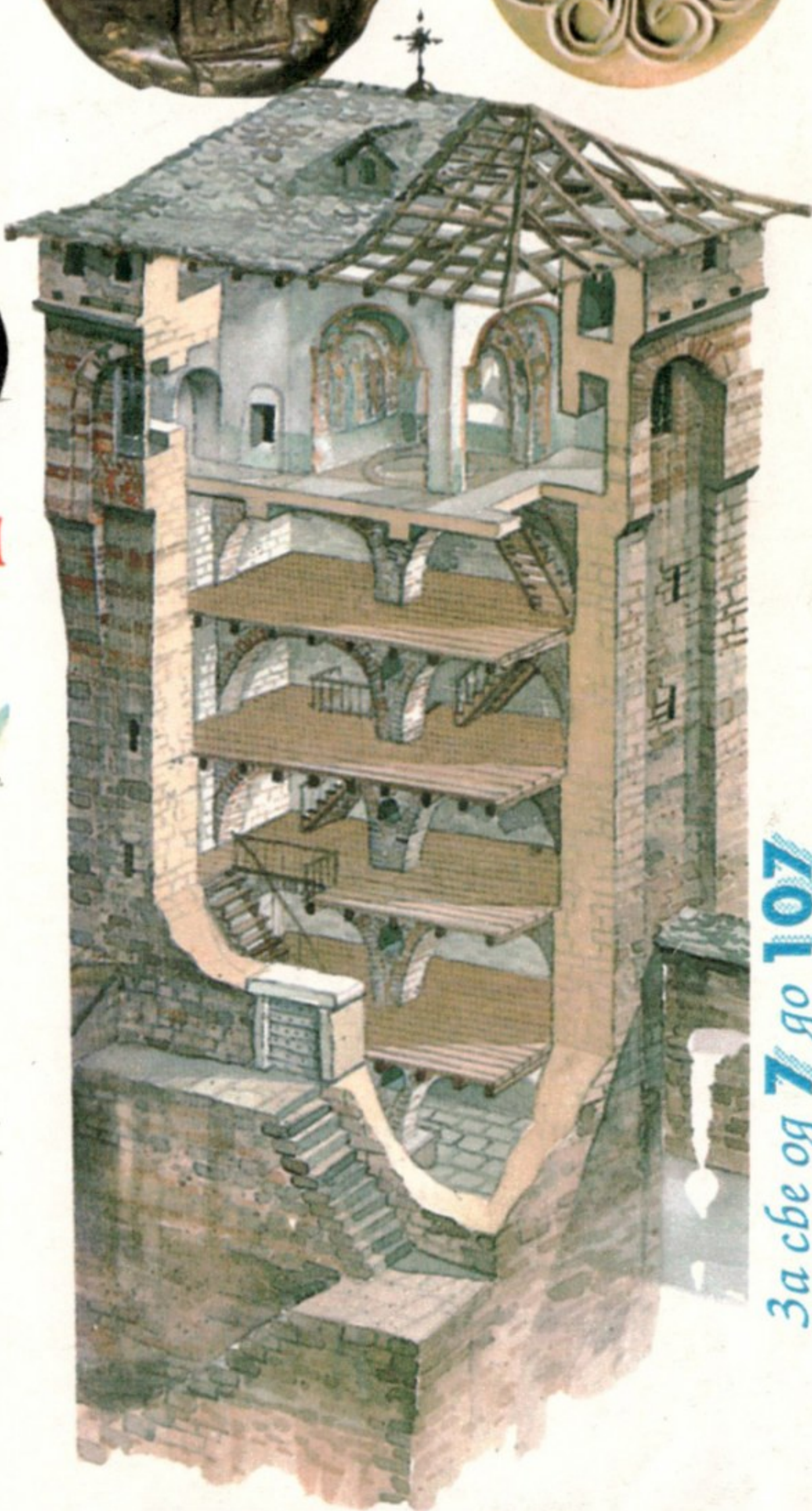
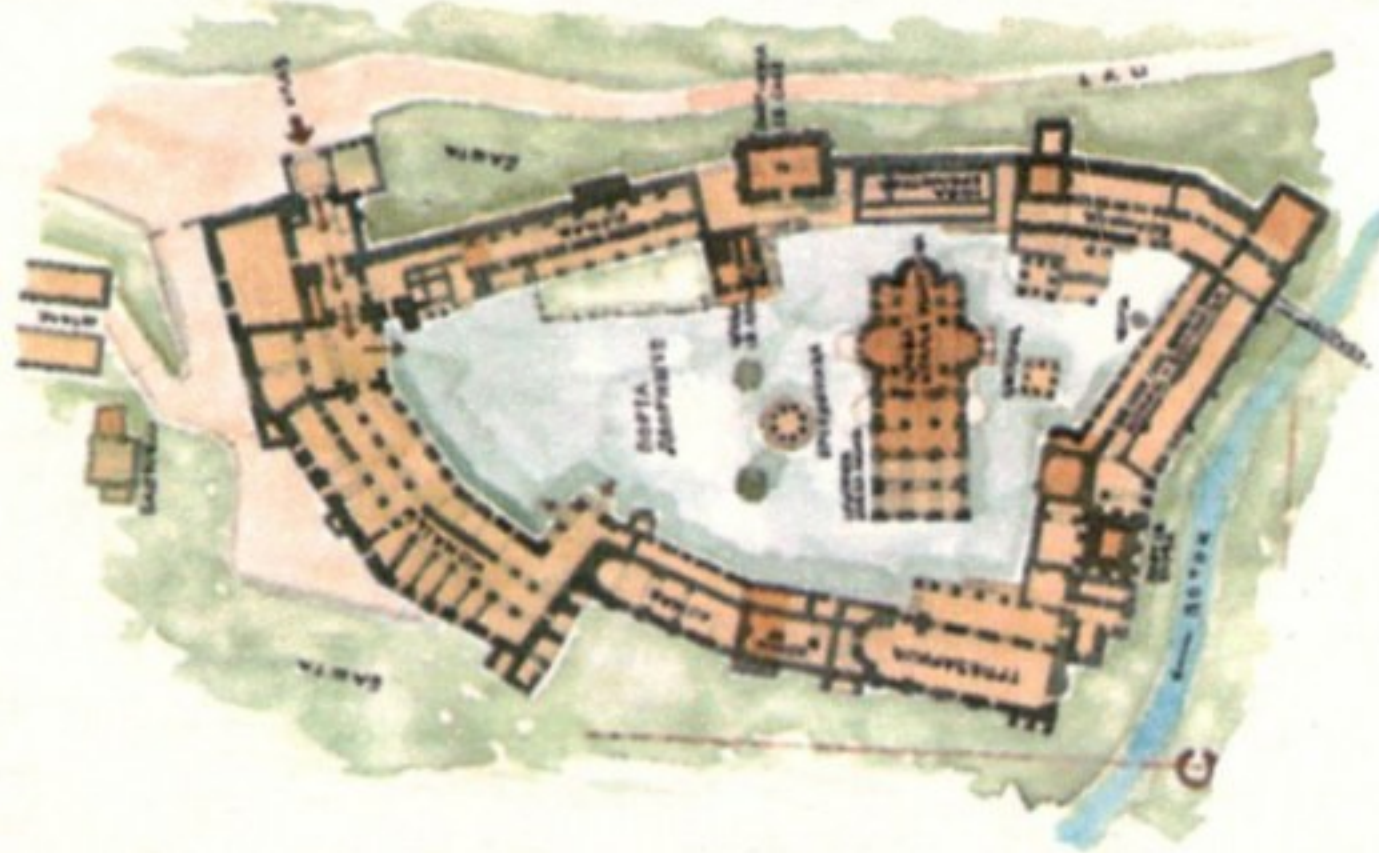
4. XII 1998.

ПЕТКОМ • ГОДИНА LX • ЦЕНА 15 ДИНАРА • БРОЈ 2443

Хиладар

ОСАМ ВЕКОВА ПОСТОЈАЊА

За све од 7 до 107

 Telekom Srbija

Mobilna
Telefonija
Srbije

064

Telekom Srbija
Novi Svet Komunikacija

**МЕДА МАЊИ ОД
ЈЕДНОГ ПЕНИЈА**
НАЗВАН МАЈУШНИ, ДЕЛО
ЈЕ ХАНЕ ШРАМ, ПРОИЗВО-
БАЧА ПЛИШАНИХ МЕДА
ИЗ НЕМАЧКЕ.

**НАЈВЕЋА ПЛЕТЕ-
НА КОРПА НА СВЕТУ**

ДУГАЧКА 14,5 МЕТРА,
ШИРОКА 3,35 А ВИСОКА
7 МЕТРА, НАЛАЗИ СЕ У
ДРЕЗДЕНУ, ОХАЈО.

ЧАМПАЦ-БУНДЕВА

ТЕШКА 328 КИЛОГРАМА,
ПОСЛУЖИЛА ЈЕ ВЕЈНУ
ХЕКНИЈУ ИЗ ЊУ МИЛФОР-
ДА ДА ПРЕПЛОВИ ЈЕ-
ЗЕРО
КЕНДЛВУД.

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

●●● Ерне Рубик, познати
Мађар, изумитељ чувене
коцке, и данас живи у Бу-
димпешти. На Интернету
постоје бројне странице
заљубљеника у коцку која

је Рубику донела богат-
ство. Једна страница при-
пада и самом Рубику:
www.Rubics.com ■

●●● слике на платну пр-
ви пут су се појавиле то-
ком 15. века, најпре у Ен-
глеској а онда у Флан-
дрији. За то време у оста-
лим крајевима Европе
сликари су још радили на
дрвету ■

●●● амерички археолози
недавно су дошли до за-
кључка да су жене у пале-
олиту, пре више од 30.000
година, имале у друштву
једнак положај са муш-
карцима – учествовале су
у сакупљању плодова али

и риболову и лову. Тек ће
долазак земљорадње до-
вести жену у потчињен по-
ложај ■

●●● од следеће године
важиће нови прописи за
гуме на аутомобилима
формуле 1. Најважнији
гласи: тимови ће током је-
дне трке смести да користе
само 32 пнеуматика за су-
во време уместо досадаш-
њих 40. Како би се болиди
успорили, предње гуме
мораће да имају по четири
„шаре“, једну више него
ове године ■

●●● код жаба *Platymantis*
vitiensis, које живе на др-
већу острва Фиџи у Паци-
фику, женке су те које из-
воде љубавну песму да би
привукле мужјаке у време
парања. Иста појава откри-
вена је и код афричких жа-
ба *Xenopus laevis* ■

●●● за четврт века проце-
нат градског становниш-

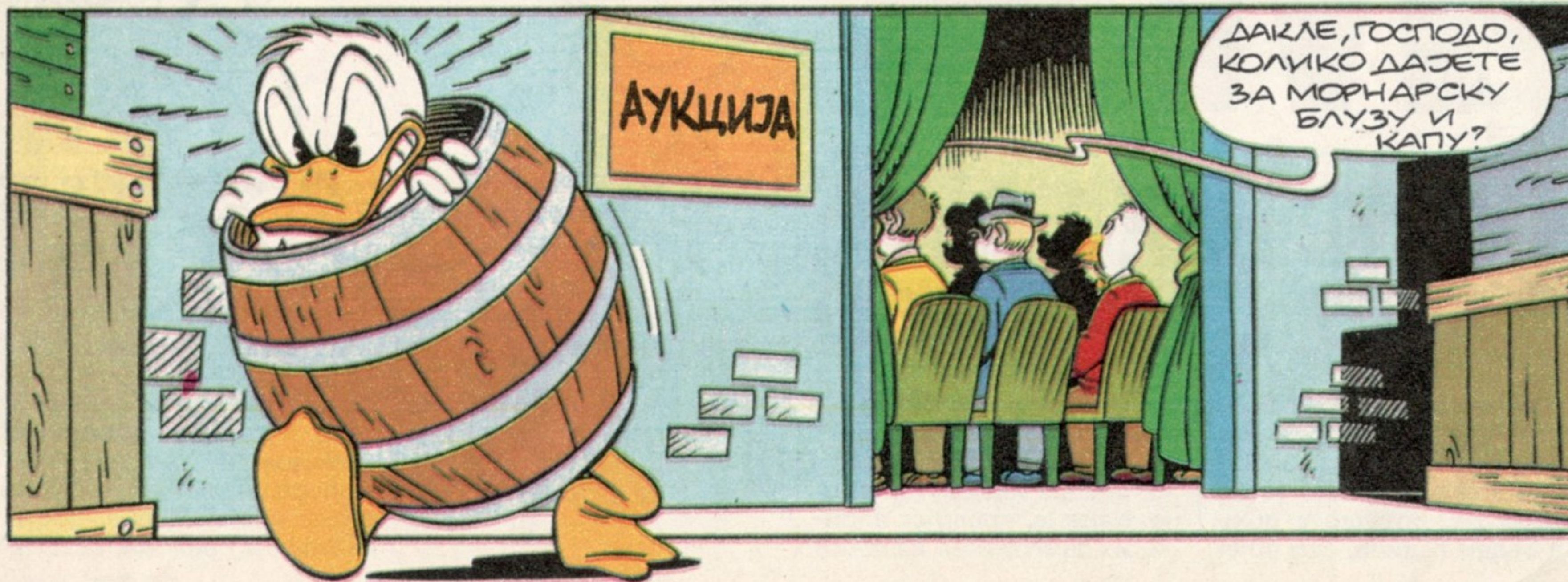
тва неће бити значајније
повећан: они ће чинити 59
одсто светске популације,
уместо 55 одсто 1955. го-
дине ■

●●● крајем октобра на
аустралијској плажи Ра-
бен из непознатих разлога
насукало се 65 црних
китова. Свега неколико
њих је угинуло, док су
спасилачке екипе успеле
да помогну осталим цино-
вима и у океанске дубине
врате чак 40 китова ■

ПАЈА ПАТАК

Миленијумска грозница

Зар Нова година не почиње кад у Гриничу откуца поноћ?
Можда стварно није фер што нико до сада није скренуо пажњу Новом Зеланду и Републици Кирибати да не тање узалуд нерве доказујући ко ће први угледати сунце 2000. године, јер јужни Пацифик ионако није део света у коме би требало дочекивати почетак новог миленијума.

Такозвани универзални дан, договорили смо се још 1884. године на Међународној конференцији у Вашингтону, почиње када у Гриничу откуца поноћ. Право питање, дакле, гласи: где ће сунце управо да излази у тренутку када 31. децембра у Гриничу буде откуцавала поноћ? На Никобарским острвима која се налазе у територијалним водама Индије.

— Сунце излази крећући се дуж полукруга који прелази преко Русије, Кине и Бенгалског залива, а тачно у поноћ по гриничком времену прве зраке бациће на острво Качал у групи Никобарских острва — каже др Кечпол из Краљевске опсерваторије у Гриничу.

Никобарска острва налазе се у источном делу Бенгалског залива, на око 300 километара јужно од Андаманских острва, а када је о миленијумском лудилу реч, имају једну неопростиву ману. Приступ овој области строго је забрањен.

Све у свему, мали су изгледи да ће ово индијско острвце морати да се брани од навал сниматељских екипа и грозничавих туриста. Далеко је вероватније да ће једини сведоци првог изласка сунца у 2000. године бити дугонзи (морске краве), огромне морске

БРЉОТИНЕ

Зашто би можда ипак требало ићи у Индију и какве су нам шансе да 2000. години наздравимо прерано или прекасно...

корњаче и крокодили који живе дуж обала острва.

Шта је клетва часовника који одбројавају секунде до почетка новог миленијума?

Готово да нема светске престонице без часовника постављеног на некој од најпрометнијих тачака у срцу града (о „сајтовима“ на Интернету да се и не говори) за који се не тврди да до у последњи делић секунде тачно не одбројава време до истека поноћи 31. децембра 1999. године. Све те електронске дисплеј табле и панои више, нажалост, не показују тачно време.

Земаљско време је, наиме, одређено нечим што се зове преступна секунда. Тај ништавни, шездесети део минута, на најбољем је путу да све постојеће „миленијумске часовнике“ извргне руглу због разлике између времена које они читавају и оног које се мери обртањем Земље око сопствене осе.

Да ли је атомски часовник потпуно тачан?

Ништа тачније од њега немамо, јер је направљен да греши свега око секунду у 30 милиона година, али и атомски сат „брља“.

Атоми цезијума од којих зависи његова запањујућа тачност не стоје у месту, а промене

у учесталости њиховог кретања изазивају извесна одступања у раду часовника, незнатна, али ипак одступања. При том ни само кретање Земље није најпоузданији основ за мерење времена. Брзина којом се наша планета обрће око сопствене осе, под утицајем океана и течног језгра у њеном средишту, разликује се од године до године. Земља се окреће некад брже, некад спорије.

Последица свега овога је да време које нам дају атомски часовници постепено све више одступа од времена које се мери ротацијом Земље — такозваног универзалног времена које се заправо у потпуности поклапа са гриничким (средњоевропским) временом.

Невоља је решена помоћу преступних секунди који се по потреби уводе у атомско време. На тај начин добија се такозвано усклађено универзално време.

Како поменуте брљотине утичу на часовнике који откуцавају последње сате текућег миленијума?

Као прво, ако решени да на лицу места присуствујете истеку последње секунде овог миленијума одете у Гринич, време које ће вам тамо откуцати на свечаној улазници

АКО ТЕ НЕКО ПИТА, ПОЈЕО САМ КИТА!

Свеки Кролман постао је национални херој. Наиме, овом педесетогодишњем Исланђанину пошло је за руком да, додуше у року од седам година, сам поје-

де целог (целцатог) кита! Мало-помало свакодневно је грицкао делове огромног сисара тешког чак 3 тоне. Када је, прошлог априла, из замрзивача извадио

четири

и последњу „шницлу“, о Свекију су писали прво локални листови, а потом се појавио и на националној

телевизији. Одједном су сви желели да чују како је извео тај неуобичајени подухват ■

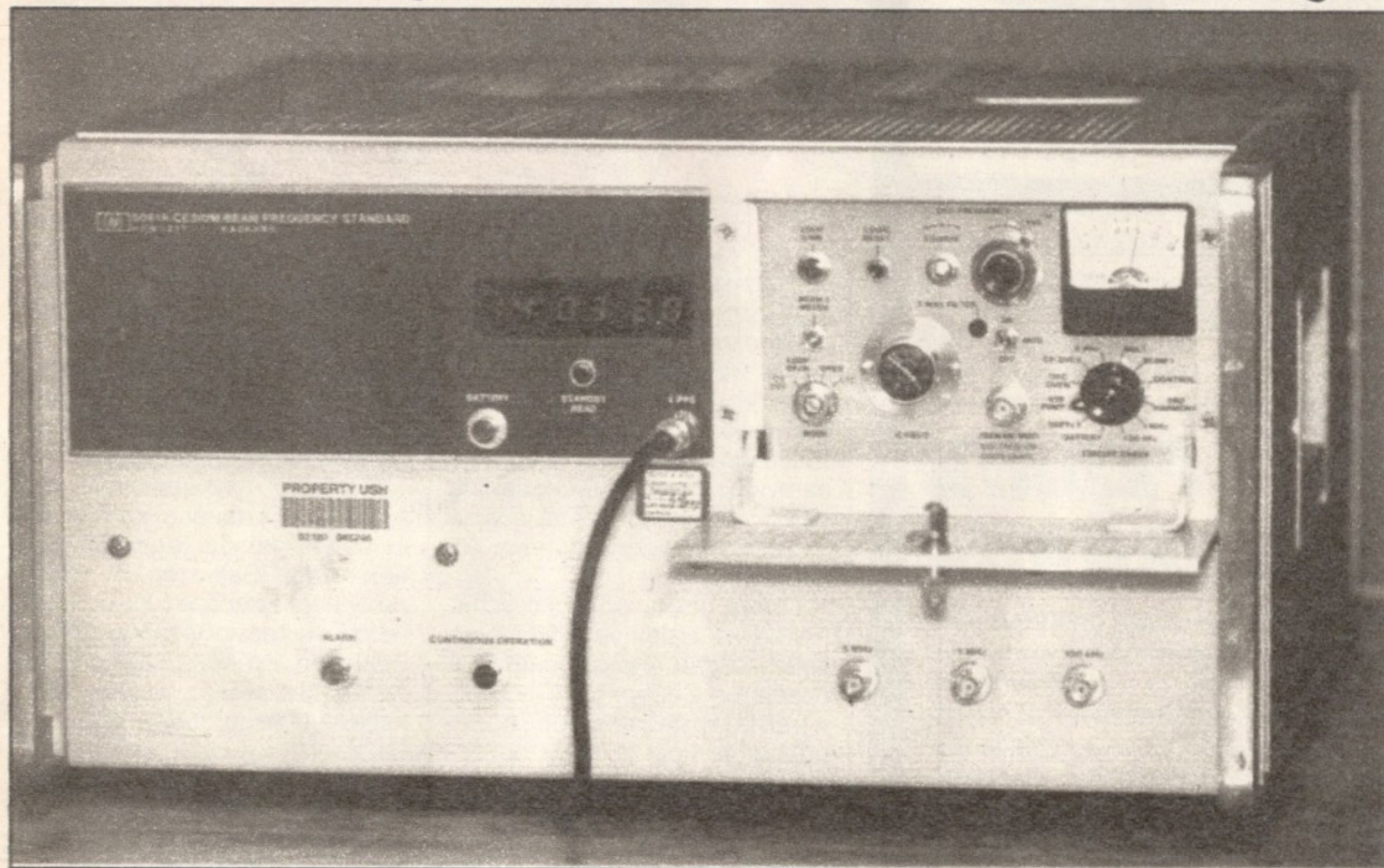
НЕ ВОЗИ СЕ АУТОБУСОМ!

То се зове — имати пех. Када је домаћица из Џексонвила (не открива јој се име), држава Флорида, освојила на лутрији 5770 долара, њеној срећи није било краја. Иначе доста скромних прихода, свашта

ПОДНИМИ
ЗАБАВНИК

Илустровао Зоран Петковић Петко

ПРЕСТУПНИХ СЕКУНДИ

Атомски цезијумски сат, модел ХП 5061А, америчке производње Хјулит-Пакард, који користи Савезни завод за мере и драгоцене метале

неће се, као што ће покушати да вас увере, поклапати са стварним гриничким временом, него са усклађеним универзалним временом атомских часовника.

Усклађивање атомских часовника обављено је последњи пут још у јуну 1997. године, а то је кад су преступне секунде у пита-

њу било давно. Сви су изгледи да ћемо до истека овог миленијума морати да у време које сматрамо најтачнијим на свету урачунамо још неколико преступних секунди.

Могуће одступање јесте ништавно, али није занемарљиво. Преведено на језик који сваки миленијумски туриста разуме, своди

се на следеће: у овом тренутку нико још није у стању да каже колико ћемо „лутајућих“ секунди морати да обрачунамо како би се 31. децембра 1999. године милиони људи широм планете поштедели бруке да дизањем чаша наздраве новом миленијуму коју секунду прекасно или прерано ■

М. И.

је мислила да уради са, како се унапред свима похвалила, „толиким парам“. Сав новац ставила је у ташну и, обузета силним плановима за будућност, села у аутобус. Њена срећа кратко је трајала. Украли су јој све, до последњег цента. Крађу је одмах пријавила полицији, али су јој они рекли да су мале наде да јој се јави „поштени“ лопов ■

Ево призора који се заиста ретко виђа. Ове две Кинескиње седе испред председничке палате у Пекингу где им, као што видите, војници (професионалци) скрађују косу и дотерују фризуру. Била је недеља и војници широм зем-

ље шишали су, поправљали бицикле и помагали својим суграђанима на разне друге начине – у знак сећања на њиховог друга Леија Фенга који је, шездесетих година у Кини, био познат по свом човекољубљу ■

ЖИВОТ У ИЗЛОГУ

У Цириху је једна италијанска породица прихватила да, за 10.000 швајцарских франака, проведе месец дана у излогу једног великог трговачког центра уређеног тако да је у њему могло нормално да се живи. Отац Аурелио Бјундо је сваког дана, у уобичајено време, одлазио на посао, а једанаестогодишња кћерка Емануела у школу. Мама Евелин и трогодишња Габријела остајале су код куће, али су могле и да изађу – да се прошетају или да нешто купе. Кад је мама кувала ручак, Габријела се играла на поду и поздрављала радознале пролазнике. Најтеже им је, кажу, било првог дана – кад је требало да крену на спавање ■

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

Улицама Лос Анђелеса „харају“ неки страшни момци. Не носе оружје и не отимају новац од пролазника, али није нимало згодно ако се човек нађе с њима очи

РЕПАТИ БЕСКУЋНИЦИ

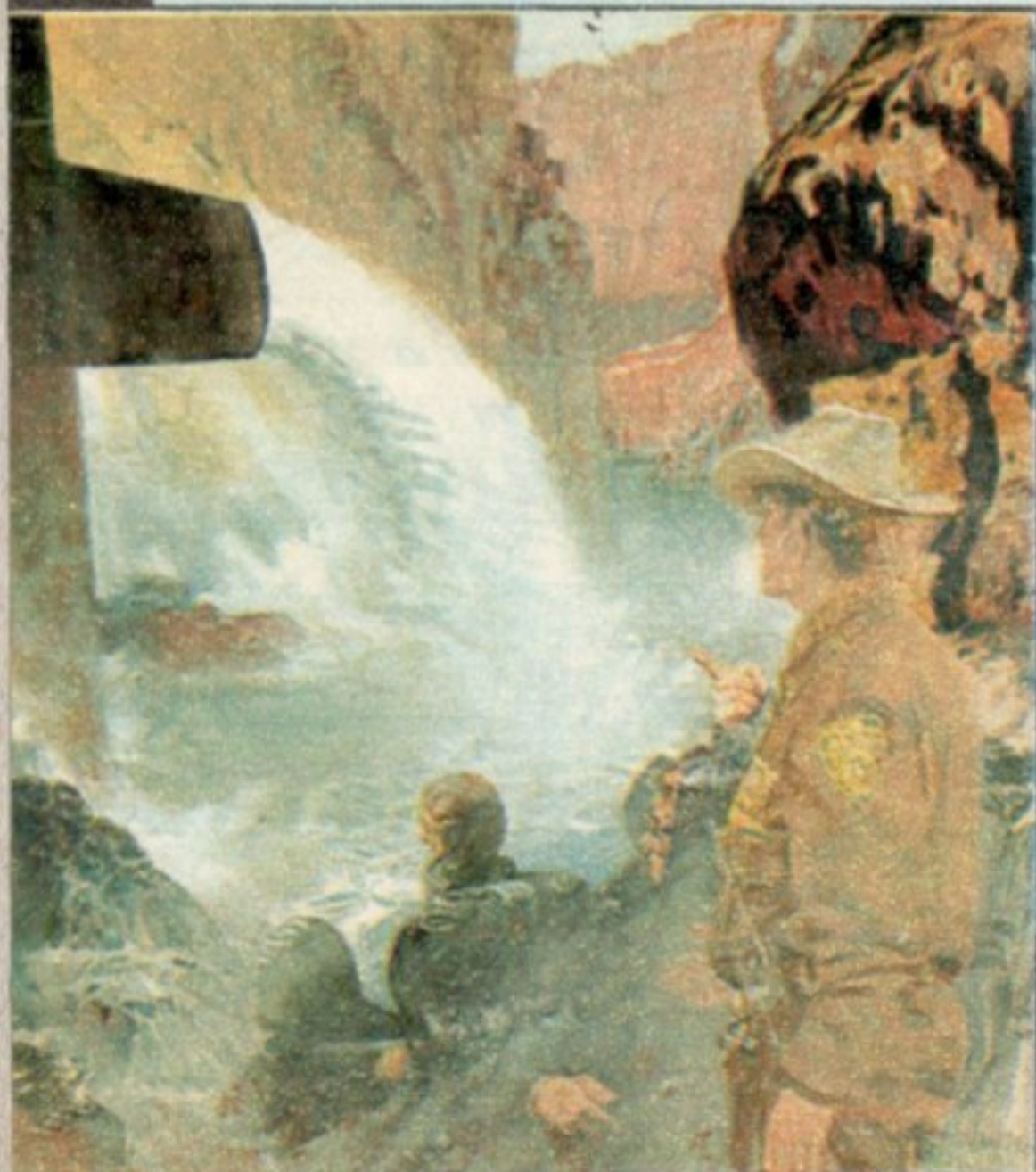
у очи, јер такав сусрет може да има и болне последице. Све је почело отприлике пре пет година. Тада је у овом америчком граду на западној обали наступила права поама за необичним кућним љубимцима, посебно игуанама. Са својим праисторијским изгледом деловале су као украс у стану а нису морале, као пси, да се изводе у шетњу. Игуане су масовно почеле да стижу, махом из Централне Америке. Поносни власници само о једном нису размишљали. Ти зеленкасти гуштери, који нарасту и до два метра, захтевају пажњу, баш као и било које живо биће. У противном, постају раздражљиви и својим јаким репом могу и да ударе неког ко им се замерио или им се нашао на путу.

Незадовољни, власници су почели своје љубимце да избацују на улицу, па сада „градом анђела“ шета велики број игуана. У почетку су им уточиште пружали у зоолошком врту, али сада ни они више немају где да их сместе. То што игуане понекад нападну пролазнике, није и једина брига градских власти. Наиме, ови гмизавци су опасни и зато што преносе салмонелу, патогену бактерију која код људи изазива углавном стомачне тегобе. Постоји бојазан да то није и једино што ови гуштери преносе ■

КОЛОРАДУ ВРАТИЛИ ВОДУ

Био је то величанствен догађај у природи иако је њиме управљао човек: кроз отворе на брани вештачког језера Глен Кенион у Колораду, САД, у узану долину Великог кањона сручило се, уз заглушујућу хуку, преко 450 милијарди литара воде! Овај јединствени подухват има за циљ поново успостављање еколошке равнотеже у овој области.

Вода је у кањон донела огромне количине муља који се у језеру таложио 33 године. Овај користан талог сада ће поново напипати суво и неплодно тло ■

НАЈУСПЕШНИЈИ ПУСТОЛОВ

ОСВОЈ

Одсеја која за Дејвида Хемплмена-Адамса траје већ 18 година завршила се маја ове године. Оно о чему је могло само да се сања, овом четрдесетједногодишњем Британцу пошло је за руком. Он је први човек на свету који је успео да освоји 11 најистуренијих тачака на нашој планети.

Гренд слем, односно успињање на највише врхове на свих седам континената и освајање Северног и Јужног, и магнетног и „обичног“, пола, подвиг је који је први остварио Адамс. За такву пустоловину требало му је готово две деценије изузетне храбрости и издржљивости, али ниједног тренутка не жали, напротив. Сада када је, како у шали каже, освојио цео свет, најсрећнији је човек на Земљи.

И данас му (пакосни) појединци оспоравају последњи подухват, освајање Северног пола, а ево и зашто. Сматра се да је експедиција успешно окончана само ако су поштована сва правила. Оно најваж-

није је да приликом таквог подвига нико са стране не сме да вам помогне. А Хемплмен-Адамс, који је пут Арктика кренуо са једним норвешким истраживачем, имао је сасвим неочекиван сусрет.

Потпуно независно од Адамса и Гелднеса, ка Арктику се упутио још један Британац, Ален Бајвотер. У оном леду и на температурама које често ни термометар више не може да измери, Бајвотер је остао без имало хране, већ озбиљно исцрпљен. Осећајући да су му сати избројани, просто није могао да поверује када је угледао траг саоница на снегу. Пратио је тај траг који га је одвео до шатора Адамса и Гелднеса.

Али, пре него што се приближио шатору, Бајвотер је, колико му је то оно мало снаге уопште дозвољавало, дозивао помоћ. Јер, у таквој недођији правила су врло јасна. С обзиром на то да је могућност да се у том леду налети на људско биће сведена готово на нулу, најчешће је то неки залутали медвед у потра-

Погрешно показујеш, Дејвиде! Ниси освојио само четири, већ свих седам највиших врхова!

СЕДАМ ВЕЛИЧАНСТВЕНИХ

Адамс се попео на 7 највиших планинских врхова на свету

● Маунт Мекинли — Аљаска, Северна Америка, 6194 метра, подвиг постигнут 1980.

● Килиманџаро — Кенија, Африка, 5895 метара, подвиг постигнут 1981.

СВИХ ВРЕМЕНА

ЈИО

СВЕТ

зи за храном, онда се, како објашњава Адамс, прво пуца, па затим постављају питања.

Срећа је да су Адамс и Гелднес чули дозивање и, ни једног тренутка не размишљајући, пружили помоћ несрећнику који би, да није налетео на њих, сигурно оставио кости на Арктику. Радиовезом позвали су спасилачку екипу и, само неколико сати касније, по Бајвотера је стигао хеликоптер.

Сада неки оспоравају Адамсу подвиг зато што је, наводно, извео подухват уз помоћ са стране. Срећом, таквих је гласова мало. Адамс, како и сам објашњава, никако другачије није могао (ни желео) да поступи, већ да спасе човека у несрећи.

— Сер Едмунд Хилари, први се попео на Маунт Еверест (1953), Роалд Амундсен први стиже до Јужног пола (децембра 1911), а Роберт Едвин Пирри до Северног (1906) — каже Дејвид Хемплмен-Адамс. — Ни на једно од ових места ја, наравно, нисам стигао први, али сам ипак постигао нешто што још никоме није пошло за руком. Ношен духом свих тих великих људи из прошлости, објединио сам све њихове подвиге у једну велику пустиловину којој сам посветио 18 година свога живота ■

В. С.

● **Елбрус** — Русија, 5642 метра, подвиг постигнут 1984.

● **Маунт Еверест** — Непал, 8848 метара, подвиг постигнут 1993.

● **Масив Винсон** — Антарктик, 5140 метара, подвиг постигнут 1995.

● **Аконкагва** — Аргентина, 6960 метара, подвиг постигнут 1995.

● **Карстенс** — Индонезија, 5030 метара, подвиг постигнут 1995 ■

Оно што још никоме није пошло за руком, Дејвид Хемплмен-Адамс остварио је овог маја. Стигавши и до Северног пола, овај четрдесетједногодишњи Британац освојио је 11 најистуренијих географских тачака на нашој планети

Дејвид Хемплмен-Адамс снимљен на почетку експедиције на Маунт Еверест (цвеће и осмех, незаобилазни детаљи) и на „врху света“, где се осмехује с мало мање жара, мада окупан неочекивано јаким сунцем

На врхунцу моћи турске царевине 1683. године, када се чинило да је само питање дана када ће дотад непобеђена војска великог везира Кара-Мустафе развалити зидине Беча, пољски краљ Јан Собјески одважио се да удари на Турке и да их до ногу потуче. Шта рећи за таквог јунака без страха и мане сем да се он баш ничега на свету не боји?! Па, није баш тако било... Јан Собјески се и те како плашио – своје жене! Пред њом дрхтао је као прут од страха, засипао је златом и драгим камењем, а кад би је затекао нерасположену буквално јој је на коленима љубио руку. Његови савременици нису забележили шта је радио кад би је затекао љуту, али зато је остало записано да је после његове смрти 1689. године незахвалница, заједно са синовима, опљачкала његов ковчег.

Овакав необичан човек, у нашем народу познатији као „папучић“, није новијег датума, а није баш тако ни необичан – чак и међу крунисаним главама.

После кише – Сунце

Истину за вољу, славни грчки филозоф Сократ није био ни моћан ни владар, али је зато имао злу и наопаку жену Ксантипу. Она га је на разне начине гњавила, па чак и тукла правдајући се тиме што Сократ уопште није гледао кућу. То је било тачно, јер је Сократ био изнад обичног света и није марио за свакодневни испразан живот, већ је тежио вишим циљевима. С друге стране, Ксантипа није имала разумевања за његово трагање за животним истинама. Зато је једном приликом, када ју је спопао напад беса, изручила Сократу на главу воду из прве посуде која јој је дошла под руку. И овом приликом Сократ се понео узвишено, само ју је погледао и мирно рекао:

„После кише обично долази сунце!“

Ако Сократу није сметало овакво Ксантипино понашање, сметало је његовим ученицима. После смрти свог учитеља, није им било тешко да седну и запишу све њихове брачне двобоје и на тај начин се освете Ксантипи.

Ни вечити Вилијем Шекспир није био боље среће. Његова супруга Ана Хат била је прави пример зле и опаке жене: ситна, просечна и пакосна жена која му није дозвољавала да изађе из куће како га не би нека дама, одушевљена његовим стиховима, позвала на чај. Шекспир јој је све праштао, па и њено стално ометање у писању, тако да је доста простора у својим делима посветио узвишеним женским ликовима као што су Офелија и Дездемона. Истина, ту и тамо наиђе се и на понеку злу жену, али уопштено, Шекспир је ценио њихову племенитост и осећај материнства па им се није светио у својим делима.

Ипак, лако је било Сократу и Шекспиру, они су имали само по једну жену. А како је било пророку Мухамеду који је, како кажу

ЗАНИМАЊЕ: папучић

ИСТОРИЈА ЈЕ ПУНА ПРИМЕРА МОЋНИХ ЉУДИ И ВЛАДАРА КОЈИ СУ СЕ ТОЛИКО ПЛАШИЛИ СВОЈИХ ЖЕНА ДА СУ ОНЕ, ЗАПРАВО, ИЗ СЕНКЕ УПРАВЉАЛЕ ДРЖАВОМ. ТО НИЈЕ ЧУДНО ЈЕР, АКО ЈЕ ВЕРОВАТИ ФРАНЦУСКОМ АКАДЕМИКУ АНРИЈУ РОБЕРУ, ЖЕЉА ЗА ВЛАШЋУ УВЕК ЈЕ ЖЕНЕ ПРЕТВРАЛА У ТИГРИЦЕ

ЗАБАВНИКОВ ИСТОРИЈСКИ ЗАБАВНИК

белешке, имао харем од осамнаест жена! Остало је забележено и то да је највише невоља имао са прелепом Аизом, коју је оженио кад је он имао педесет девет, а она четрдесет година мање од њега!

Султанија против Изногуда

Ништа боље није прошао ни султан Сулејман Други Величанствени. Док је пред њим дрхтала цела Европа, он је дрхтао пред султанијом Росаном, бившом робинjom коју су Турци отели од Сарацена. За разлику од до сада наведених примера где су жене физички злостављале мужеве, она је захваљујући комбинацији своје лепоте, лукавости и интелигенције (омиљено женско оружје) одвојила Сулејмана од других жена и потпуно га запосела собом. Потом је у своје руке преузела дизгине турске царевине и практично владала државом, што јој и није било нарочито тешко јер је Сулејман Величанствени често одсуствовао од куће због освајачких похода. И поред свега, он и није тако лоше прошао као папучић: бар је био сигуран да му је престо безбедан, јер док је он био на службеном путу Росана је добро пазила да неки „локални Изногуд“ не пожели да постане султан уместо султана.

Римски цар Клаудије није био те среће. Његова трећа жена Месалина, која је са

правом постала синоним за грамзиву, развратну, сурову, превртљиву и порочну жену, а која је, узгред буди речено, била крупнија и физички јача од Клаудија, једва је дочекала да му види леђа. Чим је остала сама, одмах се преудала за сенатора Гаја Сулија убедивши га да ће му помоћи да постане император уместо императора. На жалост свих завереника, Клаудије је у последњем часу схватио где ће га одвести сопствено папучићанство па их је све погубио.

Ни владарка Тирола у 15. веку Маргарита Корушка није била ништа боља. Иако је била наказно ружна жена, удавала се три пута а сви њени мужеви били су лепо људи. Међутим, то јој није сметало да их страховито злоставља, а двојицу од њих и пошље на онај свет. Трећи се спасао бекством у последњем тренутку.

Жена Фердинанда Четвртог Бурбонског, Марија Каролина, пребегла је другој методи. Свог мужа мучила је претераном љубављу ради које је захтевала да се свега одрекне и да живи само за њу. Када јој је то пошло за руком, она се окренула другим мушкарцима, тако да је Фердинанд Бурбонски једном признао да је од туцета својих синова он „одговоран“ само за половину.

...

Што се нас тиче, ни ми нисмо лишени владара – папучића, посебно не у новијој историји. Али, да кренемо од средњег века.

Деспот Ђурађ Бранковић није имао срца да се супротстави жељи своје женице Јерине, иначе пореклом Гркиње из познате породице Кантакузин, да распише огромне порезе и кулчења како би се подигла Смедеревска тврђава. Због тога народ јој је уз име додао придев Проклета.

И поред општег негодовања, кнез Михаило Обреновић оженио се угарском племићкињом Јулијом Хуњади. Лудо заљубљен, није хтео да захтева од ње да прими православље, већ јој је дозволио да задржи своју католичку веру. Штавише, наредио је да се у двору у Београду једна просторија претвори у католичку капелу. Тек када је био суочен са чињеницом да је Јулија у једном тренутку издала државне интересе Србије, кнез ју је отерао.

Много горе прошао је краљ Александар Обреновић. Изгубивши разум због Драге Машин постао је њена марионета не примећујући њену амбицију да преузме власт у своје руке и устоличи своју браћу на српски престо. Ове њене жеље грубо су прекинули завереници окупљени око Драгутина Димитријевића Аписа и Ђорђа Генчића у ноћи између 28. и 29. маја 1903. године ■

Д. М.

Илустровао Ивица Кољанин

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

ЈЕДНО ПИКЕНЦЕ ДО-
СТОЈНО ВИКИНГА!

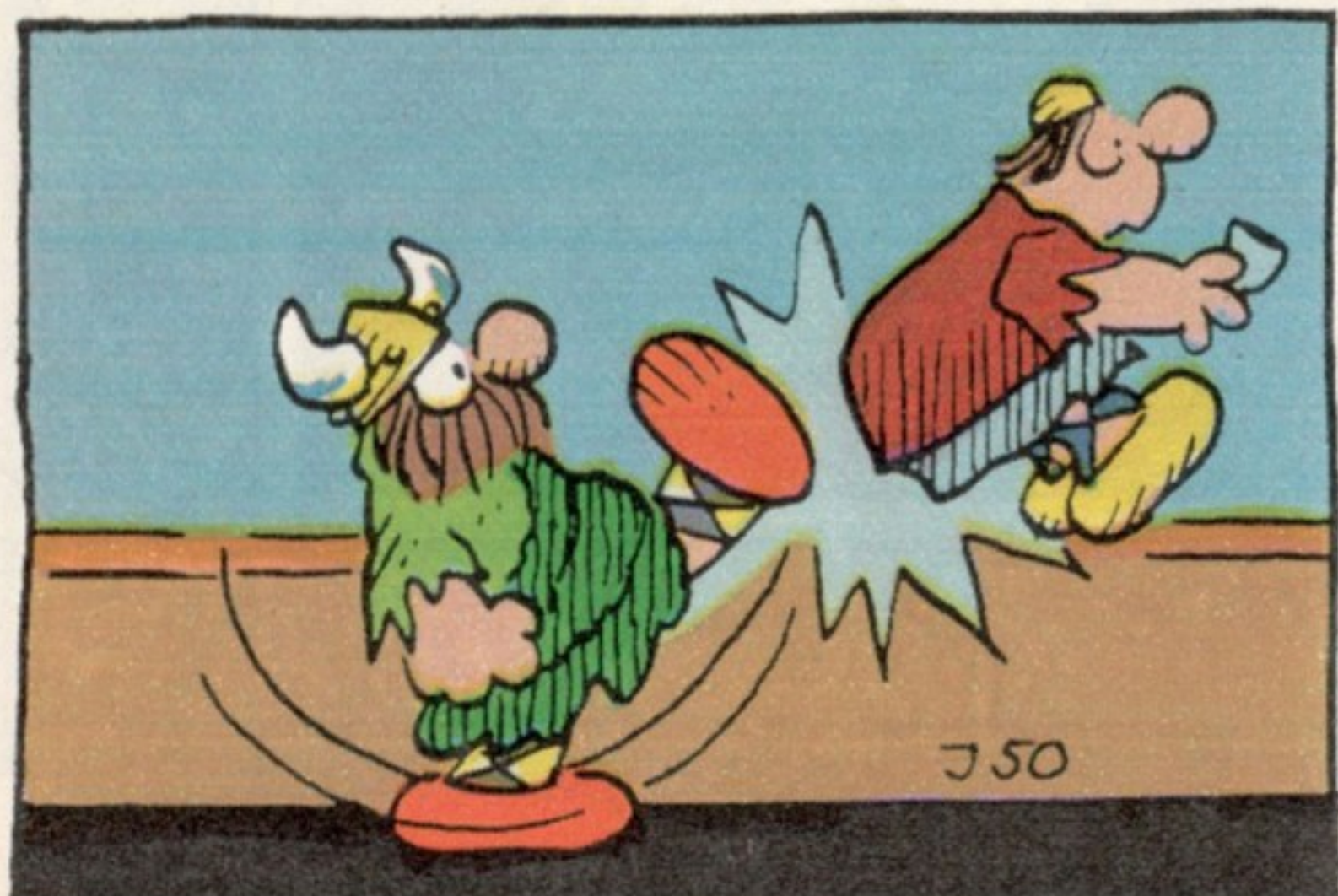
ОДМАХ СЕ ВРА-
ТАМ...ТУ ФЛА-
ШУ ДРЖИМО
ПОД КЉУЧЕМ!

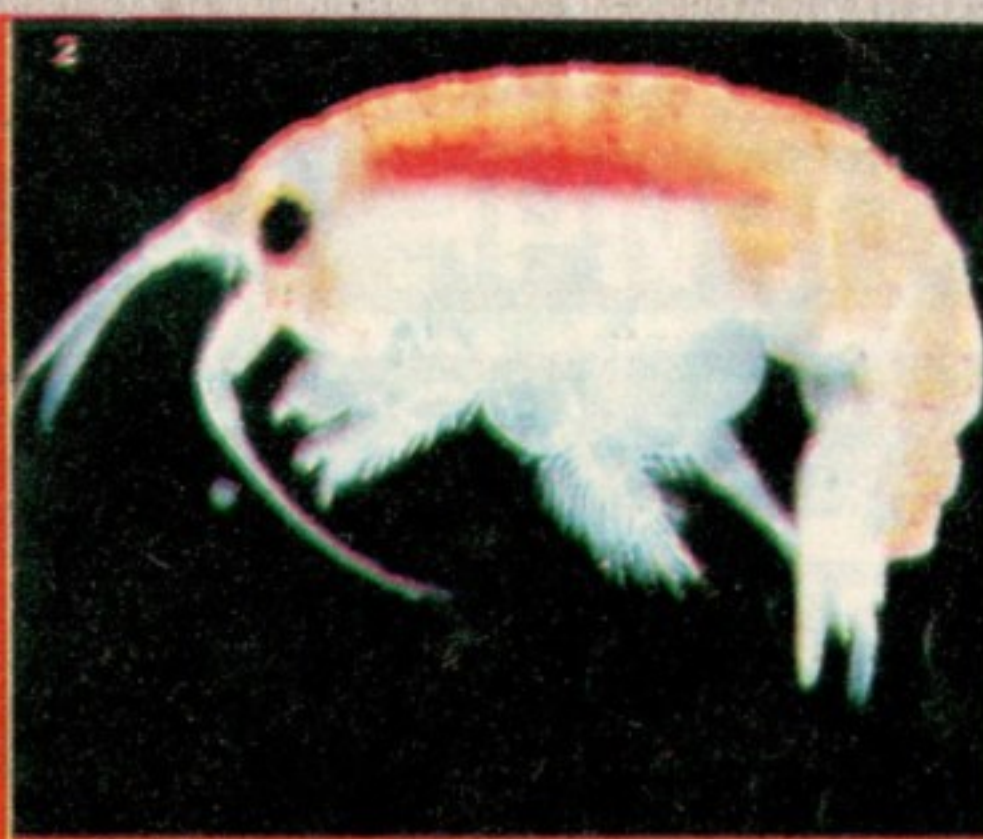
САМО...
ПРИПАЗИ
СЕ!

ТО ОБАРА И НАЈ-
ЈАЧЕ ДЕЛИ-
ЈЕ!

ДОБРО ДОШЛИ У СВЕТ ПЛАНКТОНА

Мере се микронима, дакле хиљадитим деловима милиметра. То је свет пун живота који плива, множи се и умире. А нама је готово непознат.

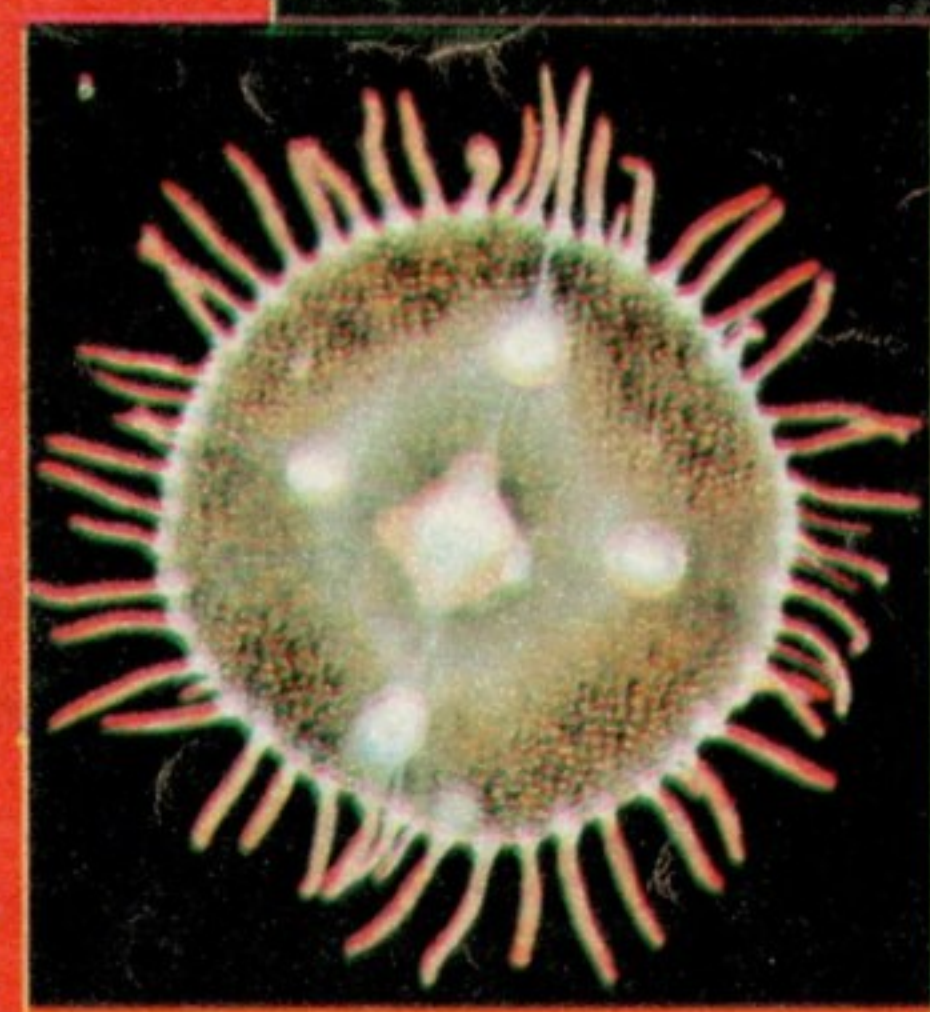
Планктон је грчка реч која означава све оно чему је суђено да пута. У ствари, ова „мултиетничка“ колонија, коју чине протозое, мали љускари (фотографије 2, 6 и 7),

провидне медузе (слике 1, 3 и 8) и делићи алги (4 и 9) не креће се сопственом вољом, већ их носе ветар и морске струје. Тамо где је вода хладнија (на пример, крај Антарктика), присуство ових микроорганизама је толико да прави густе слој који се због преламања светлости на сунцу прелива у бојама опала.

Фитопланктон се састоји углавном од алги, кремењашица, затворе-

них у силицијумске ковчежиће, који су се током векова таложили на дну мора правећи дебелу слој фосилног брашна. На слици 4 приказано је 50 примерака тих малих невидљивих алги.

У Балтичком мору се у сваком кубном метру воде налази девет милијарди ситних љускара (фотографије 11 и 12). У великом броју присутни су и наупилус (слика 10) и језичак (слика 14), морске протозое са дугачким „трепавицама“. Потпуно

У ЈЕДНОЈ КАПИ МОРА

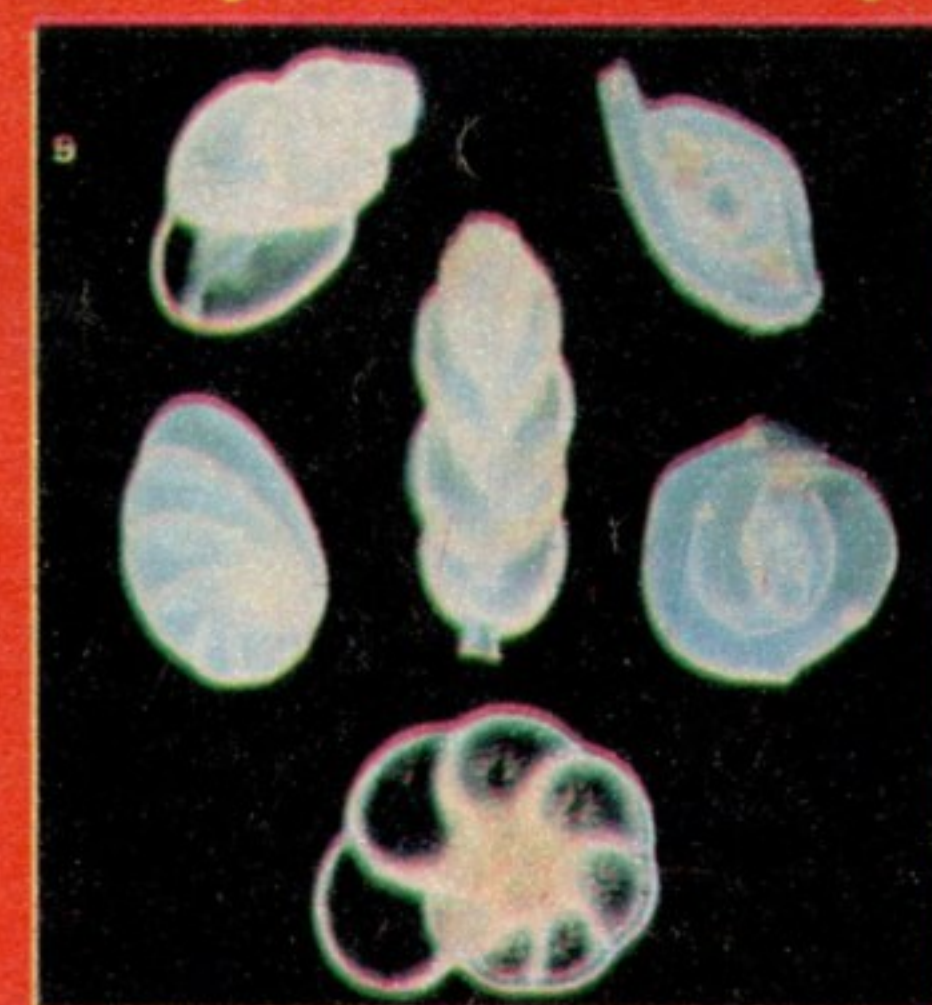

Невероватна створења, права мала чудовишта, сфере, цилиндри и купе које се окрећу око себе. То је свет планктона у који је природа уложила највише маште

је невероватан облик још једног становника планете планктона: изгледа као лутајућа мина или јеж са дугим копљима а зове се акантометрон (слика 13).

Планктони чине основу ланца исхране у океани-

ма. Њима се хране не само велики морски сисари, који у само једном залагају прогутају на хиљаде ових микроскопских организама, него и корали, анемоне и тек рођене рибе ■

З. М.

ПРИЧЕ ИЗ ЦРВЕНОГ КРСТА

СТРАХ И

НАДА СЛОБО

Становници Шапца и околних села, и када су сами у невољи, не затварају очи пред туђим јадом. Посебно су поносни што у свим акцијама хуманости и солидарности учествују и деца

Долазак првака на свечаност поводом пријема у подмладак Црвеног крста у Шапцу

Наше мало може бити много за оне који немају нимало", поручио је својевремено Душко Радовић и не слутећи колико ће ове речи дотаћи срца не само појединаца, већ и целог једног града. А тај град је, стицајем околности, много пута до сада имао прилику да их на делу потврди и то у она времена која називамо злим – када су у његовој

близини беснели ратови и реке избеглица у њему тражиле прво уточиште.

Шабац, град о коме је реч, више од 120 година живи у складу са поруком великог песника. Живео је тако чак и много пре него што је уопште изречена, још од оних дана када је у њему основан први Пододбор Друштва Црвеног крста Кнежевине

Србије и када је Константин – Коста Николић, апотекар, направио у својој лабораторији први јодоформ, средство за дезинфекцију рана, о чијој ће примени званична наука расправљати тек три године касније, 1880.

Једна кашика а много уста

Имајући то у виду, не изненађује податак да је Шабац један од малобројних градова у којима је готово сваки становник члан организације Црвеног крста. Неко ту своју припадност изражава плаћањем чланарине, која за одрасле износи пет динара, неко помоћи у виду брашна или јаја, „вишком“ свезака, одеће или обуће. Човеку у невољи потребно је све, а кроз Шабац је, од 1991. године и распада бивше Југославије, прошло не на стотине и хиљаде, него на десетине хиљада невољника. Није мали број ни оних који су се у њему задржали, на 20.000 ђака основних и средњих школа придодато је још 1.200 из избегличких породица. Многима од њих потребно је све, почев од свеске и оловке, до уџбеника, одеће и обуће, хране.

Када су у Шабац стигле прве избеглице са подручја Хрватске и Словеније, општинској организацији Црвеног крста прискочио је у помоћ и град и села око њега. У акцијама солидарности, које су се спроводиле скоро сваког дана, скупљало се све што је могло да буде од користи, а давао је ко је шта имао: од крова над главом до лекова, новца, намирница. Није била никаква

реткост да неко домаћинство поклони чак од 50 килограма жита или брашна. Међутим, временом је и овај извор помоћи, услед све теже економске ситуације, почео да слаби, а хуманитарна подршка била је све ређа.

Како данас са све празнијом кашиком нахранити све више уста?

Тешко, кажу у Шапцу, али се и даље не предају. Народна кухиња, отворена 1994. године, и даље ради и обезбеђује оброк, често једини, за 2.000 људи. Опстаје и колективни центар за смештај избеглица у Варни, истина, све теже. Не одустаје се ни од давања најнеопходније помоћи материјално необезбеђеној деци. Ње је, пре распада Југославије, било 1.200 до 1.500. Сада их је пет до шест хиљада, па се само број свезака које треба обезбедити попео на више од 40.000. Уџбеници се прикупљају у акцији која се већ годинама спроводи под називом „Чувај књигу за млађег друга“. Значајну помоћ пружио је и Завод за издавање уџбеника из Београда.

Туђа као своја мука

Редовно праћење наставе није условљено само свескама и уџбеницима: није мали број деце која у школу долазе без претходно узетог obroка. За њих се припрема ужина у сарадњи са Црвеним крстом Шапца и пекаром „Клас“. Захваљујући томе, некада је чак 1.200 ђака добијало ручак. Сада се тај број свео на 350, с тим што се чине изузетни напори да бар још 500-600 девојчица и дечака добије један оброк.

Добровољци Црвеног крста у акцији „Викенд на селу“

ној организацији као што је Црвени крст нису нарочито пријемчиве кад су прваци у питању и зато су прве „лекције“ о њему једноставне и лако схватљиве. Деца упамте само понешто од онога чиме се Црвени крст бави и шта су му циљеви, али зато савим добро савладају наук који им нуди – основна знања о личној хигијени. У другом разреду сазнају нешто више о томе шта је Црвени крст, али и то да, осим личне, постоји и колективна хигијена.

Како деца расту, приче постају све сложеније: у петом разреду већ слушају о томе шта им је кад им „није ништа“. У седмом и осмом су довољно одрасли да чују шта их све чека попусте ли пред неким искушењем које ће

децембар 1923. године. У тим првим годинама било је потребно много труда да се успостави рад ученика, нарочито у селима. Све се знатно променило после Другог светског рата: млади су често били не само ослонац, већ и носилац многих акција, како је то у књизи посвећеној 120. годишњици рада шабачке организације записала Стана Муњић.

Шта би рекао песник?

То је посебно дошло до изражаја 1991. године. Организоване су бројне акције као што су „Солдарност на делу“, „За срећније детињство“, „Деца деци“, „Друг – другу“, „Шабац деци без адресе“ у којима су ученици показали изузетно разумевање за невоље вршњака, децу избеглице и ону која су остала на ратом угроженим подручјима.

Пратећи свој подмладак, овај општински огранак Црвеног крста Србије је, имајући у виду да деца избеглицама осим дома недостају и другови, забава и игра, децембра 1993. године окупио пет хиљада малишана приредивши им не само пригодни забавни програм већ и дарове и колаче.

Безброј је прилика у којима су се млади показали на делу, а једна од њих је и она у којој се прикупљао новац за операцију првих мачванских тројки рођених 1989. године. Радост Зорице и Драгише Бркић помутила је велика туга када су по повратку својих беба из Центра за недоношчад у Београду сазнали да су две следе.

Прича о оцајним родитељима стигла је и до организације Црвеног крста Шапца. Тројке, истина, нису припадале њиховој општини, али је могућност да им помогне операција у Бостону учинила да се уприличи велика акција прикупљања новца за одлазак у Америку. Мада висока, сума од 150.000 долара ипак је сакупљена, Нада и Слободан Бркић су претрпели неколико операција и, када су стасали за школу, могли су сами да се сналазе у простору. Осим Шапца и Богатића, велики допринос овој акцији дали су и грађани односно организације Црвеног крста Горњег Милановца и неколико војвођанских градова.

Помоћ која живот значи добила је и девојчица Рада Младеновић из Крупња. Она не би могла да похађа школу без електронске лупе која кошта 10.000 немачких марака. У њеном случају операција не би донела никакво побољшање, било је мишљење лекара: даље школовање зависило је једино од набавке поменуте лупе. На Радину срећу, новац је прикупљен. Свој допринос дали су и млади Шапца и околине. Она порука песника Душка Радовића очигледно се утнздила и у њихова срца ■

Олиа Вукадиновић

тринаест

ДАНА И НАДЕ

Известан број шабачких ђака не живи у самом граду, већ у околним селима и местима. Чак 350 њих у школу иде искључиво захваљујући организацији Црвеног крста и разумевању аутобуског предузећа „7. јул“ које обезбеђује бесплатан превоз.

Оно што многим ђацима недостаје да би редовно ишли у школу јесу и одећа и обућа. Пре две године овај огранак Југосло-

венског црвеног крста обезбедио је 2.000 зимских јакни, а ове око 740. Набављено је и 220 пари обуће, веш за 1.700 девојчица и 700-800 дечака.

Очигледно је да Шапчани и становници околних села, и кад су сами у невољи, не затварају очи пред туђим јадом. Могу да буду посебно поносни јер у свим акцијама хуманости и солидарности учествују и деца. Објаш-

њење је једноставно: осећај солидарности учи се у кући, али се не заборавља ни у школи. На подручју општине Шабац постоји 57 организација Црвеног крста у основним школама са 12.500 чланова. У средњим школама је 8 јединица са око 6.500 чланова.

Шта им је кад им није ништа?

Бригу о најмлађим члановима води Комисија за подмладак Црвеног крста и она почиње са њиховим доласком у школу. Разуме се да приче о једној тако великој и сложе-

их одвести на пут болести зависности. Са средњошколцима се увелико разговара о планирању породице, контрацепцији.

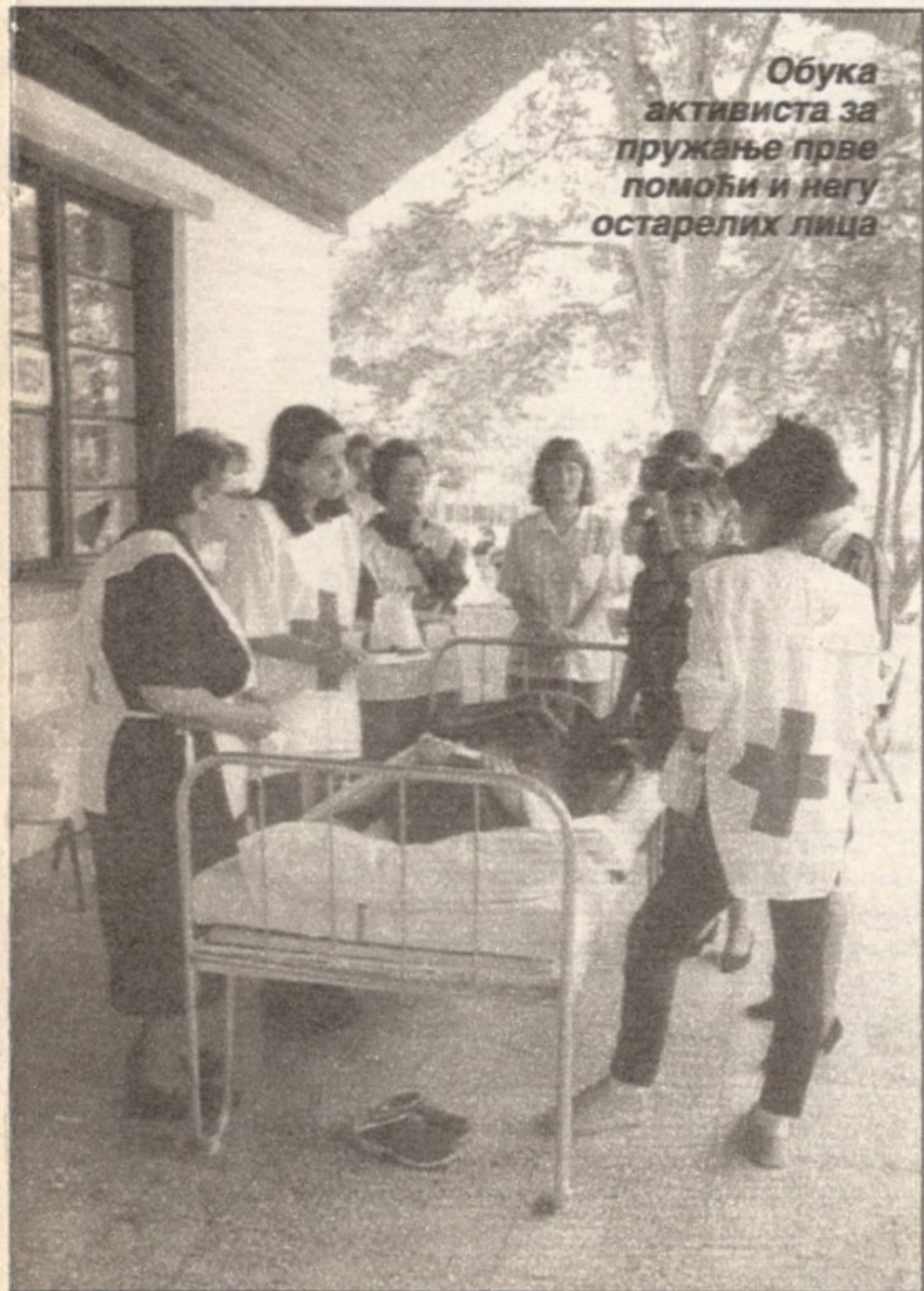
О здравственом просвећивању како малих тако и великих ђака понајвише брине особље Медицинског центра „Лаза Лазаревић“. „Ударни задатак“ има патронажна служба и њених двадесетак медицинских сестара, активисткиња Црвеног крста, обучених у оквиру програма Црвеног крста Србије и Југословенског црвеног крста.

У Шапцу с поносом истичу да свако дете бар два пута годишње има прилику да разговара о ономе што се тиче његовог здравља и васпитања. Многе тајне после тих разговора престају то да буду, а искушења се лакше савлађују.

Брига о подмлатку Црвеног крста не остаје без одговора – многа деца желе да се придруже раду овог хуманитарног друштва. Осим прикупљања помоћи иду и на разне курсеве као што је онај о пружању прве помоћи, учествују у Недељи борбе против туберкулозе, рака, заштите животне околине...

За средњошколце је направљен програм који их уводи у свет давалаца крви. Два пута годишње пунолетни ученици имају прилику да дају драгоцену течност: одзив је велики свакако захваљујући и томе што се даваштву и мотивисању давалаца крви у Црвеном крсту посвећује велика пажња.

Подмладак и омладина Црвеног крста у Шапцу постоје већ више од седам деценија. Почетак њиховог рада везује се за 23.

Обука активиста за пружање прве помоћи и негу остарелих лица

ОДАБРАНИХ

ПЕНИЦИЛИН

Проналазач: Сер Александар Флеминг (1881-1955)
Година: 1928.
Случајност: Од наизглед обичне плесни до најраспрострањенијег лека

Околност да се међу беспрекорно чистим лабораторијским посудама на једној, не зна се тачно како, појавила плесан, преокренуће ток историје. Наиме, када је Александар Флеминг приметио „уљеза“ у својој лабораторији болнице „Сент Мери“, у којој је радио као професор бактериологије, посуду на којој

се развила буђ није бацио, напротив. Закључио је да тамо где има плесни нема стафилокока за које се, иначе, знало не само да изазивају различита обољења већ да се, махом, зараженим рукама, преносе на храну, често изазивајући масовна тровања. Флеминг је убрзо открио да је та плесан „смртоносна“ и за друге врсте бактерија, а да без последица може да се унесе у организам зечева, мишева, чак и људи.

Александар Флеминг, за своје заслуге касније овећан титулом „сера“, снимљен у својој лабораторији. За откриће колонија плесни (на слици лево је *Penicillium chrysogenum*),

из којих је издвојен први антибиотик, 1945. добио је и Нобелову награду.

као успешан лек против многих, често смртоносних бактеријских обољења.

За откриће пеницилина Флеминг, Флори и Чејн добили су 1945. године Нобелову награду, у знак захвалности што су преокренули ток историје откривши лек који ће спасти милионе људских живота ■

НАЈЛОН

Проналазач: Волис Каротерс и тим хемичара

Године: Тридесете, овог века.

Случајност: В л а к н а развлачена ходником довела до преокрета у изради женских чарапа

уард Флори и Ернст Чејн, двојица научника са Оксфорда. Назван по култури плесни из које је издвојен (*Penicillium notatum*), пеницилин је први антибиотик, и данас међу најраспрострањенијима, који се показао

У трећој деценији века који смо готово „потрошили“, Волис Хјум Каротерс, запослен у „Ди Пону“, приметио је да се од појединих полимера стварају изузетно јака и растегљива влакна. До прекретнице је дошло сасвим случајно, када су се у Каротерсовој лабораторији затекле његове колеге, такође хемичари. Приметили су да та влакна, потопљена у течни полиестер, дају врло растегљиве нити које су они, трчећи и радујући се као деца, развлачили ходником. Били су задивљени тим свиленастим нитима које би се прекидале тек пошто би их превише растегли.

Али, убрзо се испоставило да полиестер није био погодан за прављење одеће с обзиром на то да се лако топио. Цео поступак је поновљен, овог пута хемичари су користили полиамид. И, тако је рођен материјал који ће, под називом најлон, направити прави преокрет, посебно у индустрији женских чарапа, до тада прављених од свилених нити.

У годинама пред Други светски рат „Ди Пон“ је целу производњу усмерио у другом правцу. Од најлона су, уместо чарапа, почели да се праве падобрани ■

Увећан 100 пута, под електронским микроскопом, материјал од кога је израђена женска чарапа.

САСВИМ НЕОЧЕКИВАНО ФЛЕМИНГ ЈЕ ПРОНАШАО ПЕНИЦИЛИН, БЕКЕРЕЛ РАДИОАКТИВНОСТ, А ГУДЉИР НАЧИН ЗА ИЗРАДУ АУТОМОБИЛСКИХ ГУМА... АКО ЈЕ ВЕРОВАТИ ЛУЉУ ПАСТЕРУ, ДО ВЕЛИКИХ ИЗУМА ИПАК НЕ ДОЛАЗИ СВАКО. ЈЕР, КАКО КАЖЕ ОВАЈ ВЕЛИКИ ФРАНЦУСКИ ХЕМИЧАР И БИОЛОГ, „СЛУЧАЈ МОЖЕ ДА ЗАДЕСИ САМО УМ КОЈИ ЈЕ ВЕЋ ОБДАРЕН ВЕЛИКИМ ЗНАЊЕМ”

АУТОМОБИЛСКА ГУМА

Проналазач: Чарлс Гудјир
(1800 – 1860)
Година: 1839. (или 1844).
Случајност: Стрес, бес, а
потом урнебес

Чарлс Гудјир –
сјајан проналазач,
лош бизнисмен.

Скоро десет година Чарлс Гудјир мислио је само на једно. Како створити гуму која ће бити довољно издржљива да може да се користи у аутомобилској индустрији, за израду точкова? Толико опседнут различитим покушајима на које му је отишао сав новац, Гуђир је, због дугова, једно време провео и у затвору.

Шта све није пробао не би ли добио одговарајући материјал. Када ни сирови каучук помешан са сумпором није дао резултате које је очекивао, смесу је бесно бацио у пећ. И – чудо се догодило. На тако високој температури каучук не само да се није истопио, већ се претворио у масу тачно онаквих особина какву је Гудјир толико времена прижељкивао.

Поступак којим се мекан, слаб, нееластичан и топлјив сирови каучук, спајањем са сумпором на високим температурама, претвара у чврсту, еластичну и нетопљиву гуму Чарлс Гудјир је, по римском богу ватре Вулкану, назвао вулканизацијом. Иако је патент заштитио у родној Америци, тај патент није поштован у Европи, а чак и у његовој земљи многи су нашли начина да не плате права за Гудјиров изум. Чарлс Гудјир умро је у готово потпуном сиромаштву, али оно што би га и данас чинило срећним, поред изума који је подарио читавом човечанству, сигурно је и то што се позната фабрика гума и аутомобилских точкова зову његовим именом ■

ФОТОГРАФИЈА

Проналазач: Лук Жак Дагер
(1787–1851)
Година: 1838.
Случајност: Науредност рађа модерну фотографију

Отац фотографије, Лук Жак Дагер радио је као сликар кулиса у париској опери.

Како да се слика, урађена уз помоћ камере обскуре (изнутра зацрњена кутија која на једној страни има мали отвор, а на супротној мутно стакло), на чијем принципу и данас раде фотографске и филмске камере, „задржи” на сребрној плочи? То питање мучило је Луку Дагера, а до одговора је дошао сасвим случајно.

Једног дана, далеке 1838. године (у неким изворима помиње се 1837), плочу са слабо „отиснутом” фотографијом Дагер је ставио у орман у коме је држао различите хемикалије. Када је плочу, у жељи да је очисти и поново искористи, извадио на светло дана, слика је, за дивно чудо, уместо да је још блеђа, имала знатно јасније обресе. Дагер се замислио. Која хемикалија је довела до тога? Није му претостало ништа друго него да плочу излаже једној по једној хемикалији. Без резултата. Бесно је испразнио читав орман и приметио да је на полицама остало нешто живе која је „побегла” из термометра који је, и тога се присетио, давно разбио а остатке никад није почистио.

Тако је, практично, нехат довео до стварања дагеротипије, поступка који је добио име по свом творцу, а претеча је савремене фотографије ■

САХАРИН

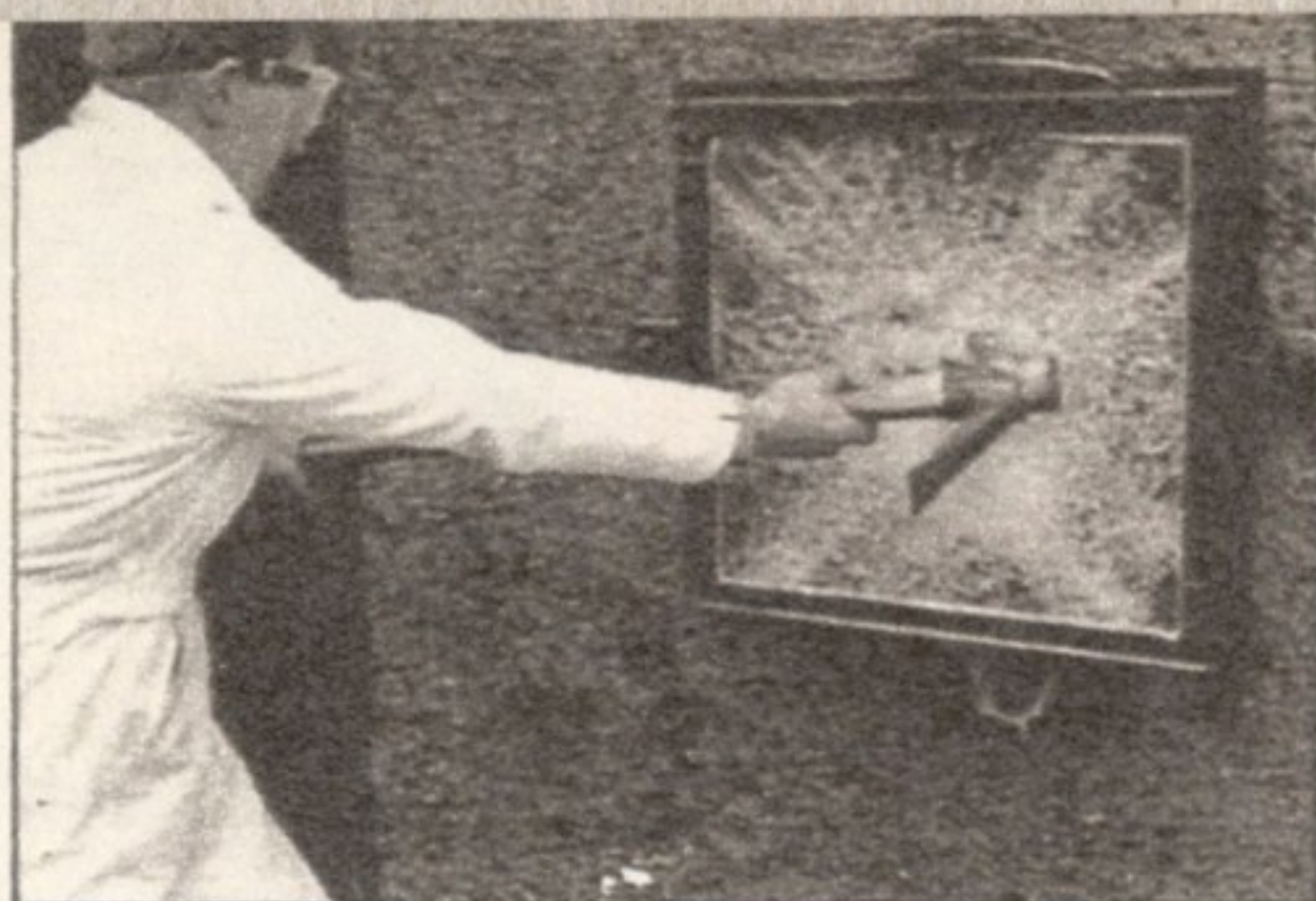
Проналазач: Студент хемије који ће остати упамћен као Фахлберг
Година: 1879.
Случајност: А шта да није лизнуо?

петнаест

➔ Проучавајући деривате толуена, који се добија из сировог плина насталог сувом дестилацијом каменог угља, студент хемије, који ће остати упамћен по надимку Фахлберг (сложеница немачких речи „блед“ и „брег“), лизнуо је прах који му је случајно пао на руку, остатак је историја. Јер, тако је створен сахарин, вештачки заслађивач, кристални прах око 500 пута слађи од шећера, тешко топлјив у хладној, лакше у врућој води и алкохолу.

И друга два вештачка заслађивача такође су створена ненамерно, од тога још један заслугом студента, овог пута Универзитета у Илиноису. Мајкл Сведа, запаливши 1937. године цигарету, приметио је да му је у устима остао слadak укус. Помучио се док није схватио да му је материја позната као цикламат засладила цигарету. Заслађивач нутра-свит откривен је 1965. године током истраживања лекова против чира ■

СИГУРНОСНО СТАКЛО

Проналазач: Едуард Бенедиктус

Година: 1903.

Случајност: Флаша која се није разбила довела до револуције у ауто-индустрији

Проналазак сигурносног стакла догодио се баш у правом тренутку, на самом почетку новог ауто-мото доба.

Када је Едуарду Бенедиктусу 1903. године случајно испала флаша на под лабораторије у којој је радио, овај француски хеми-

Сигурносно стакло „на проби“ сместа је искоришћено у аутоиндустрији, за ветробранска стакла у колима.

чар зачудио се што се флаша од стакла није разбила. Бенедиктус је убрзо открио да је флаша остала у једном комаду само зато што се у њој створио танак слој пластике пошто је испарила течност у којој је било колодијума. О том, мислио је, неважном догађају, оставио је белешке, али би на све убрзо заборавио да није прочитао вест која га је потресла. У саобраћајној несрећи нека девојка је доживела тешке повреде зато што се разбило стакло у колима у којима се возила. Бенедиктус је схватио шта му је чинити — треба направити сигурносно стакло.

И, због једне флаше која се није разбила, створено је вишеслојно сигурносно или триплекс стакло. Добија се тако што се јаким притиском споје две плоче обичног стакла, или оног које се користи за прављење огледала, и између њих стави лист одређене пластичне масе (поливинил-бутирала, на пример). Предност тог стакла над „обичним“ је што, кад се оно разбије, крхотине остану залепљене на пластичном међуслоју, и не опадају ■

Кад је уведено лечење електрошоком, заиста је било ужасно, баш како и изгледа на овом снимку.

ТЕРАПИЈА ЕЛЕКТРОШОКОМ

Проналазач: Јулиус Вагнер Јаурег (1857–1940)

Година: око 1917.

Случајност: Ако помаже животињама, зашто не би и људима?

На идеју да пацијента оболелог од сифилиса лечи струјом, пуштеном кроз мозак, на самом почетку овог века дошао је Аустријанац Јулиус Вагнер Јаурег. Тај поступак, данас у медицини познат под скраћеницом ЕЦТ, није био нов, само што до тада никад није био примењиван на људима. Да би ошамутили свиње, знало се, поједини сељаци користили су слабу струју.

Једном примењен, поступак лечења електрошоком постајао је све раширенији па је Јаурег, за изузетан допринос у лечењу душевно оболелих, 1927. године добио и Нобелову награду. Шок терапија заиста показује неке резултате код шизофреничара, на пример, јер оне који показују симптоме агресије, привремено умирује. Али, мада се и данас, додуше све ређе, ЕЦТ примењује код пацијената са тешком депресијом, осим привременог губитка памћења, медицина не бележи никаква побољшања ■

РАДИОАКТИВНОСТ

Проналазач: Анри Бекерел (1852 – 1908)
Година: 1896.

Случајност: Проучавао једно, открио нешто сасвим друго

У то време Бекерел је проучавао х-зраке чије је откриће, само годину дана раније, објавио његов немачки колега Рентген. Бекерел је, на име, веровао да неки кристали, дуже изложени сунцу, могу да одашиљу те зраке и да, на тај начин, замуте фотографске плоче. Нажалост, време се погоршавало, сунчаних дана било је све мање, те је Бекерел своја истраживања морао да остави за касније. Тако је фотографске плоче поново вратио у фиоку. На велико изненађење, када их је опет изложио светлости дана, закључио је да се иста ствар поново догодила. У кристалима је било и честица уранијума, тако да је Бекерел, у почетку несвестан да је дошао до епохалног открића, први установио да уранова руда отпушта непознато зрачење и тако поставио камен темељац радиоактивности ■

Анри Бекерел, француски физичар, веома се изненадио када је у марту 1896. године дошао у лабораторију и отворио фиоку свог писаћег стола. Неке фотографске плоче, мада су данима стајале у потпуном мраку, биле су потпуно замућене.

За откриће радиоактивности Бекерел је, заједно са брачним паром Кири, који су испитали извор и дејство зрачења уранове руде, 1903. године добио Нобелову награду.

ОКО БЕОГРАДА

НАЈЗНАЧАЈНИЈИ

УМЕТНИЦИ БЕОГРАДА

особа	процент анкетираних који је поменуо уметника
1. ЗОРАН РАДМИЛОВИЋ	16,9
2. МОМО КАПОР	16,8
3. ОЉА ИВАЊИЌИ	16,3
4. СРЂАН ДРАГОЈЕВИЋ	16,3
5. ДРАГАН МАЛЕШЕВИЋ ТАПИ	10,5
6. БОРА ЂОРЂЕВИЋ	9,6
7. ДУШАН РАДОВИЋ	9,3
8. ДУШАН КОВАЧЕВИЋ	9,0
9. ИВО АНДРИЋ	
10. ДАНИЛО БАТА СТОЈКОВИЋ	8,2
11. ДОБРИЦА ЋОСИЋ	7,8
12. МИЛОРАД ПАВИЋ	7,5
13. МИЋА ПОПОВИЋ	7,1
14. ПЕТРОМ ДРАГ ПЕТРОВИЋ ЧКАЉА	
15. ЕМИР КУСТУРИЦА	
16. МИЛИЋ ОД МАЧВЕ	
17. НИКОЛА КОЈО	6,8
18. ДРАГАН НИКОЛИЋ	6,3
19. СЛОБОДАН СЕЛЕНИЋ	6,2
20. ДЕСАНКА МАКСИМОВИЋ	6,1

напомена: свако од анкетираних имао је право да помене пет уметника за које сматра да су најзначајнији за Београд

Пре годину дана, под називом „Око Београда“, агенција „Беографити“ урадила је истраживање међу становницима главног града. Анкетирани Београђани, њих две хиљаде, одговарали су на уобичајена, али и на нека несвакидашња питања. **ЗАБАВНИК** у наставцима објављује добијене резултате!

ктивних“ уметника (глумаца, извођача) једнака је судбини спортиста које памте само две или три генерације. Управо зато архивирани резултати једног оваквог истраживања могу много да помогну у будућности – неким аналитичарима 20. века.

Која би то зверка могла да буде маскота Београда, његов симбол, права асоцијација на главни град? Можда савски галеб или чворак. Неко се досетио жутог мравца који „увесељава“ посебно домаћице у новобеоградским блоковима. У својим замислима идеалног симбола Београда помињане су и такве животињке као што је хијена, паук, гну, бубашваба, кишна глиста... Не знамо које су асоцијације нагнале неке анкетираних да виде Београд кроз твора, бизона, грифона, ајкулу, мраве, да, кљунара или сувоzemну волухарицу, али је асоцијација „КОМАРАЦ“ сасвим јасна. Један упитани младић предложио је да симбол Београда буде печено прасе, нешто старији господин поменуо је утву златокрылу, а једна девојка сетила се сардине – асоцијација на путнике у возилима „Градског саобраћаја“ који су у „шпицевима“ заиста налик на рибице из конзерви. Ипак, први је врабац – птичица на коју можда не бисмо одмах помислили, али коју стално срећемо и која нас прати кроз живот у Београду. Велику популарност мајмуна у броју одговора вероватно треба приписати Самијевој династији у београдском ЗОО-врту, али тешко је мајмуна видети као прву асоцијацију за Београд (сем ако Тарзан није пореком из ових крајева што још није доказано).

„Боље пасош у руци него фрка на грани“ само је једна од новосмишљених пословица које су често настале комбинацијом већ постојећих народних умотворина. Врло су популарне међу Београђанима и често се помињу у друштву – „Ко високо лети, имао се рашта и родити“, „С ким си с њим си“, „Ко другогме јаму копа, физички је радник“, „Ко се задњи смеје, последњи је укапирао виц“, „Једна ластва не чини ГСБ“, „Ко рано рани цео дан зева“, „Ко рано рани по подочњацима се препознаје“ – има их још безброј, савим откачених и свежих. Међу народне пословице које су Београђани поменули у истраживању ушле су и савремене „поскочице“ типа „Време је новац“, „Нисам довољно богат да купујем јефтине ствари“ и слично. Често су цитирани и Марфијеви закони као „Хлеб увек пада на намазану страну“, а млади учесници анкете сетили су се и Грунфа, јунака из стрипа „Алан Форд“ који је говорио „Боље частан узмак него нечастан пораз“, или „Ко лети вреди, ко не лети не вреди“. Латинске пословице као „Ин вино веритас“ (У вину је истина) и велике мисли великих људи („Боље ћутати и бити сматран глупим него проговорити и отклонити сваку сумњу у то“) такође су често помињане, али су Београђани ипак предност дали народним реченицама. Више од 200 оваквих народних драгуља представља богатство, а доказ за то је и предлог – покушајте да из памћења извучете све пословице које сте до сада чули. Видећете да ћете се уморити већ после 20 или 30, учиниће вам се да сте готово све поменули, а онда искочи из предграђа сећање „Не лаје кера села ради него себе ради“ или „Нема тике до прасице“.

Да покушамо на крају да ЗАБАВНИК сместимо у неке одговарајуће пословице: „Један али ЗАБАВНИК“, „Ко умије њему ЗАБАВНИК“, „Ми о ЗАБАВНИКУ, а ЗАБАВНИК у петак“...■

Дарко Коцјан

седамнаест

ЖИВОТИЊЕ

ИДЕАЛНИ СИМБОЛИ БЕОГРАДА

одговор	процент анкетираних који је поменуо одговор
1. ВРАБАЦ	21,6
2. ГОЛУБ	21,4
3. ПАС	16,3
4. КОЊ	10,0
5. МАЈМУН	6,7
6. МАЧКА	
7. ЛАВ	5,8
8. ОРАО	4,2
9. ПАЦОВ	3,2
10. МЕДВЕД	3,1
11. ВЕВЕРИЦА	
12. ТИГАР	2,9
13. СВИЊА	2,4
14. СЛОН	2,1
15. ВУК	1,9

напомена: свако од анкетираних је могао да помене две животиње које по његовом мишљењу идеално симболизују Београд

Пре годину дана, под називом „Око Београда“, агенција „Беографити“ урадила је истраживање међу становницима главног града. Београђани, њих две хиљаде, одговарали су на уобичајена, али и на нека несвакидашња питања. „Политикин Забавник“ у наставцима објављује најзанимљивије добијене резултате!

Добијеш „кеца“ (аса, бандеру, квергу, кечигу...) у школи и онда мораш да глумиш пред родитељима „како си одлично знао, а професор те мрзи“; хоћеш да се свидиш некој девојци – мораш да одглумиш њеног идеалног мушкарца; закаснио си на час – одглумићеш да је „трамвају пукла гума“; желиш већи цепарац – поново ћеш нешто да одглумиш... Вероватно је зато глума толико популарна у нашим крајевима и стога су редови пред Факултетом драмских уметности највећи на аудицијама за будуће глумце. У одговорима које су Београђани давали на питање „Који су уметници најзначајнији за историју града?“ најбројнији су управо глумци, а потом књижевници, музичари, сликари и композитори. Поменуто је више од 400 уметника (или група музичара) који су задужили главни град на најразличитије начине. Нису Београђани заборавили ни Милета Лојпура, ни Жанку Стокић, ни Бранислава Нушића иако по броју гласова они не заузимају сам врх табеле. Било би лепо упоредити резултате овог истраживања са неким сличним које је урађено у прошлости и на тај начин бисмо добили бољу слику јер, они који су у тренду (актуелни филм, позоришна представа...) добијају велики број гласова (посебно млађе публике), мада је јасно да ће на некој вечитој табели кад-тад пасти. Популарност „репроду-

У ИДУЋЕМ БРОЈУ:

1. Жене и мушкарци – симболи 20. века
2. Најзначајнији проналасци у историји цивилизације

ПЕТ ПОСЛОВИЦА

КОЈЕ СУ АНКЕТИРАНИ НАЈЧЕШЋЕ ПОМИЊАЛИ КАО НАЈТАЧНИЈЕ

1. Ко другогме јаму копа сам у њу пада
2. Ко рано рани две среће граби
3. У лажи су кратке ноге
4. Вук длаку мења али ћуд никако
5. У се и у своје кљусе

Нај, нај из „Гинисове књиге рекорда“ за 1998.

НАШЕ

ГОРЕ

НАЈДУЖИ ВИСЕЋИ МОСТ НА СВЕТУ ЈЕ АКАШИ-КАЈКЈО, КОЈИ СПАЈА ЈАПАН

Нормандијски мост, односно, Пон д'Норманди, у француском граду Л'Авру најдужи је мост на свету обешен кабловима. Пре пуштања у саобраћај подвргнут је стројој проби – преко њега је у лаганој вожњи прешло 80 камиона тешких по 15 тона.

МОСТОВИ

Најдужи мост

То је Секнд Лејк Понтчартрејн Козвеј који спаја Мендвил и Метери у америчкој држави Луизијани. Дугачак је 38,42 километра, а завршен је 1969. године.

Најдужи мост само изнад мора

Мост Конфедерейшн између Острва Принца Едварда и Њу Бранзвика на канадском копну дугачак је 11 километара укључујући и прилазе. У саобраћај је пуштен јуна 1997. године.

Најдужи висећи мост

Мост Акаши-Кајкјо највећег распона дужине 1991 метар, завршен 1997. године, спаја јапанско острво Авац са највећим јапанским острвом које се зове Хоншу. Мост је део система повезивања Хоншуа са острвом Шикоку.

Најдужи покривени мост

Мост у Хартленду у канадској покрајини Њу Бранзвику има укупну дужину 390,8 метара и у употреби је од 1899. године.

Најпрометнији мост

Године 1996. преко моста Оукленд Беј у Сан Франциску, америчка држава Калифорнија, прешло је у просеку 274.000 возила дневно што износи преко 100 милиона возила годишње.

Најдужи пластични мост

Главни распон највећег моста на свету од ојачане пластике износи 63 метра, а укупна дужина му је 113 метара. Налази се у Голф Клубу Ебер-

фелди у Еберфелдију у британским грофовијама Пертширу и Кинросу.

Друмски и железнички мост највећег распона

Висећи мост Цинг Ма у Хонгконгу у Кини, отворен за саобраћај априла 1997. године, најдужи је једносводни мост на свету с распонем од 297 метара. Преко њега прелази друмски и железнички саобраћај.

Најдужи челични лучни мост

Распон моста Њу Ривер Горз код Фајетвила у америчкој држави Западној Вирџинији износи 518 метара.

Најдужи мост система Герберовог носача

То је Пон д'Кебек преко реке Светог Лоренца у Канади чији је највећи распон између стубова 549 метара, а укупна дужина 987 метара. Преко ње-

га иду железничка пруга и две аутомобилске траке.

Најдужи мост обешен кабловима

Највећи распон између каблова моста Пон д'Норманди у Л'Авру у Француској износи 856 метара. У саобраћај је пуштен 1995. године.

Најдужи камени лучни мостови

Мост Роквил северно од Херисберга, америчка држава Пенсилванија, завршен 1901. године, има дужину 1161 метар и 48 лукова у којима је 196.000 тона камена.

Најдужи једнолучни мост од камена је Учаоне у Фенгхунагу, кинеска провинција Хунан. Распон његовог лука је 120 метара.

Најдужи мост за друмски и железнички саобраћај

Мост Сето-Охаши на два спрата који повезује Коциму на највећем јапан-

НАЈДУЖИ ТУНЕЛ КОЈИ

ском острву Хоншу и Сакадије на острву Шикоку, пуштен у саобраћај 1988. године, дугачак је 12,3 километра. Изградња је коштала 4,9 милијарди фунти стерлинга.

Најдужи пешачко-бициклически мост

Мост Олд Чејн ов Рокс у Медисону, америчка држава Илиноис, дугачак је 1631 метар и намењен искључиво пешацима и бициклическим возачима.

Најдужи пешачки мост

Волнат Стрит Бриџ, пешачки мост у Чатануги, америчка држава Тенеси, саграђен је још 1891. године, а обновљен је и поново отворен 1992. године. Овај мост на стубовима дугачак 722 метра иде преко реке Тенеси од Авеније Фрејзијер на северу до Улице

Ватромет и ласерски зраци на ноћном небу приликом свечаног отварања висећег друмског и железничког моста Цинг Ма, најдужег распона на свету, у Хонгконгу, у Кини 27. априла 1997. године. У његову грађу ушло је више од 300.000 тона челика и бетона, а када би се каблови који га носе исправили и поређали, могли би 4,5 пута да обавију Земљину куглу око екватора.

осамнаест

МОСТ

СКА ОСТРВА АВАЦИ И ХОНШУ

НАЈДУЖИ РАСПОН ВЕШАЊА КАБЛОВИМА 856 МЕТАРА

Мост Конфедерације, или Конфедерјшн брџ, који повезује Острво Принца Едварда са Њу Бранзвиком на канадском копну, има 44 лука од којих је сваки дугачак око 250 метара што укупно износи 11 километара. Предвиђено је да овај мост траје 100 година и намерно је пројектован с нагибима и кривинама да би се одржала концентрација возача док га прелазе.

ПОСТОЈИ НА СВЕТУ ЈЕ ТУНЕЛ ЗА ДОВОД ВОДЕ ЊУЈОРК СИТИ ВЕСТ ДЕЛВЕР СА СВОЈИХ 169 КИЛОМЕТАРА

Волнат на југу. Са северне стране прилази му се вијадуктом дугачким 234 метра.

Најдужи армиранобетонски лучни мост

Источни распон моста Крка-1, који спаја острво Крк са хрватским копном, дугачак је 390 метара. Пуштен је у саобраћај 1980. године.

Најдужи армиранобетонски гредни мост

Главни распон дужине 298 метара моста Рафсундет који међусобно повезује највећа од Лафотских острва у Норвешкој завршен је 1997. године, а пуштен у промет 1998. године.

Најдужи челични сандучасти мост

Фонте Коста е Силва у Рио де Женеиру у Бразилу дугачак је 300 метара, а завршен је 1974. године.

Најдужи покретни мост

Мост Еразмус у холандском граду Роттердаму, отворен септембра 1996. године, састоји се од необичног висећег моста с једним пилоном и најдуже покретног моста на свету дугачког 82 метра.

Најшири мост

Мост Сидни Харбор у Новом Јужном Велсу у Аустралији широк је 48,8 метара. На њему се налазе 2 електричне железничке пруге, једна изнад друге, 8 аутомобилских трака, бицикличка и пешачка трака.

Највиши мост

Куле моста Акаши-Кажо између острва Хоншу и Аваца у Јапану високе су 297 метара. Мост је отворен за саобраћај марта 1998. године.

Највиши друмски мост

Висећи мост преко Ројал Горца на реци Арканзасу у америчкој држави Колорадо уздиже се на висини од 321 метра изнад површине воде. Његов главни распон дугачак је 268 метара, а саграђен је 1929. године за 6 месеци.

Највиши железнички мост

Највиши железнички мост на свету, на висини од 198 метара, налази се у Црној Гори. То је вијадукт Мала Ријека у близини Колашина на прузи Београд-Бар. У саобраћај је пуштен 1976. године.

ТУНЕЛИ

Најдужи тунел испод мора

Оба тунела са по две железничке пруге испод канала Ламанша, од града Фолкстоуна у британској грофовији Кенту до града Калеа у Француској, дугачка су по 49,94 километра. И, мада је укупна дужина тунела испод Ламанша мања од дужине тунела Сејкан у Јапану, његова деоница испод мора дужа је за 14,7 километара од јапанске. Тунел испод Ламанша званично је пуштен у саобраћај 1994. године.

Најдужи тунел за довод воде

Најдужи тунел било које врсте и намене на свету јесте тунел за довод во-

де Њујорк Сити Вест Делвер који је грађен од 1937. до 1944. године. Његов пречник износи 4,1 метар, а дужина 169 километара. Протеже се од резервоара Рондаут до резервоара Хилвју у Њујоршком предграђу Јонкерсу.

Најдужи железнички тунел

Железнички тунел Сејкан дугачак је 53,85 километара, а ископан је на дубини од 240 метара испод нивоа мора и 100 метара испод дна морског теснаца Цугару између места Тали Саки на главном јапанском острву Хоншу и места Фукушима на јапанском острву Хокаиду. Тунел је кроз прокопан 27. јануара 1983. године, а прва пробна возња изведена је 13. марта 1988. године.

Најдужи друмски тунел

Друмски тунел Свети Готард с две аутомобилске траке дугачак је 16,32 километра и пружа се од Гешенена до Аирола у швајцарским Алпима. Отворен је за употребу септембра 1980. године, а изградња је почела 1969. године и коштала је 690 милиона швајцарских франака и 19 радничких живота.

Најшири друмски тунел

Друмски тунел највећег пречника на свету прокопан је кроз Јерба Буена Ајленд у Сан Франциску, америчка држава Калифорнија. Тунел је широк 24 метра, висок 17 метара и дугачак 165 метара. Преко његова два спрата дневно пролази око 250.000 возила ■

Приредила Бојана Дожић

НАЈШИРИ МОСТ 48,8 МЕТАРА

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

ИЗГУБЉЕНИ

Отискујући се од обале, тридесетседмогодишњи Горан и две године млађи Жарко, нису ни слутили у какву се пустоловину упуштају...

Модро небо без облака и сунце које је сијало свом снагом најављивали су још један леп јулски дан овог лета. Али, Горан Ђуровић и Жарко Јовановић из Подгорице нису имали времена да уживају у њему. Журили су у Бар да погледају барку. Ако им се допадне и договоре се око цене, пребациће је одмах до Ораховца у Боки Которској где су имали кућу. Намеравали су и да се пре вечери врате у Подгорицу. О томе где иду и шта смерају, нису никог обавестили: куповина барке требало је да буде изненађење, нарочито деци.

Сат и по касније, већ су били у барском пристаништу. Остварење њихових дечачких снова, осам метара дуго, љуљушкало се на таласима. Изгледала је тачно онако како су је замиш-

љали, уз то, имала је и мотор од 420 KS!

Погодба је брзо склопљена.

Под пуним гасом

Прво ће у Будву, по трећег „ортака“, Слободана Поповића, одлучили су. Требало је да их чека на Словенској плажи. Море, глатко као стакло, просто је мамило да гас који су у почетку давали опрезно, притисну до краја. Уз грмљавину мотора, чамац је полетео. До Будве им је требало тек нешто више од пола сата.

Слободан их је чекао. И он је био усхићен чапцем: изгледао му је чврст, складан, брз.

Напунили су резервоар и кренули ка Ораховцу. Тек што је Будва почела да се губи у даљини, зазвонио је Слободанов мобилни телефон: морао је назад у град. Мада до обале нису имали

више од неколико минута, време је одмицало: било је нешто после седам увече када су се упутили ка врху полуострва Луштице да би ушли у Боку.

Море се у међувремену ускомешало и чамац је одскакао јурећи преко таласа пуном брзином. Горану и Жарку то није нимало сметало, напротив. Једино су водили рачуна да се не удаље сувише од копна – и једном и другом ово је било „ватрено крштење“ на води. Море нису познавали, обалу такође, а о чапцу да и не говоримо. Узевши га по дану, није им ни пало на памет да се распитају како се укључује светлосна сигнализација, постоји ли резервни мотор, радио-станица, весла. Мислили су да је савим довољно што су видели како се укључује мотор и држи управљач.

Да су погрешили, схватили су оног часа када се из-

ненада подигао јак ветар. Био је то пуленат који је ускомешао море тако да је изгледало као да ври. Таласи су се дизали са свих страна.

Испред, у даљини, назирали су се „Плави хоризонти“ и светионик који је израњао из воде. Одлучили су да га обиђу са леве стране, плашећи се да их таласи који су постајали све већи не баце на стеновиту обалу. И управо док су га мимоилазили, мотор им се угасио.

Кашљуцање мотора

Зар баш сада? помислио је Горан док су се тешки, претећи облаци навлачали небом. Само би им требало да га не упале! Међутим, одмах је одбацио ту мисао, била је исувише застрашујућа. Притиснуо је стартер. Ништа. Покушао је још једном. Мотор се „закашљао“ и то је било све.

У НОЋИ!

— Пустите мене да пробам — рекао је Жарко. Међутим, ни он није имао више среће: мотор би понекад заверглао и то је било све. Упркос томе покушавали су да га покрену, све док им није постало јасно да су испразнили акумулатор.

У међувремену потпуно се смрачило: обала се више није видела.

— У том тренутку схватили смо да смо поступили веома непромишљено и да неће бити никакво чудо ако изгубимо главе. Не само што никад раније нисмо пловили, нити имали каквог искуства на мору, него нам ништа паметно није падало на памет — причао нам је недавно Горан Ђуровић. — Једноставно, нисмо знали шта се ради у таквим приликама. Наш чамац који нам се до малочас чинио чврст и јак, постао је као орахова љуска. Море га је бацало тамо-амо, спуштало, подизало, прекривало таласима и ми смо почели да се бојима да ће га преврнути. Шта ће у том случају бити, нисам смео да мислим. Ја сам млад, снажан, доста добар пливач, али нисам био сгуран да бих кроз море које је

било као помахнитало успео да се докопам обале.

Жарка, непливача, мучиле су још црње мисли. Хука разбеснелих таласа, урликање ветра и вода која је у слаповима падала преко њега, испуњавали су га најпре страхом а онда ужасом. Да ће завршити у води, као храна рибама, уопште није сумњао. Кајао се што као дечак није научио да плива и што је то до овог часа одлагао бојећи се да му се пријатељи не смеју.

Шта да раде, питали су се свако за себе. Ко зна колико ће потрајати невреме и где ће их ветар и морске струје однети ако их таласи не потопе?

Подавићемо се!

Мобилни телефон, синило је у једном тренутку Горану. Ако нису ван домета, могао би да им донесе спас. Кога у оваквим приликама треба завати, није имао појма. Срећом, сетио се пријатеља из Херцег-Новог, капетана дуге пловидбе. Добио га је без муке. Обећање да ће полиција одмах бити обавештена пружило му је наду да можда све и није изгубљено. Наравно, било

је питање да ли ће их, овако неосветљене, уопште наћи?

С тим мислима, латио се избацивања воде из чамца. Жарко му је неко време помагао а онда рекао да му је зло и пресамитио се преко ограде. Чуо је као повраћа, грчевито се држећи за чамац. Није знао како да му помогне.

У међувремену, и његов желудац се побунио. Почео је да дише дубоко, успорено, неко му је некада рекао да то помаже. Није вредело. Почео је да кашље, грца, настојећи да садржај који му се пео у грло врати назад. Чинило му се да би му одмах било боље, кад би чамац престао да се љуља, пропиње и сурвава. У једном тренутку таласи су га тако нагнули да је био сигуран да ће се преврнути. Ухватио се за ивицу и стиснуо је до бола. Никад више нећу, ако преживим, обећавао је себи, бити овако непромишљен.

Кад се чамац исправио, поново је позвао Херцег-Нови: није могао да разуме глас с друге стране. „Зови полицију, војску!“, урлао је, „Подавићемо се!“ Колико би дуго успео да се одржи на површини, помислио је и сетио се својих дечака: Боже, зар ће остати без оца? И како ли то изгледа, давити се? Можда ћеш ускоро имати прилику да сазнаш, одговорио је сам себи.

Пре него што је ту мисао стигао да развије даље, један огроман талас сручио се на њих и напунио чамац водом. Док је конзервом избацивао воду, проклињао је себе што је испразнио акумулатор. Ако се и не преврну, потопиће се.

Интуиција која се показала добром

Невреме је било у пуном јеку када је у ресторану „Грисполис“ Николе Лазаревића из Бигове зазвонио телефон.

Звао га је Жељко Маловић из поморске обалске страже да му каже да су се неки људи изгубили на мору. Где, тачно, није могао да каже.

— Одмах сам кренуо — причао нам је Никола. — Јак ветар и таласи чија је висина прелазила четири метра, нису ми правили претерану сметњу. У сваком случају, пуленат и невреме које диже, нису ме уплашили: годинама сам пловио као капе-

тан дуге пловидбе и навикао на свакакве олује. У којем правцу да усмерим брод, нисам имао појма, кренуо сам насумице, ка Пунта Оштри. Вероватно ме је водио предосећај. И заиста, сат или сат и по пошто сам испловио, буквално сам налетео на један чамац. Да ли је то био онај који сам тражио, или неки други, нисам знао. Уколико је био онај са људима који су се изгубили, чудило ме је што је био неосветљен. Питао сам се шта су мислили, како да их неко нађе? Једино логично објашњење било је да ништа не знају о мору. Међутим, постојала је још једна могућност — ако је чамац на који сам налетео припадао кријумчарима, било је природно што је неосветљен.

Никола Лазаревић се кратко двоумио шта да ради. Људи са чамца су махали и викали нешто, шта, није могао да разабере од хуке таласа и урлања ветра. Одлучио је да им се примакне довољно близу да може да им добаци конопца али и довољно далеко да не могу да се пребаце на његов брод. Шта су они мислили о овом његовом поступку, није знао. Тек, изгледало је да су задовољни и конопцем. Тако везане одвукао их је до Бигове.

— Ветар се већ готово потпуно смирио кад смо стигли до малог пристаништа у Бигови. Упркос томе што је ноћ поодмакла, чекала нас је гомила света — препричавао нам је спасавање Николе Лазаревића. — У тој општој гужви, нисам ни стигао да питам људе које сам спасао ко су и како се зову.

Власник „Грисполиса“ није умео да нам каже ни одакле су, претпостављао је да су Подгоричани, па смо ми, желећи да ступимо са њима у везу, морали да покренемо праву малу истрагу.

Причу о томе шта им се догодило, Горан Ђуровић нам је испричао нећкајући се помало, стидео се своје непромишљености. Разлог да то ипак учини било је његово уверење да оно што је доживео, „ужас који се не да описати“, може да послужи као опомена. На сопственом примеру научио је да штети не значи обавезно и моћи и да чак и „обична“ шетња по мору може да се претвори у пустоловину која се не завршава увек срећно ■

Олга Вукадиновић

— двадесет један

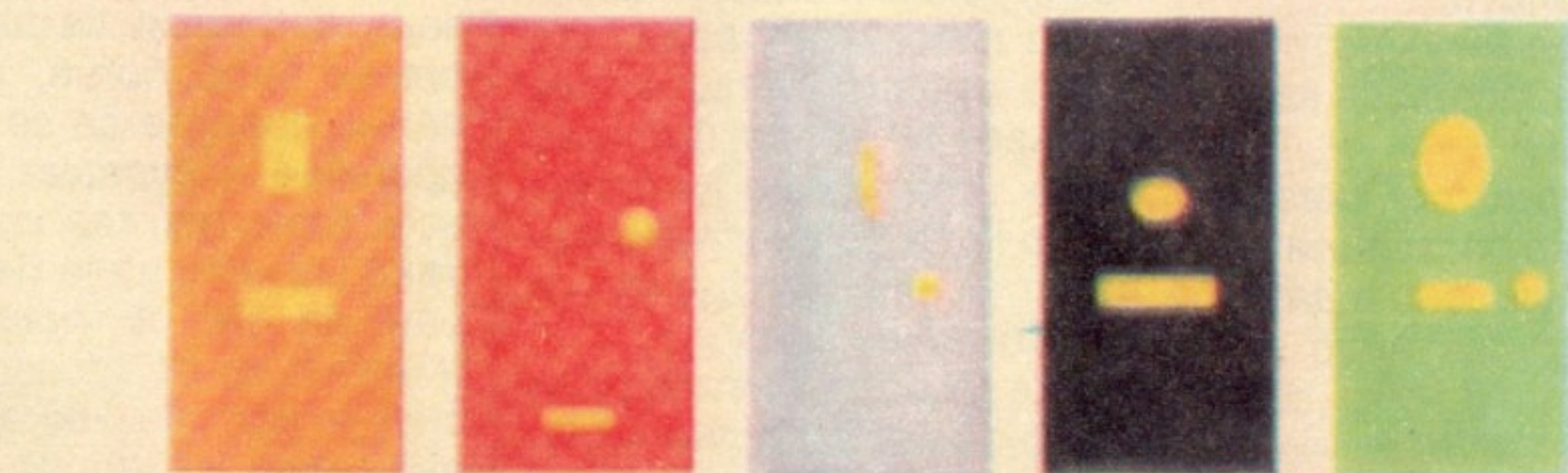

МЕНСИНЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

КУЋЕ СА ИМЕНИМА

- Име госпође Ристић није Тања и њена врата нису црвена.
- Име госпође Милић је Чарна и она не живи у „Жутој кући“.
- Кућа која се зове „Код нас“ нема црна врата, а нема их ни кућа госпође Хаџић.
- Петрина кућа има зелена врата и не зове се „Вила ружа“.
- Чарнина кућа нема црвена врата, али их има „Кућа на брду“.
- Мирина кућа има плава врата, а њено презиме није Савић.
- Тањина кућа зове се „На обали реке“.
- Кућа госпође Стојић зове се „Вила ружа“.
- Горданина улазна врата нису наранџаста.
- Даница не живи у „Лепом погледу“ који нема зелена врата.
- Госпођа Савић станује у „Лепом погледу“ и нема црна врата.
- Кућа госпође Перић нема бела врата.

Одредите име и презиме сваке од госпођа као и имена њихових кућа и боју улазних врата.

ИМЕ	ПРЕЗИМЕ	ИМЕ КУЋЕ	БОЈА ВРАТА

ТАЈАНСТВЕНО УБИСТВО

На месту гнусног злочина полицијски инспектор поставља по једно питање сваком од петорице осумњичених од којих један јесте убица. Од њихових пет одговора истинита су само три.

Ко је убица?

БЕЛИ АЦА
БОРА ЗЛОТВОР
ЋИРА УШТВА
ДЕКИ ЏАМБАС
САЛЕ КЛЕМПА

„Деки Џамбас је убица.“

„Ја сам невин.“

„Сале Клемпа није убица.“

„Бели Аца лаже.“

„Бора Злотвор је рекао истину.“

Хиландар

ОСАМ ВЕКОВА ПОСТОЈАЊА

»Забавник« у четири броја, у облику засебних додатака, доноси све што би требало да се зна о највећој духовној светињи српског народа!

Ово је први део.

ЗАСЛУЖНИ

Редакција захваљује:

Професору др Мирку Ковачевићу
са Архитекшонског факултета у Београду и члану
Одбора за обележавање 800 година Хиландара
Архитекти Слободану Баришићу
из Завода за заштиту споменика културе Србије
Одбору за обележавање 800 година манастира Хиландар
Душану Миловановићу,
кустосу Музеја примењене уметности у Београду
Свим знаним и незнатим помагачима
и доброшворима манастира Хиландара
Братству манастира Хиландар
које је од памтивека до данас
сачувало све ово благо

Света Гора је једна од светских знаменитости. Њени манастири чувају највеће културно благо и духовност православља. Она је једина монашка држава на свету, а њени становници, монаси, живе онако како се живело у средњем веку. Света Гора је издвојена, а усред цивилизације. Они који су је видели тврде да је Света Гора једно од најлепших места на свету, да је такав спој планине, густих шума, маслинака, неприступачних стена, пенушаваг мора, неба, манастира, њихових бедема и високих кула, мириса, тишине и вечности мало где могуће видети.

Света Гора је у северној Грчкој на око сто километара од Солуна, на источном од три прстолика крака полуострва Халкидики, на Атосу. Окружује га Егејско море. Дугачко шездесетак километара а широко између 7 и 16, површине 389 квадратних километара, полуострво Атос повезује са копном узана превлака између рибарских места Уранополис и Јерисос. Цело полуострво је у густој шуми изузев око врха стеновите планине Атос по којој је и названо. Дешава се да и у јулу, на њеном највишем врху, на 2.033 метра, има снега. Њене стрмине о које се разбија море најбољи су

чувар полуострва. Света Гора је монашка република. Ако о њеним манастирима размишљамо као о градовима, о скитовима као о селима а о испосницама као о усамљеним, неприступачним здањима, онда се може рећи да је Кареја, једино насеље на Светој Гори, њен главни град.

Манастира је 20, скитова 12, а келија, колиба, и испосница стотине. Манастири су: Велика Лавра, Ватопед,

Ивирон,
Хиландар,
Дионисијат,
Кутлумуш,
Ксиропотам,
Пантократор, Зограф,
Дохијар, Каракал, Филотеј,
Симонопетра, Свети Павле,
Ставроникита, Ксенофон,
Григоријат, Есфигмен,
Пантелејмон и Каста-
монит. Сви
су грчки,
изузев
три:

Највећи број манастира је
дуж стеновите обале, на
високој стени, далеко од
домашаја недобронамер-
ника, а неки су повучени у
копно, у долинама усред
шуме, и на висоравнима.
Опасани су масивним
зидовима, најчешће са јед-
ном високом одбрамбеном
кулом, пиргом, окренутом
према страни најизложе-
нијој нападу, и имају само
једну капију. У средини
свих манастирских каме-
нитих дворишта налази се
главна црква, католикон, а
поред ње има још неколико
мањих, параклиса. Уз зи-
дове су постављени

конаци, монашки
станови, често и
вишеспратни,
китњаста због
безброј прозо-
ра и доксата.
Све грађевине
су камене, а мно-
ге покривене о-
ловом, одбраном
од сланог
морског ваздуха.
Унутар мана-
стирских зиди-
на су врхунска
сликарска дела,
рукописи међу
најстаријима на
свету, пред-
мети неверо-
ватне лепоте
и вредности -
ремек-дела
хришћанске
баштине.
Света Гора је
и драгоцен
ризница
природе. Та
мала површина
једно је од ретких
места на

Медитерану на коме
је могуће видети
историју флоре од краја
терцијара до данас. Проце-
њује се да на њој расте
преко 1400 врста биљака,
што чини петину укупне
балканске флоре, најбогати-
је у Европи. Има, на
пример, стабала кестенова
старих и преко 500 година.
Сачували су их незага-

ђеност, закон по коме је на
атоском полуострву забра-
њена испаша, али и рељеф.
Јер, на невероватно крат-
ком растојању, на педесетак
метара, уске, шљунковите и
камените обале мора преко
благих брдских падина
постепено прелазе у
горостасну купу Атоса.

Некада је планина Атос
сматрана највишом на све-
ту. Софокле је писао да је
Атос толико висок да њего-
ва сенка допире до трга у
граду Мирина на острву
Земно, удаљеном 70 кило-
метара од планине, Есхил
тврди да на светилиште
Дија на врху планине ника-
да није пала кап кише зато
што је било изнад облака, а
географ Страбон да »они
који живе на врху виде како
сунце извире из источног
мора три сата пре осталих.«
Према легенди о борби
тракијских дивова са бого-
вима Олимпа за превласт
на земљи, див Атос је из
Тракије гађао огромним ка-
меном бога Посејдона, али
га није погодио, а камен је
остао на
месту

данашње
планине. Према другој ле-
генди, Посејдон је бацио ка-
мен на Атоса, иначе свог
сина, и згњечио га на месту
где је сад планина.

ИСТОРИЈА И ИЗГЛЕД ХИЛАНДАРА

Након осам часова хода од
границе са Грчком источ-
ном обалом Атоског полу-
острва, или након сат и по
пловидбе од Јерисоса,

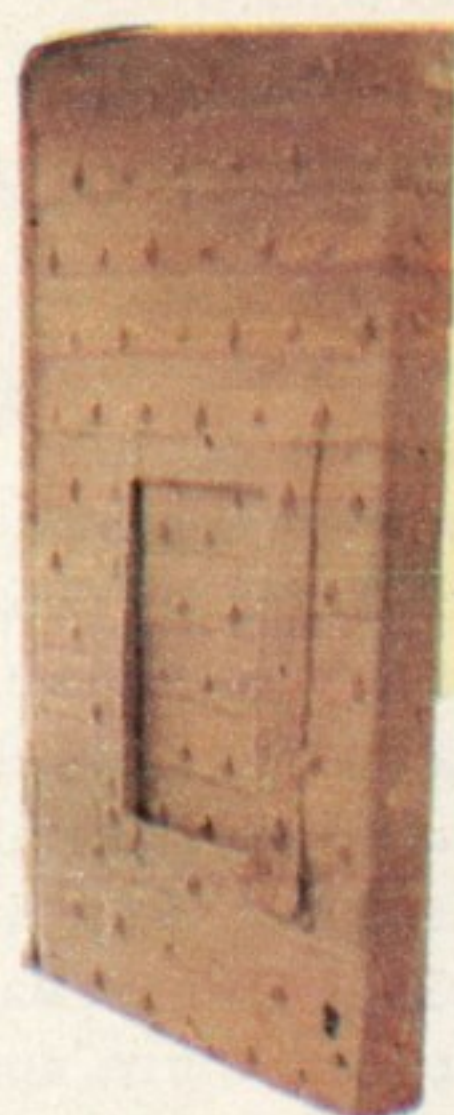
најпре се
наиђе на
српски мана-
стир Хилан-
дар. Од Хилан-
дара до Зографа, суседног
манастира, треба три сата
хода, а до Кареје шест.
За разлику од већег броја
светогорских манастира,
Хиландар није на мору. На
обали је само манастирско
пристаниште, арсана. Од
пристаништа до Хиландара
треба око 45 минута хода,
пољским путем који прати
ток Хиландарске речице до
шумовите долине у којој је
сазидан. Идући ка мана-
стиру, земљиште постаје све
више и више таласасто, да
би изнад Хиландара дости-
гло 250 метара надморске
висине. Због таквог
положаја, манастир је са
мора, па и са обале, невид-
љив, што је у време кад је
подизан, а и касније, зна-
чило сигурност од гусара и
осталих пљачкаша, али и од
ветрова.

Извор његовом имену
тражен је у склоповима
речи које на српском значе
»хиљаду магли«, односно

»хиљаду људи«. Мисли се,
ипак, да је овај мана-
стир назван по визан-
тијском теретном
броду и то зато што
га је основао монах
који је у световном
животу имао неке
везе са таквим бро-
довима па су га зва-
ли хеландар. Неки
Георгије Хеландариос
(Лаћаревић) спомиње се
985. године међу важним
Светогорцима, па се прет-
поставља да је он оснивач
нашег манастира и да је по
њему назван Хеландаријев.
На једном акту из 1015.
године је и писмени доказ
првобитног имена нашег
манастира: између осталих,
потписао га је »Јевстатије,
монах и игуман

Хеланд...«
што би се
могло допу-
нити у име
Хеландар.

Хиландар је
српски,
Зограф је
бугарски, а
Пантелејмон
је руски.

Капија

Масивна улазна
манастирска врата
од дебелих дрвених
дасака пресвучених
гвозденим лимом.

Нови конаци

Конак из 1640.

Параклис св. Саве и св. Димитрија

Црквице, једна над
другом, уклопљене у
зграду игуменарије.
Купола је осликана
живописом.

Фијала

Игуменарија

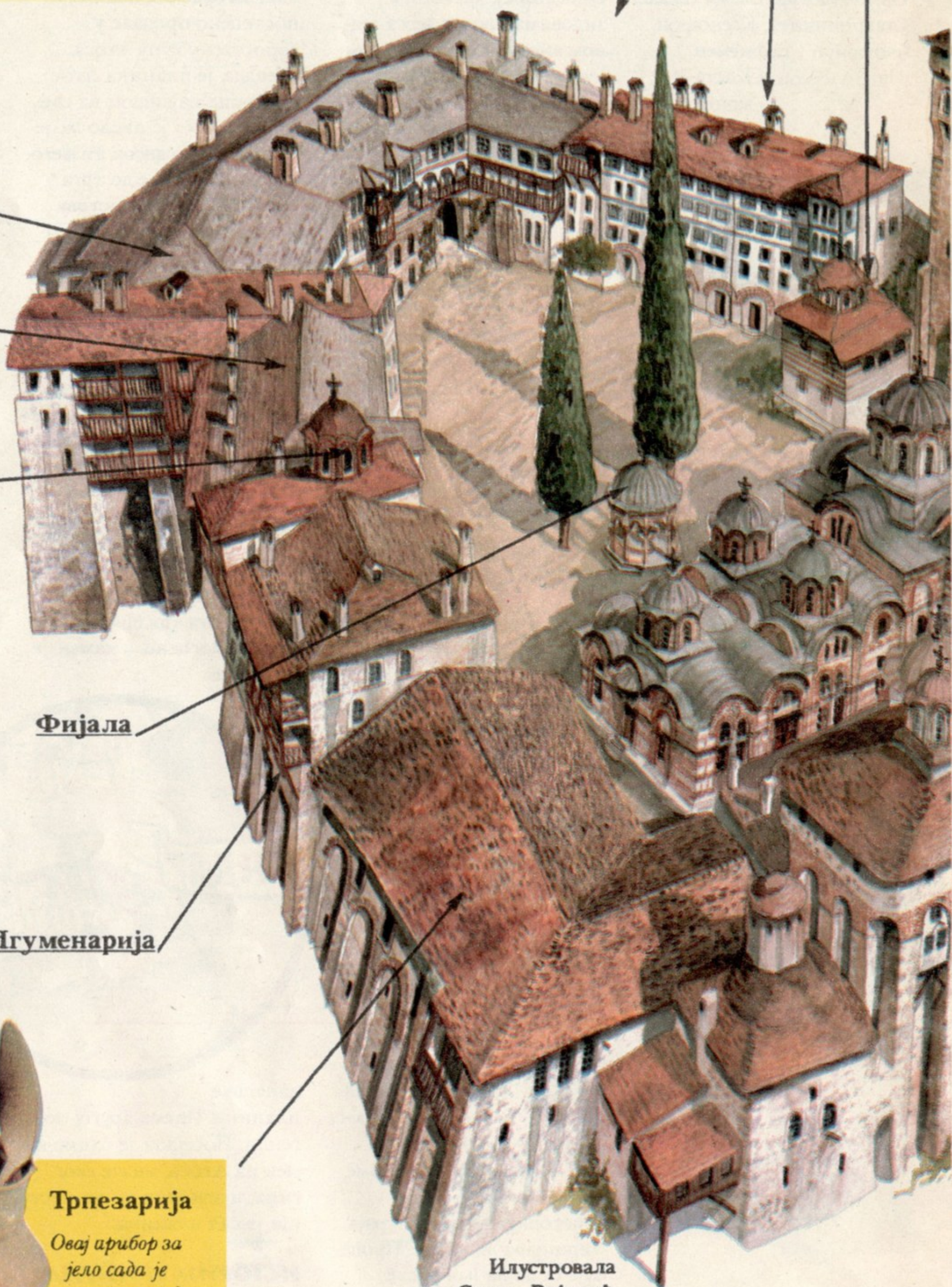

Трпезарија

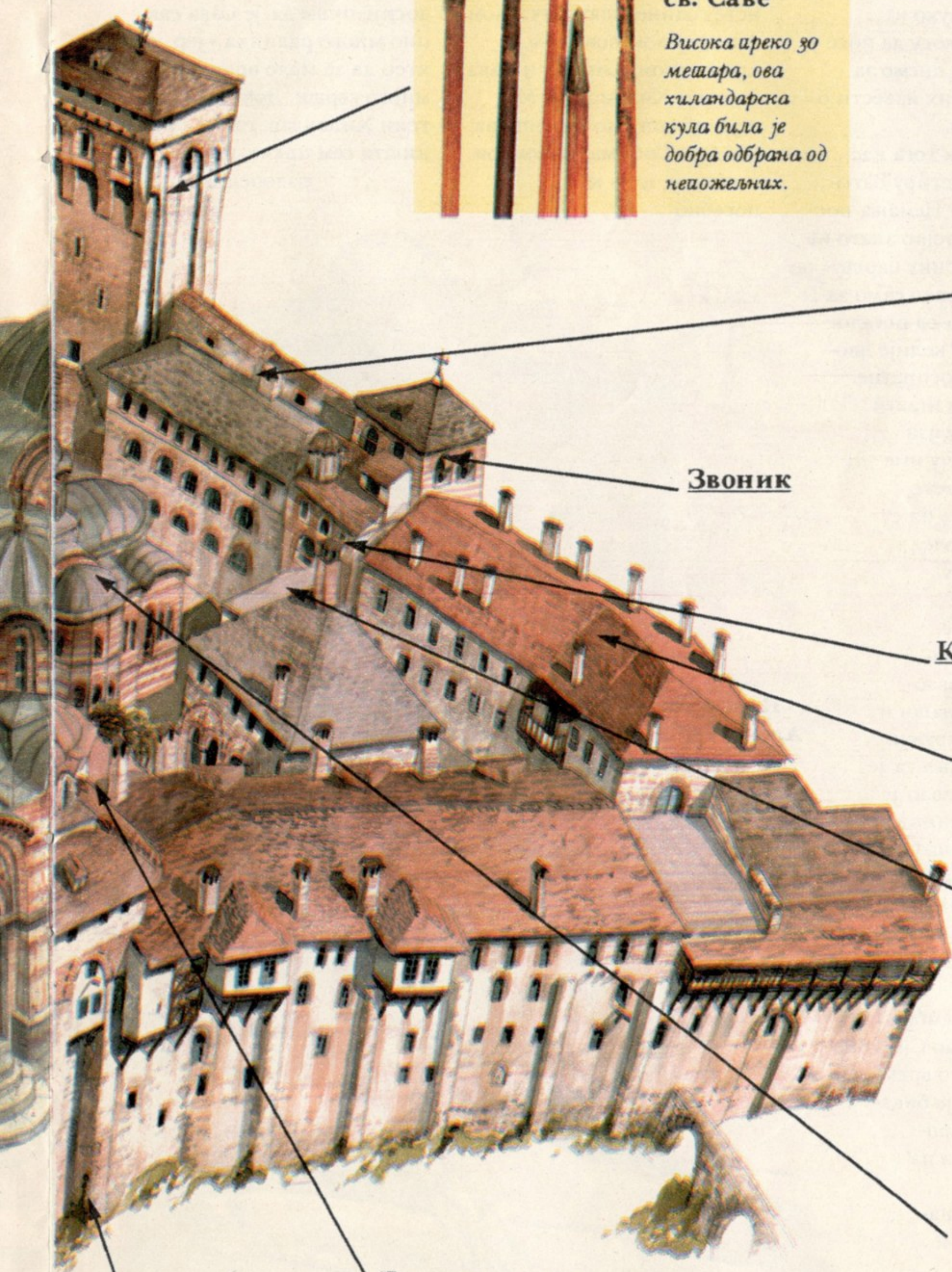
Овај прибор за
јело сада је
музејска вред-
ност, а могуће је
да су га монаси
некада корис-
тили.

Храм св. Арханђела

Конак из 1598.

Илустровала
Силва Вујовић

Пирг св. Саве

Висока преко 30
мешара, ова
хиландарска
кула била је
добра одбрана од
непожељних.

Библиотека

Најновија зграда у
манастиру, у њој се
чувају иконе,
рукописи,
иовеље и нај-
значајнија
дела из
ризнице.

Звоник

Келија св. Симеона

Болница

Бунар

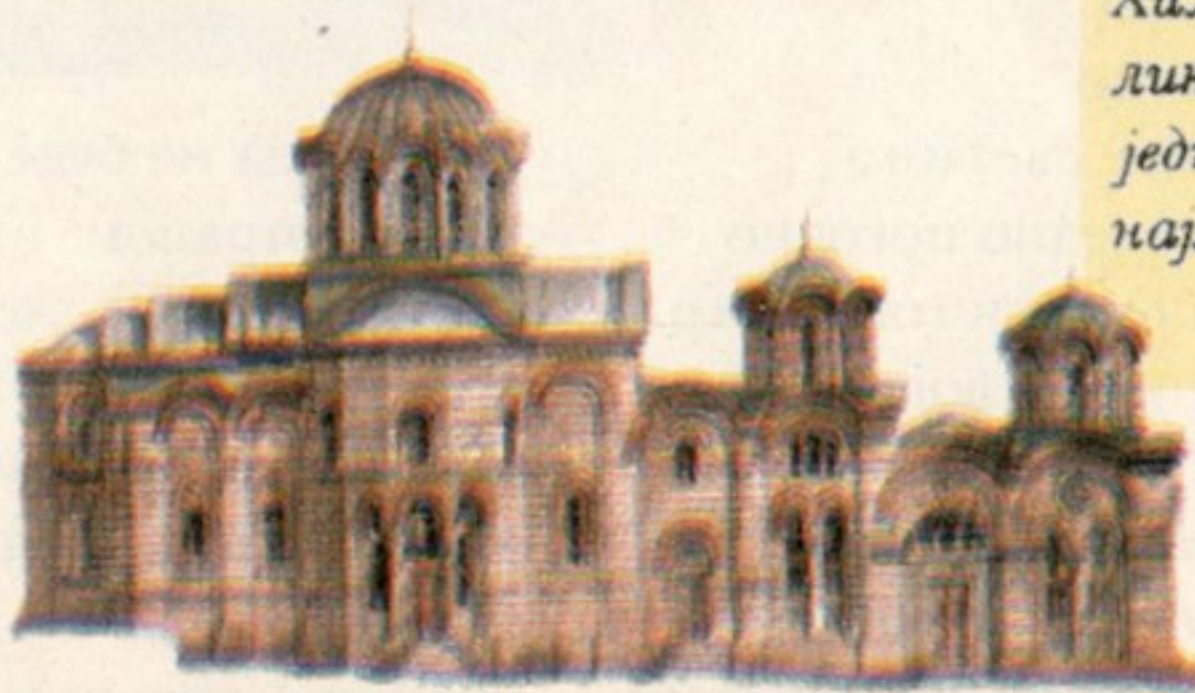

Милутинова црква

Хиландарски кашо-
ликон, Саборна црква,
једна је од највећих и
најлепших грађевина
на Свештој Гори.

Барокни пирг

Пирг св. Георгија

САВА И СИМЕОН

Калуђери који су крајем 12. века дошли у Србију као пратица Јевдокије, кћери потоњег цара Алексија III Анђела кад се удавала за краљевића Стефана, наследника великог жупана Стефана Немање, заинтересовали су Србе за монашки живот. Немањин најмлађи син Растко био је међу првима кога су они придобили. Седамнаестогодишњи принц, како је описао Теодосије Хиландарац у »Житију светог Саве«, жуђећи за анђеоским а бежећи од »многометежног живота овога света«, одлази на Свету Гору. Кришом, и у договору с монасима а говорећи родитељима да иде у лов, Растко је отишао у скит Русик руског манастира Свети Пантелејмон. Било је то 1193. године.

Стефан Немања, видевши да му нема сина, послао је за њим потеру. Затичу га као искушеника. Одмах су хтели да га поведу оцу, али калуђери и Растко смислили су »побожну превару« како описује Теодосије. Растко »замоли игумана да заповеди да се спреми сјајна трпеца« за војнике из потере. Гозба је трајала до у ноћ и дошло је време за јутарњу молитву коју је игуман, на Расткову молбу, започео раније. Сви су отишли у цркву, па и Расткови гоничи »јер га не смеђаху пуштати с очију својих«. Служба је дуго трајала, па сви из потере »заспахе у заборав, од путног труда, а и од гозбеног весела«. Растко је одмах отишао у манастирску кулу где му јереј »постриже власи с главе, и

обуче га у ризу анђеоског лика, и измени му име Растко именом Сава.«

Ујутро, кад су се људи из потере пробудили и видели да га нема, почели су да туку монахе и игумана. Да би их зауставио, Сава им се показао на кули и бацио им своје златом ткано принчевско рухо и пострижену косу да носе у Србију, као и писмо за родитеље да их извести о својој одлуци.

Сава се након тога настанио у манастиру Ватопеду. Ту му је Немања послао »многобројно злато на потребу као сину цареву« од чега је Сава узео само за хлеб и воду, а од осталог »поче зидати келије двоспратне и троспратне. И цркву поче зидати на граду Зигу иза велике цркве у име Рођења пресвете Богородице«, па су у Ватопеду почели да га називају другим ктитором. Оцу је захвалио на даровима и позвао га да се замонаши и да му се придружи. Стефан Немања га је послушао: сазвао је сабор у Студеници, ту прогласио сина Стефана за наследника, а сам се замонашио примивши име Симеон. Ана, његова жена, тада је постала монахиња Анастасија.

Сава је 2. новембра 1197. године дочекао Симеона у Ватопеду. У то време на Светој Гори је бивало све више српских калуђера па су желели да имају свој манастир. И Сава и Симеон кренуше по Светој Гори на поклоничко облажење светиња тражећи уједно pogodно место за српски манастир. Највише им се допало оно на коме је већ био разрушени Хиландар. Обратили су се свом рођаку византијском цару Алексију

III Анђелу да им га уступи и он им је почетком 1198. године потврдио да се тај мали манастир потчињава Ватопеду ради обнове. Ватопед, међутим, није хтео да га уступи Србима. Јуна исте године, златопечатном Алексијевом повељом, хрисовуљом, Симеон и Сава добијају Хиландар и Миљеју, област око манастира »да буде Србима на поклон вечни« и, што је посебно

одмах

новчану помоћ Стефана, тада великог жупана, на опустелом месту почињу да зидају нов манастир. Теодосије пише да је Сава сакпио много радника »јер је хтео да за мало времена много сврши. Дође у запустели Хиландар, где не нађишта сем цркве, па и то

разорено, и

Илустровао
Алекса Гајић

важно, да не буде ни под чијом управом: ни Ватопеда, ни прота Свете Горе, већ независан, самосталан и самоуправан, да буде царски манастир - Царска лавра. И, још исте године, Симеон и Сава уз

градом озида, и подиже цркву из основа, и сазидавољно келија браћи, и цркву обновити, и златом пописа, укра-

сив је довољно иконама и завесама и сасудима светим. »Најпре

је, дакле, била подигнута црква посвећена Ваведену Богородице, потом зидине с пирговима, па келије. Из Доментијановог описа Савиног живота сазнајемо и за трпезарију, па је логично да су уз трпезарију сазидали и мађупницу, кухињу, и да су свакако обезбедили и

и лети, има воде, могуће је да је саграђен још у византијско, али, можда и у Симеоново време. Већ на почетку градње, 1198. године, образовано је прво манастирско имање: Алексије поклања девет села у околини Призрена, два винограда, четири пчелињака, 170 влаха, те прилоге

описао стање у коме је затекао Хиландар: »Изиђох из отачаства свога у Свету Гору, и нађох манастир некада бивши, звани Хиландар, Ваведена свете и преславне Владичице наше Богородице, где не беше камен остао на камену, но сасвим разваљен. И потрудивши старост своју, уз

помоћ сина ми великог жупана Стефана, удостоји ме владика мој да му будем ктитор. И делове уништене потражих и обнових га по вољи Владичице Богородице...« Ове речи говоре, прво, о стању византијског Хиландара, а друго да је Симеон извршио његову реставрацију. Могуће да је и то био разлог, дакле реставрација постојећег а не целокупно зидање манастира, зашто су Симеон и Сава завршили посао за нешто више од годину дана. Немањина повеља је до 1896. године била у Хиландару, а тада је поклоњена краљу Алек-

сандру Обреновићу. Изгледа да је након тога доспела у Народну библиотеку и да је 1915. године нестала приликом евакуације најдрагоценијих рукописа. Њена даља судбина је непозната. Током градње Хиландара,

стоке и соли. У току друге половине 1198. године Симеон издаје златопечатну повељу Хиландару којом га проглашава српским манастиром и ктиторским наслеђем Немањића. Овако је том приликом

13. фебруара 1199. године, умире Симеон. У том тренутку храм је био изграђен зато што се зна да је Симеон преминуо у припрати, а да је у храму сахрањен: »имајући унутра у цркви пресвете Богородице гроб, украшен мраморјем, положише га у њ, у манастиру званом Хиландару«. До краја те, 1199. године Сава је довршио Хиландар, а поред манастира и ксенодохијон, странопријемницу, за страну браћу и немоћнике, док је у самом манастиру одредио једну келију за болницу. Била је то прва српска установа те врсте са постељама за монахе и болничарем који се о њима старао. Болница је касније проширена, а у време цара Душана и Лазара за њу је обезбеђен и посебан доходак и право на бесплатну опрему.

ИСПОСНИЦА У КАРЕЈИ

У то време, жељан самовања и молитвеног тиховања, исихије, Сава је у Кареји основао испосницу, исихастрију или мочалницу, и посветио је свом патрону светом Сави Освећеном. Савина испосница се налази на врху Кареејске увале са изванредним погледом на Атос и пучину Орфанског залива. То је келија у којој монах сам или са једним или двојицом треба да живи у нарочито строгом посту и молитви по такозваном скитском правилу. Западна страна келије је до стене. Између зида и стене је мали узан замрачен простор у коме је, верује се, живео Сава за време градње испоснице. У њој је чудотворна икона Пресвете

САВА И СИМЕОН

Калуђери који су крајем 12. века дошли у Србију као пратња Јевдокије, кћери потоњег цара Алексија III Анђела кад се удавала за краљевића Стефана, наследника великог жупана Стефана Немање, заинтересовали су Србе за монашки живот. Немањин најмлађи син Растко био је међу првима кога су они придобили. Седамнаестогодишњи принц, како је описао Теодосије Хиландарац у »Житију светог Саве«, жудећи за анђеоским а бежећи од »многометежног живота овога света«, одлази на Свету Гору. Кришом, и у договору с монасима а говорећи родитељима да иде у лов, Растко је отишао у скит Русик руског манастира Свети Пантелејмон. Било је то 1193. године.

Стефан Немања, видевши да му нема сина, послао је за њим потеру. Затичу га као искушеника. Одмах су хтели да га поведу оцу, али калуђери и Растко смислили су »побожну превару« како описује Теодосије. Растко »замоли игумана да заповеди да се спреми сјајна трпеза« за војнике из потере. Гозба је трајала до у ноћ и дошло је време за јутарњу молитву коју је игуман, на Расткову молбу, започео раније. Сви су отишли у цркву, па и Расткови гоничи »јер га не смеђаху пуштати с очију својих«. Служба је дуго трајала, па сви из потере »заспаше у заборав, од путног труда, а и од гозбеног весеља«. Растко је одмах отишао у манастирску кулу где му јереј

обуче га у ризу анђеоског лика, и измени му име Растко именом Сава.«

Ујутро, кад су се људи из потере пробудили и видели да га нема, почели су да туку монахе и игумана. Да би их зауставио, Сава им се показао на кули и бацио им своје златом ткано принчевско рухо и пострижену косу да носе у Србију, као и писмо за родитеље да их извести о својој одлуци.

Сава се након тога настанио у манастиру Ватопеду. Ту му је Немања послао »многобројно злато на потребу као сину цареву« од чега је Сава узео само за хлеб и воду, а од осталог »поче зидати келије двоспратне и троспратне. И цркву поче зидати на граду Зигу иза велике цркве у име Рођења пресвете Богородице«, па су у Ватопеду почели да га називају другим ктитором. Оцу је захвалио на даровима и позвао га да се замонаши и да му се придружи. Стефан Немања га је послушао: сазвао је сабор у Студеници, ту прогласио сина Стефана за наследника, а сам се замонашио примивши име Симеон. Ана, његова жена, тада је постала монахиња Анастасија. Сава је 2. новембра 1197. године дочекао Симеона у Ватопеду. У то време на Светој Гори је бивало све више српских калуђера па су желели да имају свој манастир. И Сава и Симеон кренуше по Светој Гори на поклоничко обилажење светиња тражећи уједно pogodно место за српски манастир. Највише им се допало оно на коме је већ био разрушени Хиландар. Обратили су се свом рођаку византијском цару Алексију

III Анђелу да им га уступи и он им је почетком 1198. године потврдио да се тај мали манастир потчињава Ватопеду ради обнове. Ватопед, међутим, није хтео да га уступи Србима. Јуна исте године, златопечатном Алексијевом повељом, хрисовуљом, Симеон и Сава добијају Хиландар и Милеју, област око манастира »да буде Србима на поклон вечни« и, што је посебно

новчану помоћ Стефана, тада великог жупана, на опустелом месту почињу да зидају нов манастир. Теодосије пише да је Сава сакпио много радника »јер је хтео да за мало времена много сврши. Дође у запустели Хиландар, где не нађишта сем цркве, па и то разорено, и одмах 1

Илустровао
Алекса Гајић

важно, да не буде ни под чијом управом: ни Ватопеда, ни прота Свете Горе, већ независан, самосталан и самоуправан, да буде царски манастир - Царска лавра. И, још исте године, Симеон и Сава уз

градом озида, и подиже цркву из основа, и сазида довољно келија браћи, и цркву обнови, и златом пописа, укра-

сив је довољно иконама и завесама и сасудима свetim.» Најпре је, дакле, била подигнута црква посвећена Вавдењу Богородице, потом зидине с пирговима, па келије. Из Доментијановог описа Савиног живота сазнајемо и за трпезарију, па је логично да су уз трпезарију сазидали и мађупницу, кухињу, и да су свакако обезбедили и

и лети, има воде, могуће је да је саграђен још у византијско, али, можда и у Симеоново време. Већ на почетку градње, 1198. године, образовано је прво манастирско имање: Алексије поклања девет села у околини Призрена, два винограда, четири пчелињака, 170 влаха, те прилоге

описао стање у коме је затекао Хиландар: »Изиђох из отаџства свога у Свету Гору, и нађох манастир некада бивши, звани Хиландар, Вавдења свете и преславне Владичице наше Богородице, где не беше камен остао на камену, но сасвим разваљен. И потрудивши старост своју, уз

помоћ сина ми великог жупана Стефана, удостоји ме владика мој да му будем ктитор. И делове његове уништене потражих и обнових га по вољи Владичице Богородице...» Ове речи говоре, прво, о стању византијског Хиландара, а друго да је Симеон извршио његову рестаурацију. Могуће да је и то био разлог, дакле рестаурација постојећег а не целокупно зидање манастира, зашто су Симеон и Сава завршили посао за нешто више од годину дана. Немањина повеља је до 1896. године била у Хиландару, а тада је поклоњена краљу Алек-

сандру Обреновићу. Изгледа да је након тога доспела у Народну библиотеку и да је 1915. године нестала приликом евакуације најдрагоценијих рукописа. Њена даља судбина је непозната. Током градње Хиландара,

13. фебруара 1199. године, умире Симеон. У том тренутку храм је био изграђен зато што се зна да је Симеон преминуо у припрати, а да је у храму сахрањен: »имајући унутра у цркви пресвете Богородице гроб, украшен мраморјем, положише га у њ, у манастиру званом Хиландару«. До краја те, 1199. године Сава је довршио Хиландар, а поред манастира и ксенодохијон, странопријемницу, за страну браћу и немоћнике, док је у самом манастиру одредио једну келију за болницу. Била је то прва српска установа те врсте са постељама за монахе и болничарем који се о њима старао. Болница је касније проширена, а у време цара Душана и Лазара за њу је обезбеђен и посебан доходак и право на бесплатну опрему.

ИСПОСНИЦА У КАРЕЈИ

У то време, жељан самовања и молитвеног тиховања, исихије, Сава је у Кареји основао испосницу, исихастрију или мочалницу, и посветио је свом патрону светом Сави Освећеном. Савина испосница се налази на врху Карејске увале са изванредним погледом на Атос и пучину Орфанског залива. То је келија у којој монах сам или са једним или двојицом треба да живи у нарочито строгом посту и молитви по такозваном скитском правилу. Западна страна келије је до стене. Између зида и стене је мали узан замрачен простор у коме је, верује се, живео Сава за време градње испоснице. У њој је чудотворна икона Пресвете

пијаћу воду. С обзиром да у данашњем Хиландару постоји бунар, који је пробијен кроз стену и у коме у свако доба године, зими

стоке и соли. У току друге половине 1198. године Симеон издаје злато-печатну повељу Хиландару којом га проглашава српским манастиром и ктиторским наслеђем Немањина. Овако је том приликом

Богородице, Млекопита-тељница. Ту икону, затим Тројеручицу и

игуманско жезло, Сава је донео из манастира светог Саве Освећеног поред Јерусалима. Предање казује да је Сава Освећени на самрти рекао окупљеној брати-ји да ће после много година у њихов манастир доћи са Запада један монах племићког рода по имену Сава и да њему предају иконе и жезло. И, кад је после 700 година Сава дошао у Јерусалим у манастир светог Саве Освећеног, иконе су се покренуле а жезло му се поклонило. Сава је Тројеручицу однео у Хиландар, Млекопита-тељницу у своју Карејску келију, а жезло у једну дру-гу карејску келију звану Патерица.

Изнад врата келије уграђена је велика мермер-на плоча са преписом Ка-рејског типика светог Саве, па се она зато назива и Типикарница. Оригинал се као пергаментни свитак чува у Хиландару. Кареј-ским типиком је одређено да у овој испосници живе два до три монаха који ће дане проводити у аскези - цео Псалтир ће препевати за дан и ноћ, уз најстрожи пост и сваковрсно уздржа-вање. Карејски типик је постао образац српском пустињачком животу и ван Свете Горе, а испосница место за књижевнике. У њој је 1243. године монах До-ментијан, ученик Савин, описао живот свог учитеља.

ЗИДИНЕ ХИЛАНДАРА

Манастир Хиландар споља личи на издужено утврђење неправилног облика, ду-гачко око 140 а широко око 75 метара.

Опасују га зидови висо-ки и до тридесет метара, дебе-

ли између метар и метар и по. На источној страни над-висује их пирг Светог Саве а на јужној пирг Светог Ђорђа. Неки делови тих зидина су још из времена Саве и Симеона. Према остацима се наслућује да су дуж целог утврђења били зупци, а иза њих стаза за стрелце. Претпоставља се да је већи део да-нашњег манасти-ра још с краја 12. века, када је Сава каменом зидао манастир-ску кулу. Пирг Светог Саве је нај-монументал-нија хи-ландарска кула - издиге се преко 30 метара од нивоа дво-ришта. Има приземље, четири спра-та и поткровље у коме је 1682.

Под у мозаику раскошан, аун украса, први шакве врсте код нас.

Улазна врата новија су од саме цркве.

године бео-градски митро-полит хаи Симеон подигао параклис, мању цркву, посвећен све-том Јовану Претечи. Улаз у пирг је на шестом метру од тла и до њега води камено сте-пениште. По начину градње, овај пирг се много разлику-је од свих светогорских пиргова и можда је једин-ствен. У средњовековној Србији таквих пиргова није било. Није познато ко је сазидао

пирг Светог Ђорђа, али судећи по архитектури, он је из 12. односно 14. века. Изграђен је попут већине светогорских пиргова,

Богородица тројеручица најпоштованија од свих икона.

параклис Светог Ђорђа. Улаз у манастир је на се-

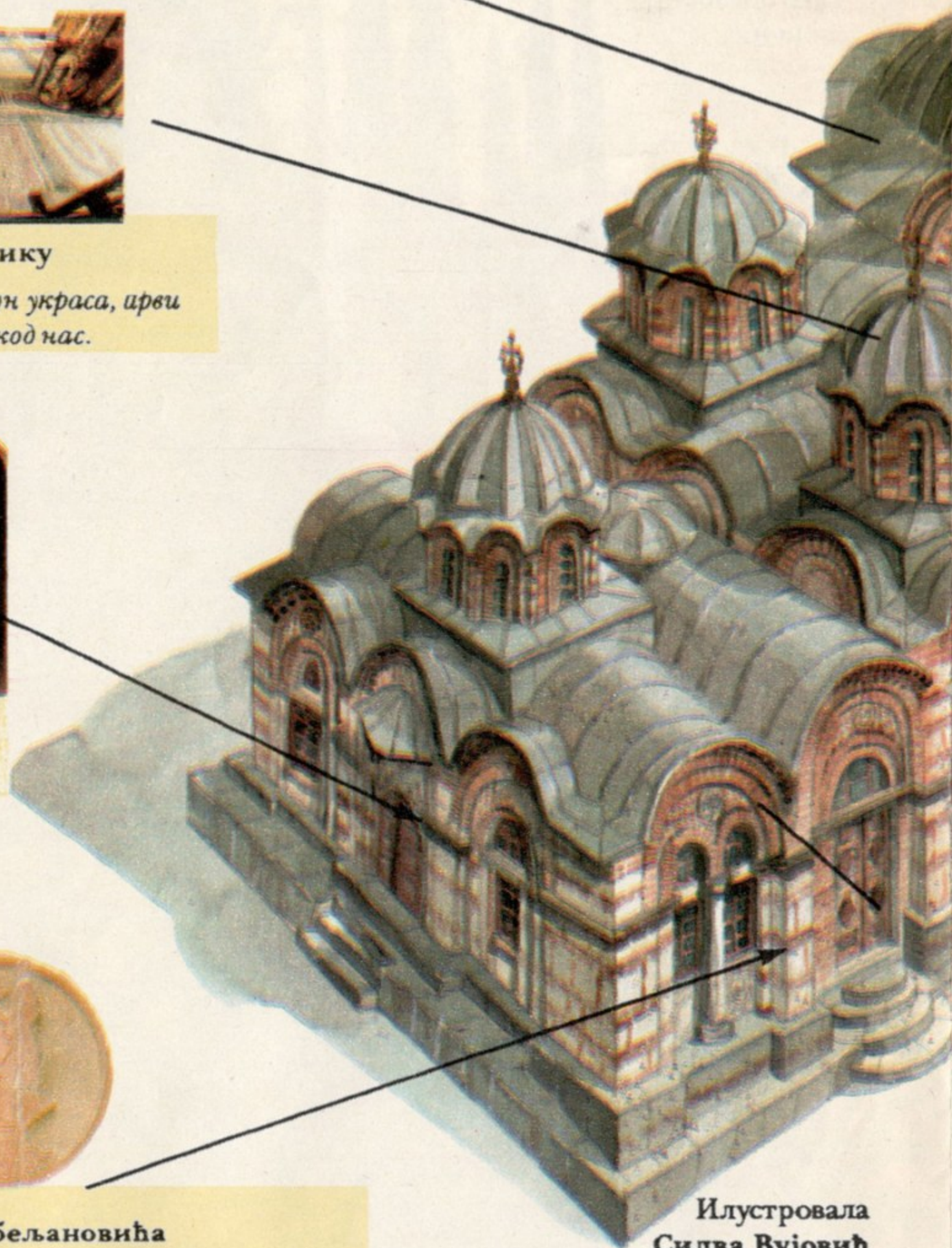
Тајна вечера фреска обновљена у 18. веку.

Грб Хребелановића указује да је кнез Лазар кшироф спољашње пришао.

квадратне је основе и има приземље и шест спратова. На четвртном и петом су библиотека и монашка келија, а на шестом је 1671. године херцеговачки митро-полит Василије обновио

вероисточној страни, на углу. Испред је трем, осли-кан, у коме је могло да се одмори на клупама

Илустрovala Силва Вујовић

постављеним дуж оба зида. Некада је Хиландар имао три капи-

опкољеног високим зидовима па је непријатеља који пробије ту капију и нађе се у клопци лако тући са свих страна. И друга капија води

двокрилне, од дебелих дрвених дасака са спољне стране пресвучене гвозденим лимом који је прикован великим гвозденим

ексерима са широким главама, дужим од дебљине даске и подвијеним да их је споља немогуће извући. У једном крилу капија је мали

отвор 0,43x0,86 м да се пропусти закаснели, неко ко је стигао након затварања манастирских капија. А када се затвори, осигурава се

и посветио је Ваведенју Богородице. Зна се само да је била

тесна, а самим тим и мања од садашње, како ју је описао краљ Милутин у повељи исписаној над улазом из припрате (део цркве који се још назива и нартекс а означава простор од улаза до наоса, до средњег простора цркве између припрате и олтар), објашњавајући зашто је те 1293. године одлучио да сазида нову. Од те мање, али изгледа богато украшене цркве, преостало је више капитела и плоча са релефима уграђеним у цркву краља Милутина, један капител је на бунару, а у ризници су мозаична икона Богородице и дрвене двери украшене слоновачом са иконостаса.

Католикон, Саборна црква у Хиландару, једна је од највећих и најзначајнијих, а по мишљењу стручњака и најлепших сакралних грађевина на Светој Гори. Не зна се ко је њен протомастор, главни мајстор који ју је пројектовао и руководио градњом. Да је био изузетно умешан, говори прелепа синтеза светогорске градитељске традиције и архитектонских схватања уобичајених за тадашњи Цариград и донекле Солун, и савршен склад спољашњег изгледа и унутрашњег распореда Милутинове цркве. Цркву чине две посебне, изванредно међусобно уклопљене целине:

Милутинова црква и Лазарева припрата. Подигнута је у јужном делу дворишта и доста је пространа: 32,5x12,5 метра плус осам метара дужине Лазареве припрате. По устаљеном обичају светогорског немарства, основа главног дела цркве има облик уписаног

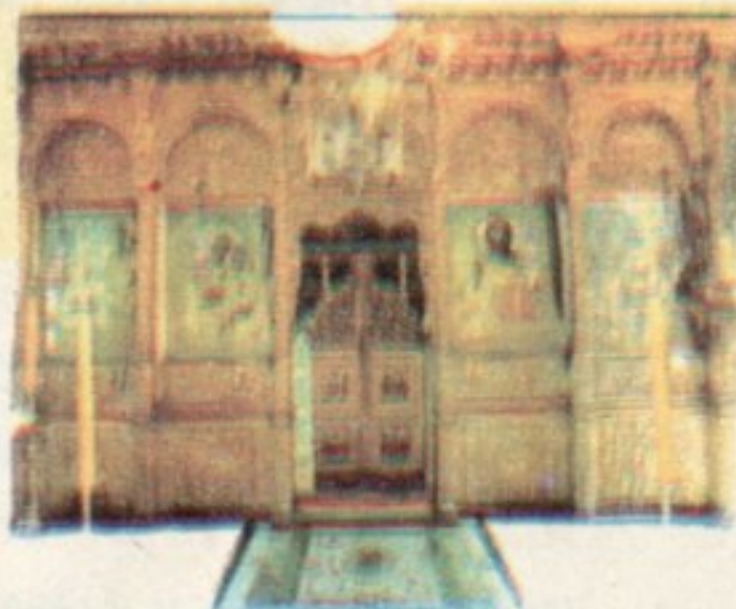

Преплети и цветни украси

исклесани на фасади Саборне цркве.

Иконостас цркве

рађен је око 1774. године.

Повеља краља Милутина

исписана над улазом у средњи део цркве 1293. године.

Кивот св. Симеона

налази се у југозападном углу храма, где се прешипоставља да му је био гроб.

великом гредом, мандалом. Поред спољне капије на зиду висе два буздована, дрвен и гвозден, симбол самосталности манастира.

САБОРНА ЦРКВА

Из трема до кога води трећи пролаз, некадашња трећа капија, виде се Саборна

црква, фијала и два огромна кипариса.

Не зна се како је изгледала стара Саборна црква, Савина и Симеонова, она уместо које је краљ Милутин саградио садашњу

Главе снажних животиња

једна од штри скулптуре на конзолама Саборне цркве.

Кружни прозори, розете

красе фасаду Лазареве припрате

је, данас - две. Прва води до отвореног, тесног, четвороугаоног дворишта са свих страна

у затворени простор површине 4x7 метара. Трећа капија је скинута, а води у један готово отворен простор одакле се види цело унутрашње двориште манастира. Капије су

крста
сједињеног
са триконхо-
сом, тролис-
том, што значи

да је правоугаона основа над којом су четири свода и кубе допуњена са две полукружне певнице на северној и јужној страни и олтаром на источној. Над наосом, средишњим и најпространијим делом храма, уздиже се велика, попут кришки издељена купола, и четири полуобличаста свода образујући уписани крст који је споља јасно уочљив.

Црвена опека и камени квадери сиве и окер боје којима је црква зидана живописно су распоређени. Лепо је и равномерно осветљена због већег броја прозора и врата. Њен живопис је изузетне лепоте: целу су је пресликали 1803. године монаси сликари Венијамин, Захарије и њихове дружине из села Галатисте, веома брижљиво, не оштећујући фреске из Милутиновог времена и не мењајући њихов садржај. Скулп-

туралном украсу западног портала посвећена је особита пажња. Начињен је од преплета испуњеног црном смоластом смесом, поступак у византијској техници какав се може наћи и на капителима цркве Светог Марка у Венецији. Три скулптуре на конзолама, главе животиња разјапљених чељусти, исплажених језика, снажних мишића показују чист романски рад.

Пут се у једној нашој цркви гради раскошан под од разнобојних углачаних плоча и мозаичних коцкица убачених у изрезе плоча, које образују разне украсе. Грчки мајстори Михаило и Варнава, који су начинили овај под, урезали су своја имена у надвратник јужног портала припрате и уоквирили га мозаиком. Под попут хиландарског на Светој Гори имају и католици Велике Лавре, Ивилона и Ватопеда, као и црква Пантократора у Цариграду и цркве јужне Италије али из каснијег времена. После скоро пола века, у истој техници али богатији по мотивима, биће урађен под цркве Светог Арханђела код Призрена, па се мисли да је цар Душан пренео у своју задужбину

Манастирска костурница налази се у цркви Свете Богородице, изван манастирских зидина.

део лепоте у којој је уживао у Хиландару. Седамдесетак година је католикон био у облику и обиму који му је краљ Милутин наменио, а затим му је, свакако пре 1389. године, кнез Лазар Хребељановић дозидео са западне стране припрату. Истина, историја није потврдила да је он њен ктитор, али све упућује да јесте: на једној парпетној плочи урезан је грб Хребељановића, на једној фресци из 19. века сликаној преко старије је портрет Лазарева, припрата је грађена у тадашњем стилу, а и традиција је

назива Лазаревом.

Ова спољашња припрата Саборне цркве подигнута је по узору на унутрашњу, насталу у Милутиново време: исте је ширине, такође има два стуба по средини, и зидана је наизменичним смењивањем камена и опеке. Има само једну куполу, веће отворе од оних на Милутиновој, у духу моравске архитектуре исклесани су преплети и цветни украси а јављају се и кружни прозори - розете. Западни и јужни портал красе скулптуре људских и лављих глава.

Протомајстор и градитељи Лазарева припрате су непознати. Можда су били они исти који су градили и Раваницу и Лазарицу, можда су у кратком раздобљу између зидања ове две Лазарева задужбине послати да саграде и ову припрату. Претпоставља се да је Симеон сахрањен у југозападном углу храма, тамо где се сахрањују ктитори и тамо где, по обичају, истиче миро из његовог гроба и где, са спољне стране зида, расте лоза коју је по предању засадио Немања -

чудотворна лоза која, да се опет позовемо на предање, помаже нероткињама. На јужном зиду храма, изнад Симеоновог гроба, сачуван је његов лик. Место одакле је Сава извадио посмртне остатке свог оца и однео их у Студеницу, обновљено је 1976. године.

Са северне стране цркве краља Милутина, готово у средини манастирске порте је фијала, водоосветно место са водоосветном чашом, где се на Богоявљење освећује вода за нередну годину. То је мала грађевина осмоугаоног трема изнад кога је калота.

Осим калоте, сва је у меру. На фијали су три натписа: један казује да је саграђена 1784. године, други да је живописана 1847. године по налогу монаха Нектарија родом из Копривштице, а трећи да су је 5. маја 1847. године живописали јеромонах Макарије и његова дружина.

МАЊЕ ЦРКВЕ

Од сакралних грађевина, изузев католикона, унутар зидина Хиландара има још мањих цркава и параклиса. Изнад улаза у манастир налази се црква Светог Николе, на

Св. Симеон
на фрескама у

последњем спрату конака, али као засебна грађевина.

Мала је, 5,45x4,25 а висине 5,40 метара, и има облик, као и сви хиландарски параклиси, сажетог уписаног крста. На натпису изнад улаза пише да је њен ктитор јеромонах Виктор, а на другом, записаном на плочи нађеној на другом месту да је то кир Петроније. Како је дошло до тога да овај други натпис не буде узидан и да се данас Петроније не помиње као ктитор, могли би да објасне само њих двојица. Могуће је да су се договорили да Виктор само живопише цркву а да је Петроније

Св. Сава саборној цркви.

зида, да је касније дошло до неспоразума, те је све трошкове поднео јеромонах Виктор, плочу са натписом о томе узидео а плочу са подацима о Петронију - није. Или: могуће је Виктор откупио ктиторство па зато скинуо Петронијеву плочу а поставио своју.

Године 1671, на последњем спрату пирга Св. Ђорђа, херцеговачки митрополит Василије обновио је истоимени параклис. Параклис је ту био и у време зидања пирга, у 13. односно 14. веку, али је порушен. Радовима на обнови руководио је јеромонах Виктор.

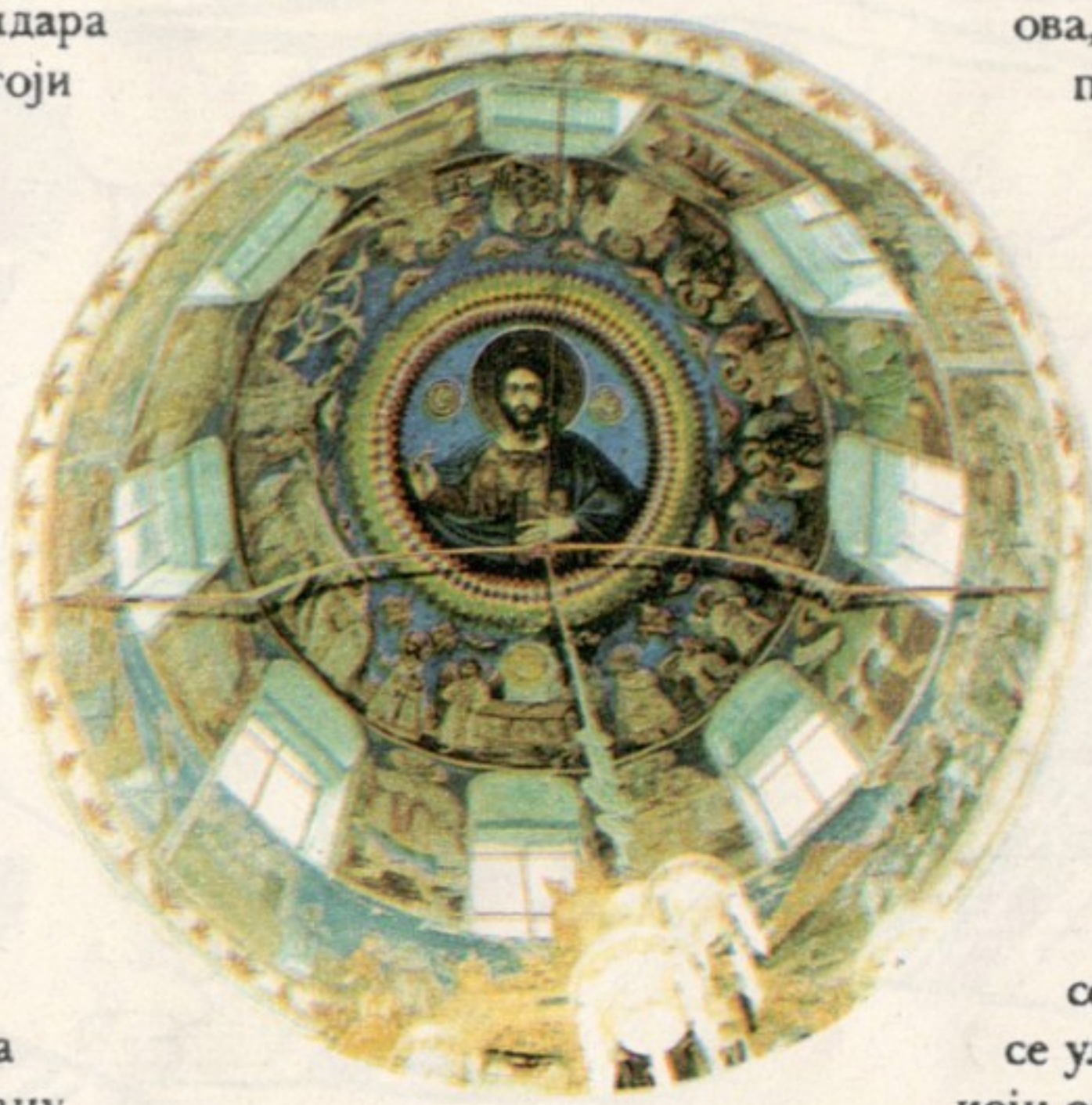
На бакрорезу Хиландара из 1757. године постоји параклис Четрдесет мученика као засебна грађевина између пирга Светог Саве и северног конака. Данас постоји само параклис на последњем спрату конака северно од пирга Светог Саве и једини је који није живописан.

Цркву Светих арханђела традиција приписује цару Душану. Подигнута је у манастирском дворишту северно од цркве Краља Милутина, а испред пирга Светог Саве, и једина је богомоља изван конака. Има готово квадратни облик и састоји се из два дела: дугог и узаног ходника који води у правоугаони наос. Има велику куполу на пиластрима повезаним луцима.

Хаџи Влчо из села Банско у Бугарској обновио је 1757. године параклис Светог Јована Рилског у хиландарској звонари. Најпре га је посветио светом Стефану архиђакону, па је у знак братства са Рилским манастиром у Бугарској који је имао параклис Светог Саве, одлучио да га посвети Јовану Рилском. Овај

параклис је на четвртном спрату звонаре испод звона, а звонара је југоисточно од Милутинове цркве.

На југоисточном углу манастира, у Руској мали названој по Русима који су је зидали, сада Јужној мали, налази се грађевина с приземљем и два спрата у облику куле. Западном страном наслања се на конак болнице до пирга Светог Ђорђа, а североисточним углом додирује звонару. У највишем делу ове куле је параклис Покрова Богородице, а испод је просторија која се назива

Пајсијева келија - по монаху који је ту становао. Био је проигуман Хиландара и у њему 1762. године написао »Историју славјаноболгарску« Пајсије је рођен око 1720. године у једном селу Самоковске епархије, у Бугарској. У Свету Гору дошао је као млад монах. Баш у то време наишао је у Хиландар српски историчар архимандрит Јован Рајић, који га је саветовао и охрабрио да прикупља грађу за своју историју.

Црква Рођења Богородице настала је између 1784. и 1788. године, кад и црква Светих апостола, над којом се и налази. Ове две цркве су једна грађевина с при-

земљем и два спрата. Смештена је са јужне стране

Милутинове цркве, и прислоњена је уз пирг Светог Ђорђа и уклопљена у конак Руске мале. У приземљу грађевине је подрум, на првом спрату параклис посвећен Светим апостолима, а на другом - Рођењу Богородице. Веза између приземља и спратова не постоји, до њих се долази посебним степеницама.

Црква Светог Саве и Светог Димитрија уклопљена је у зграду игуменарије кад је ова, након великог

пожара 1711. године,

обновљена. Грађе-

вина је зидана

готово у облику

куле. Подрум,

приземље и

први спрат су

испод цркве и

део су игуменар-

ије. На другом

спрату је парак-

лис Светог Ди-

митрија. Испред

њег је просторија

која служи као пред-

собље и ходник. Из ње

се улази у келију монаха

који опслужује параклис а у

њој је предсобље, спаваћа

соба и кухиња. На трећем

спрату је параклис Светог

Саве. У њега се улази из ход-

ника старог, такозваног

светосавског фандарика,

одељења за пријем гостију.

Цркву Светог Саве изгра-

дили су кир хаџи Тома, кир

Теодор и кир хаџи Никола

са сином кир хаџи Ценом

из Видина, а црква Светог

Димитрија изграђена је

1779. године трошком групе

ктитора из села

Копривштице у Бугарској:

поп Најдина, хаџи Влка,

хаџи Неика,

хаџи Стања

и Петка

Моро-

веника.

Соња Ђирић

У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ НАСТАВАК

Рип Кирби Авешински брод

НАПИСАО ФРЕД ДИКИНСОН
НАЦРТАО ЏОН ПРЕНТИС

©KFS/Distr. BULLS

БАШ МЕ ЗАНИМА
КАКВА ЈЕ ТО ПРИ-
ЧА КОЈА МЕ МЕ
НАТЕРАТИ ДА
ЗАБОРАВИМ
ОВУ ПАРТИЈУ
ГОЛФА,
ХАЛЕ!

ЕВО
О ЧЕМУ
СЕ
РАДИ!
ВЕГ
ДУЖЕ
ВРЕМЕ!!!

„ПОКУШАВАМ ДА
НАЂЕМ МЕСТО НА
КОМЕ ЈЕ ПРЕ
НЕКОЛИКО СТОТИ-
НА ГОДИНА ПОТОНУО
БРОД ПО ИМЕНУ
АМОРИТА!

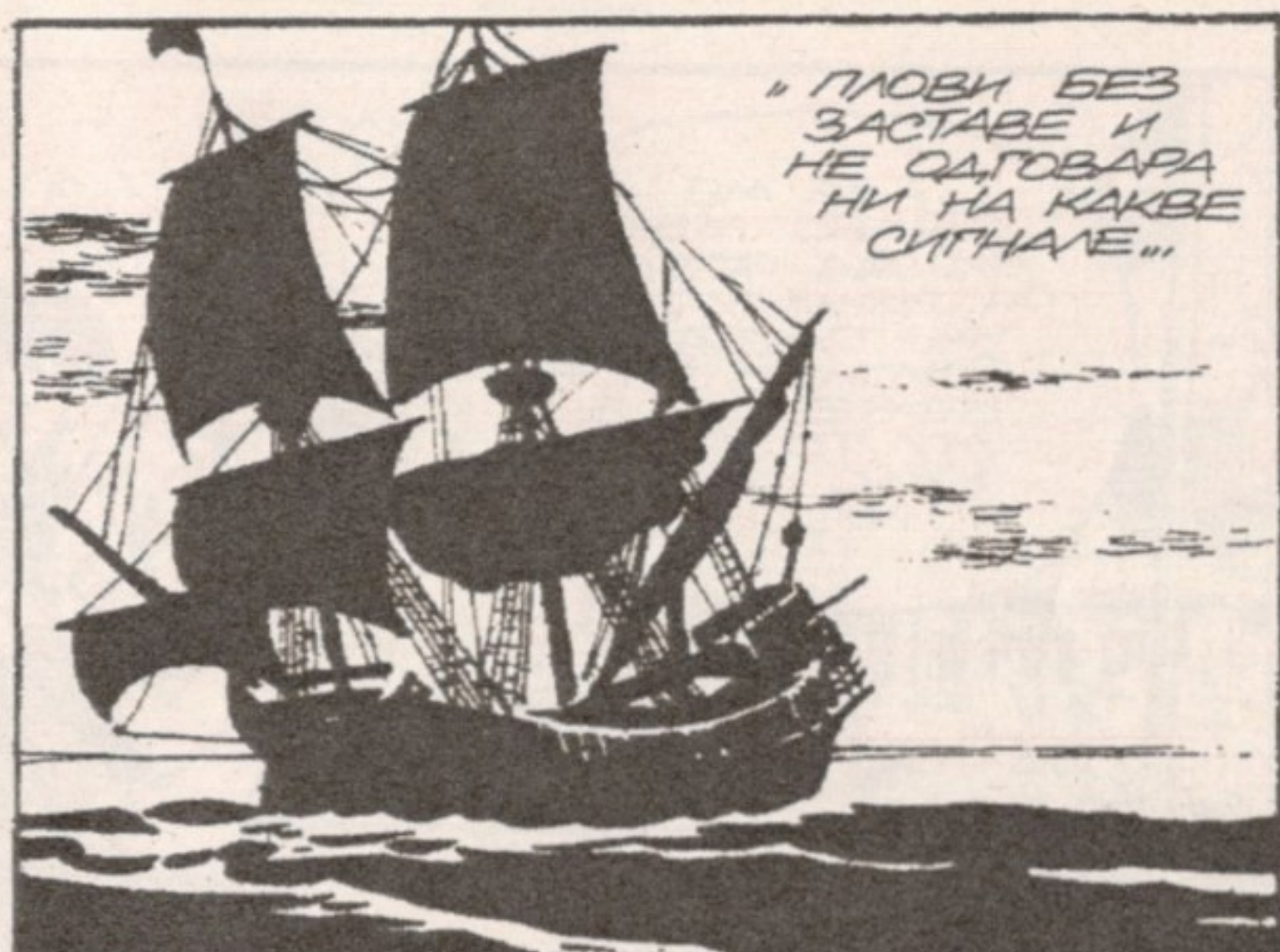

„АЛИ МОЈУ ПОТРАГУ
УВЕК ЈЕ ПРЕКИДАЛА
ПОЈАВА
ЗЛАТНЕ
АВЕТИ!!!“

1

тридесет четири

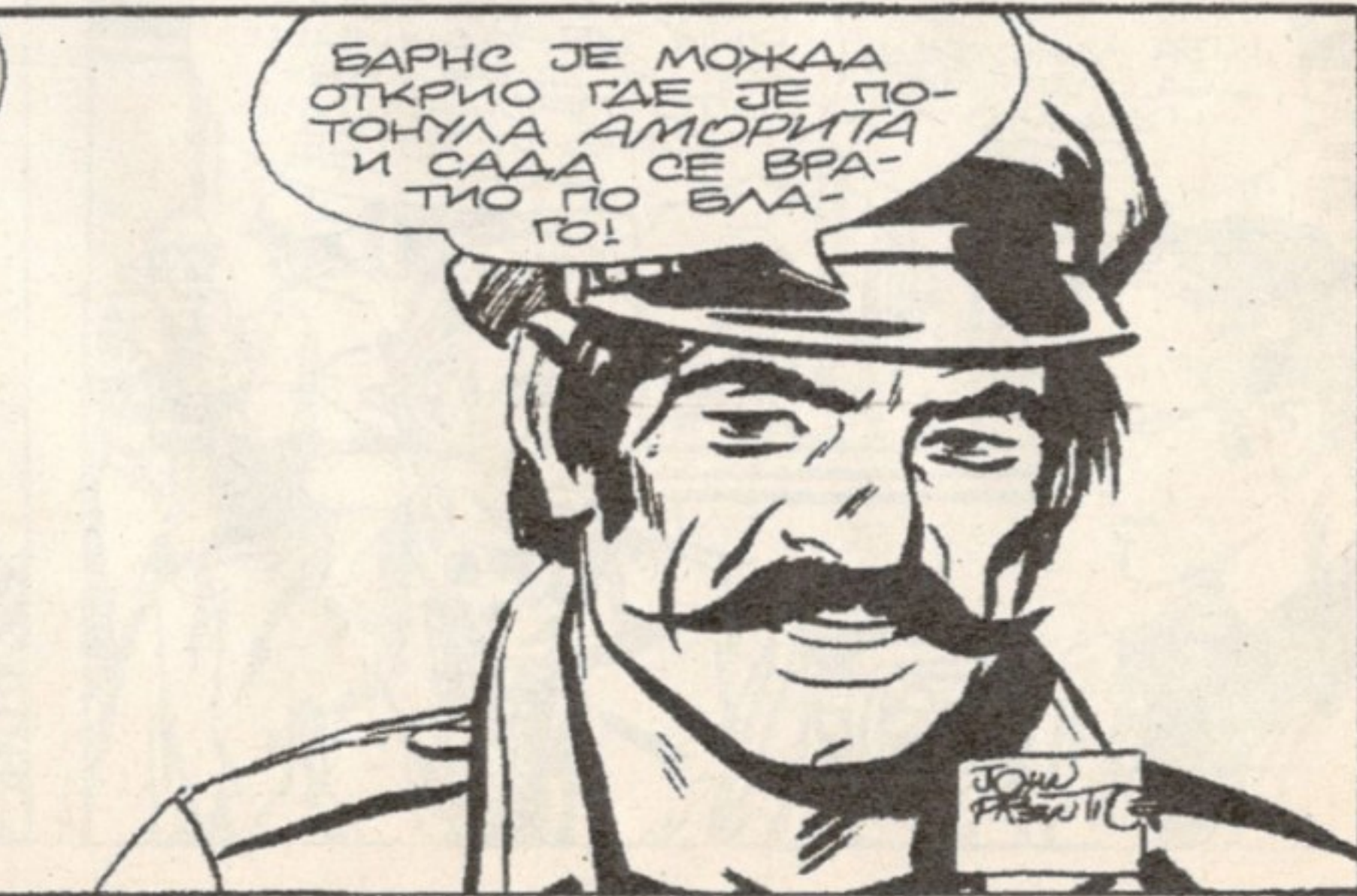
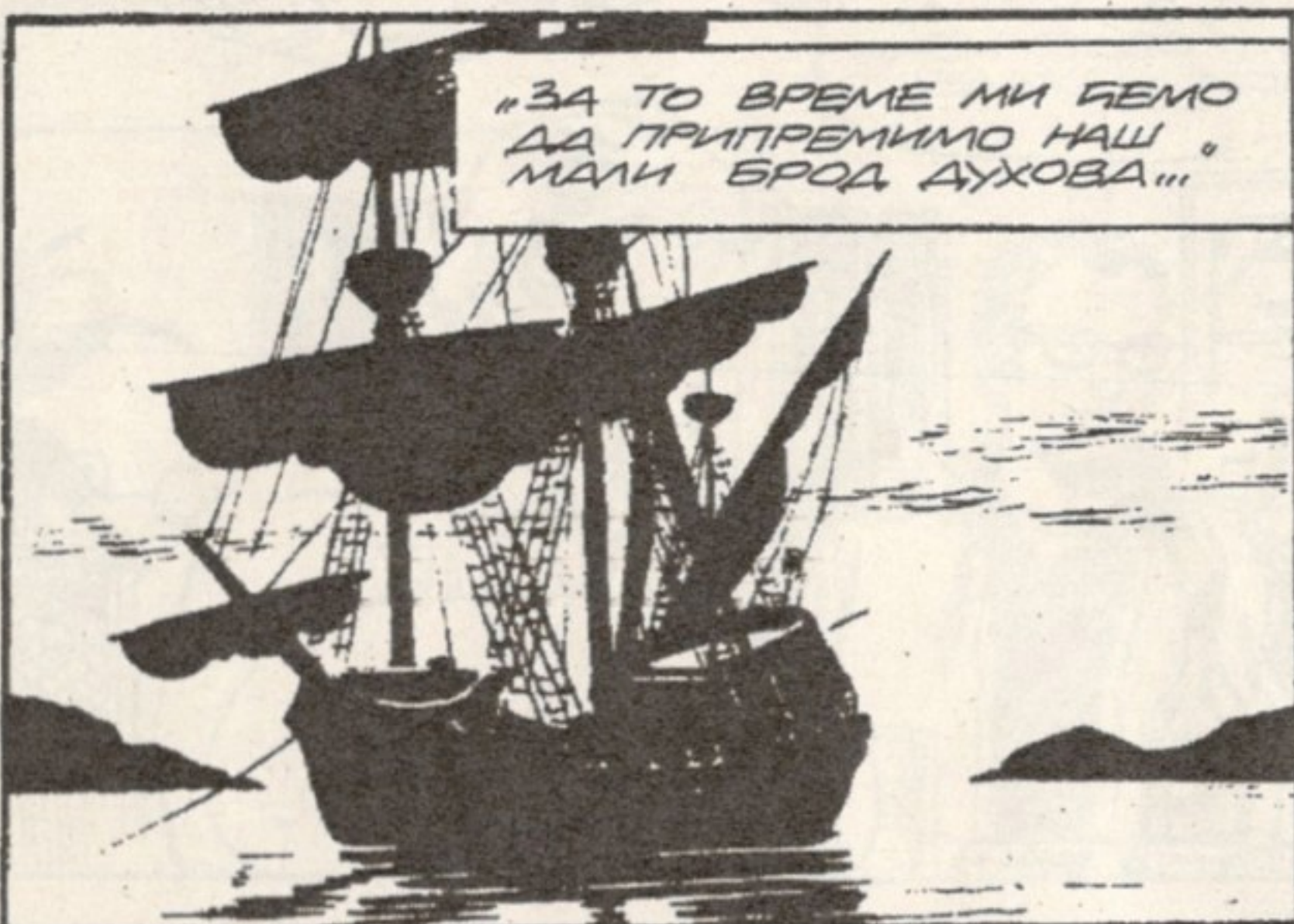
ПОДТИПНИ
ЗАБАВНИК

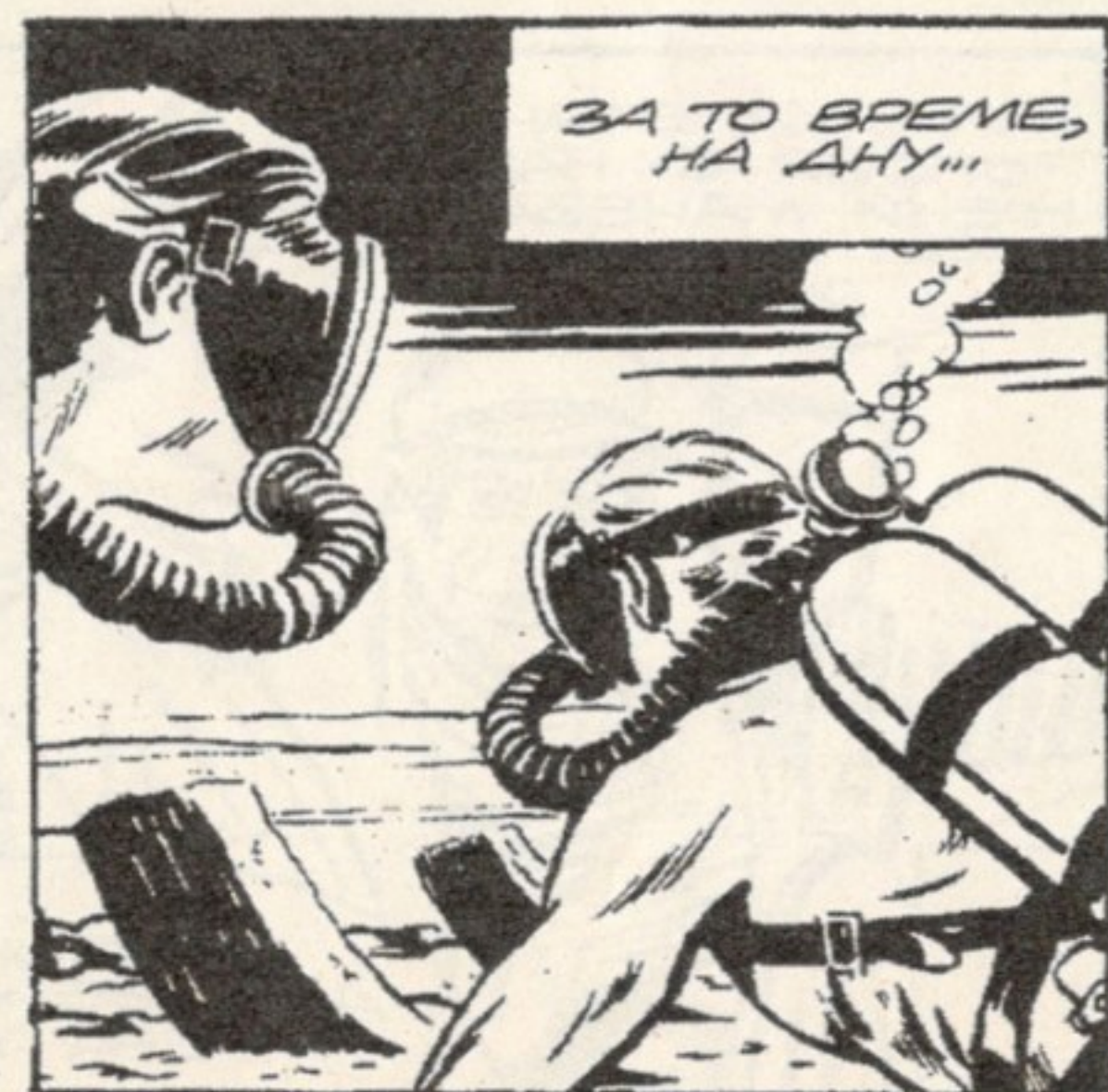
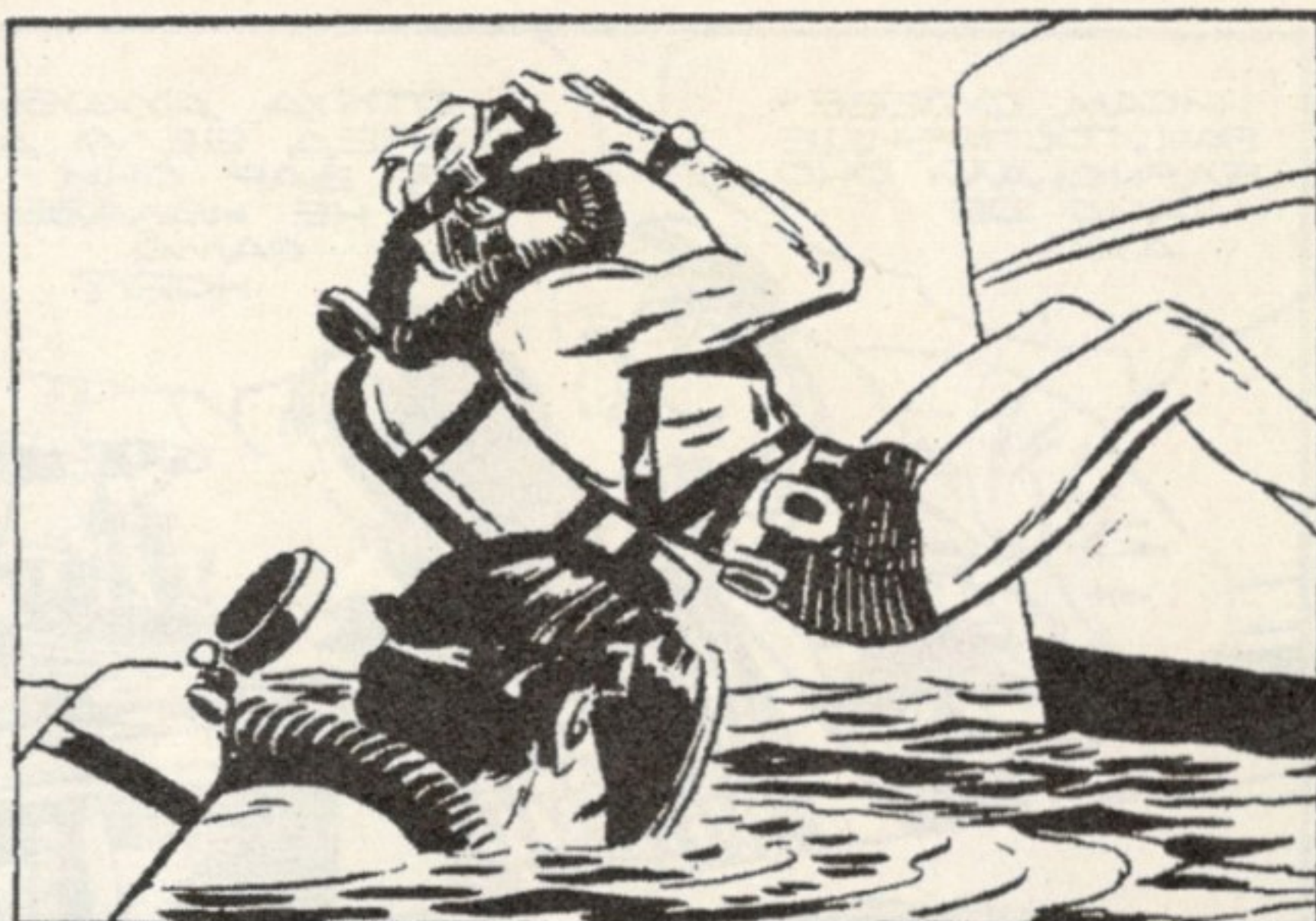

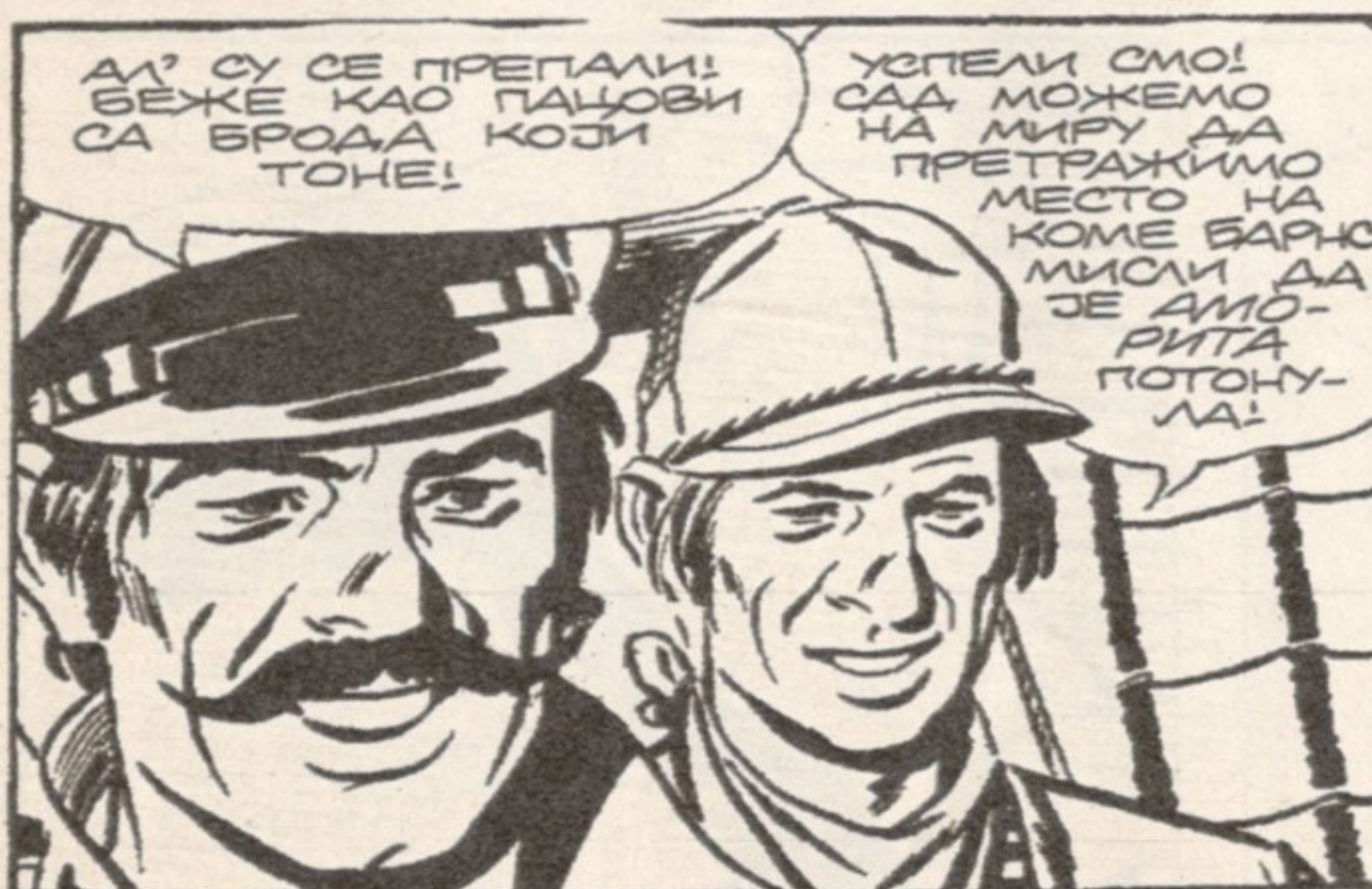
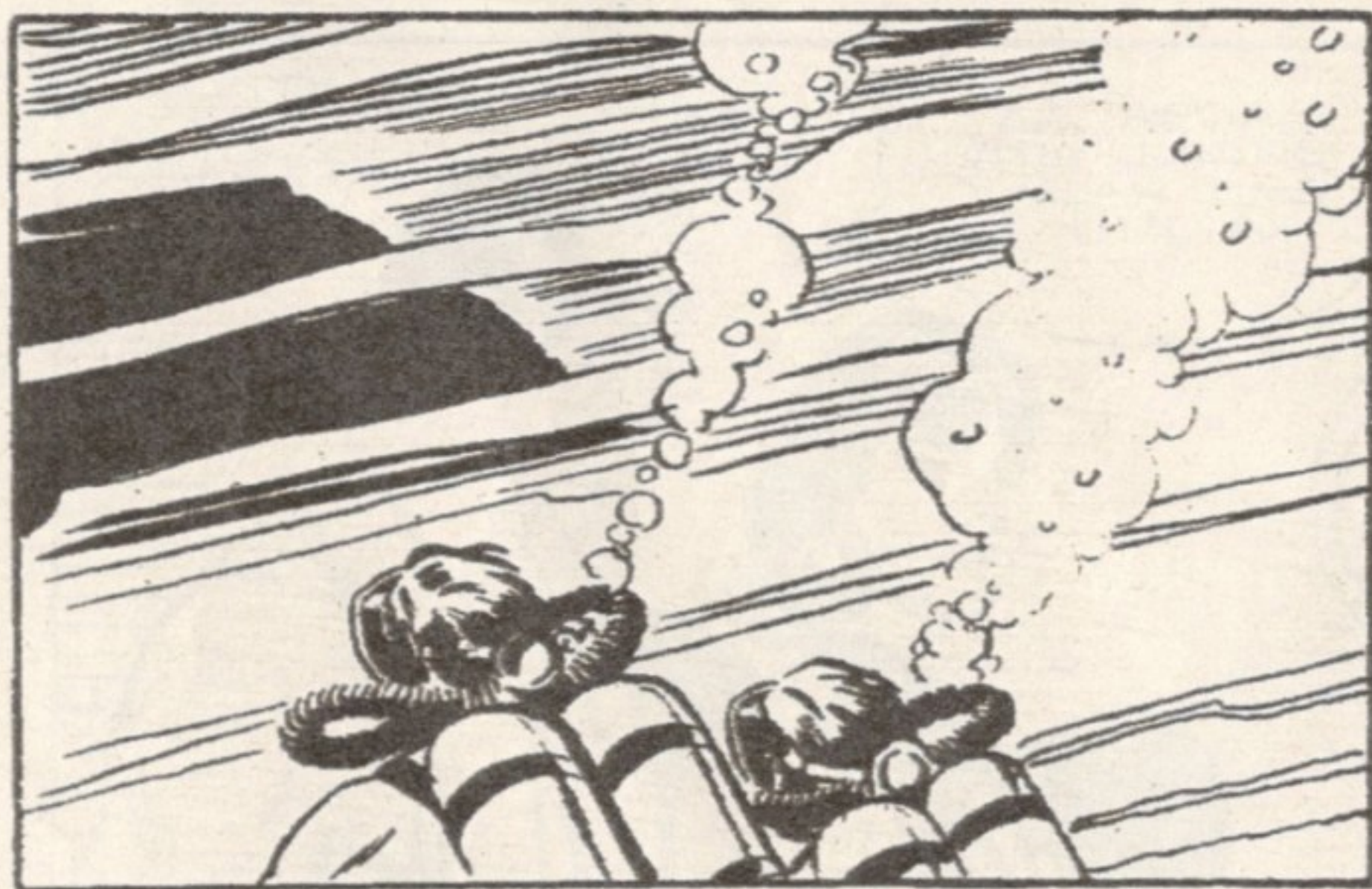
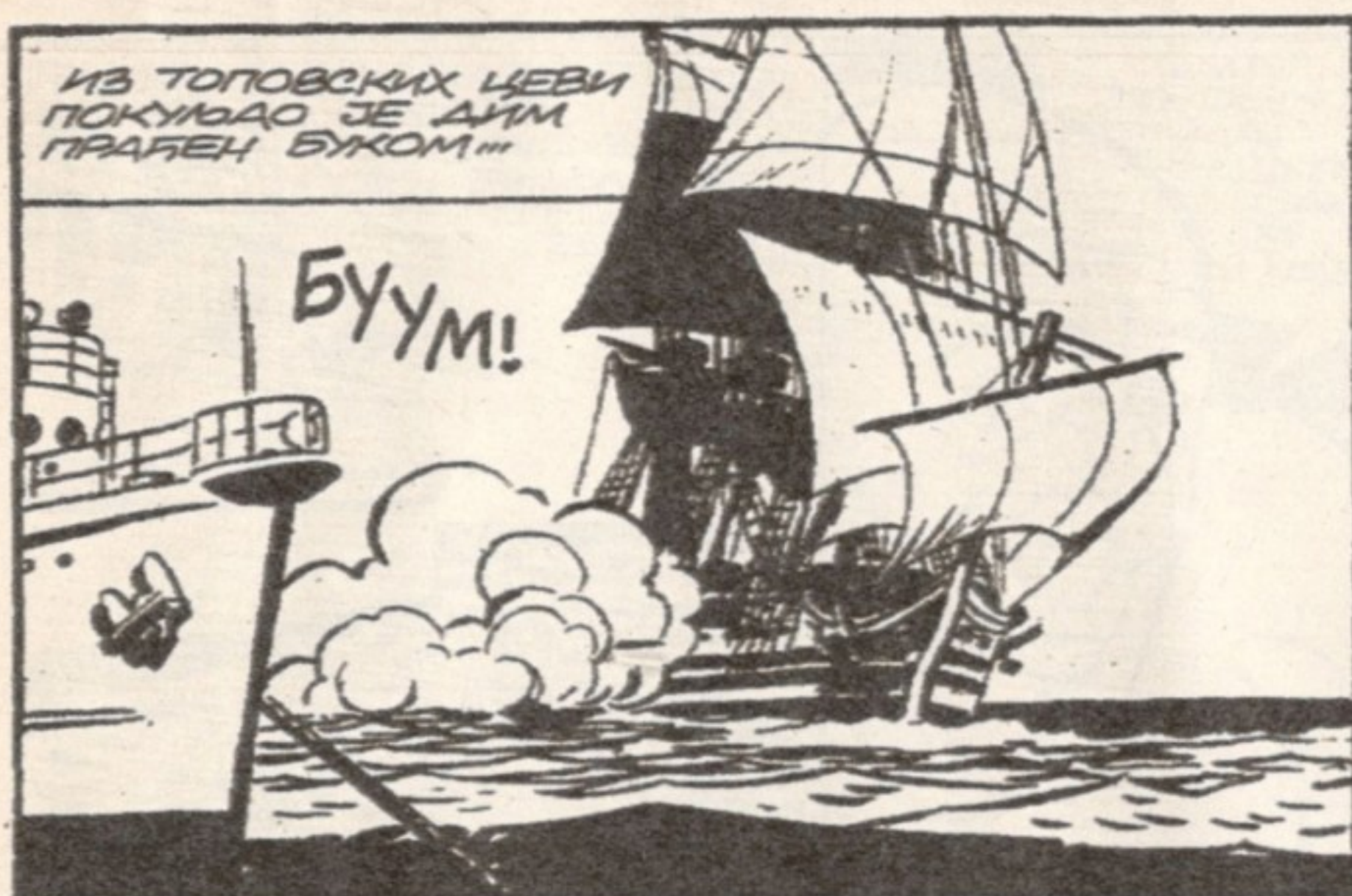
3 ЛОВЦИ НА БЛАГО ОТИ-ШЛИ СУ СЕ У ПРАВЦУ ЈУГА

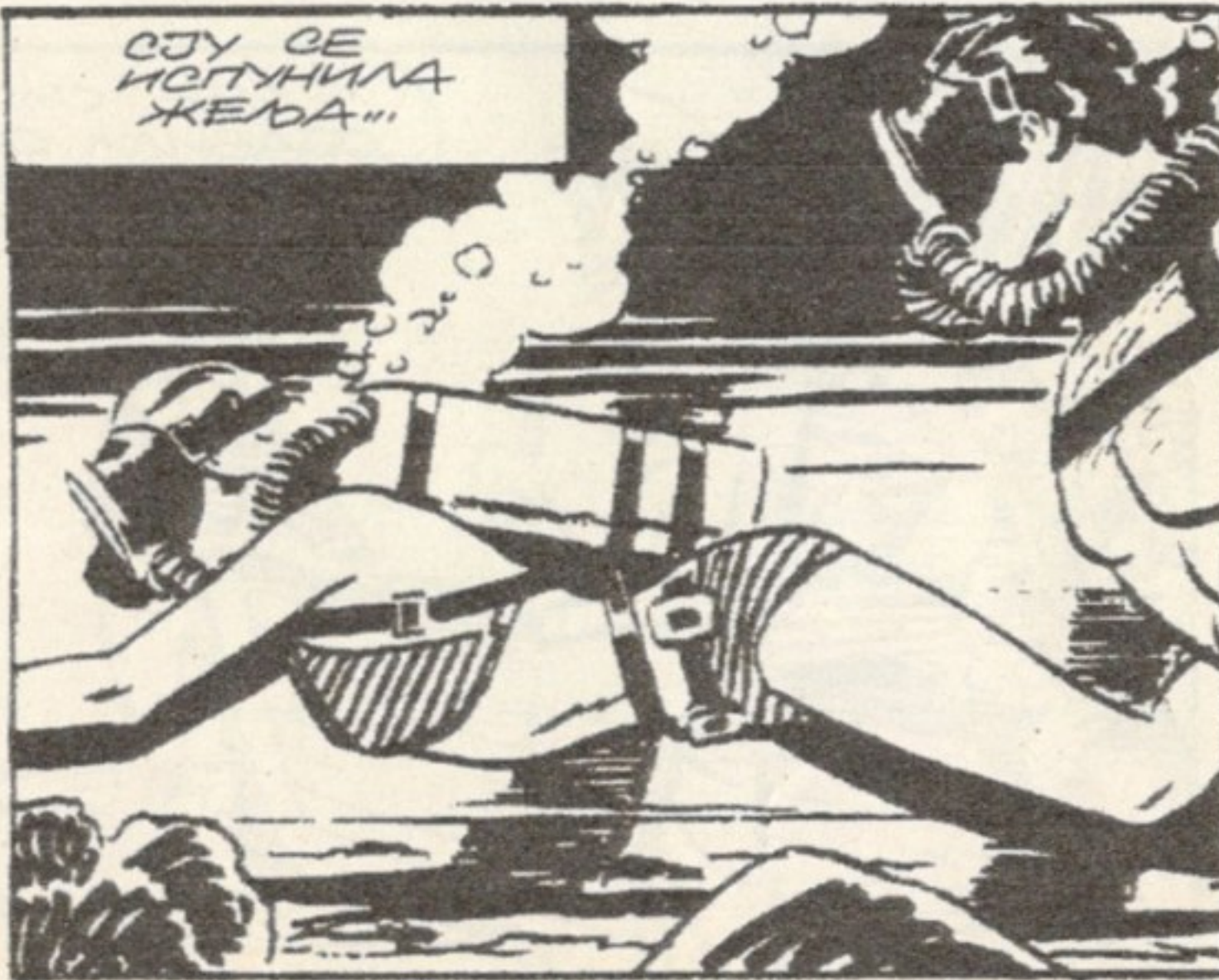

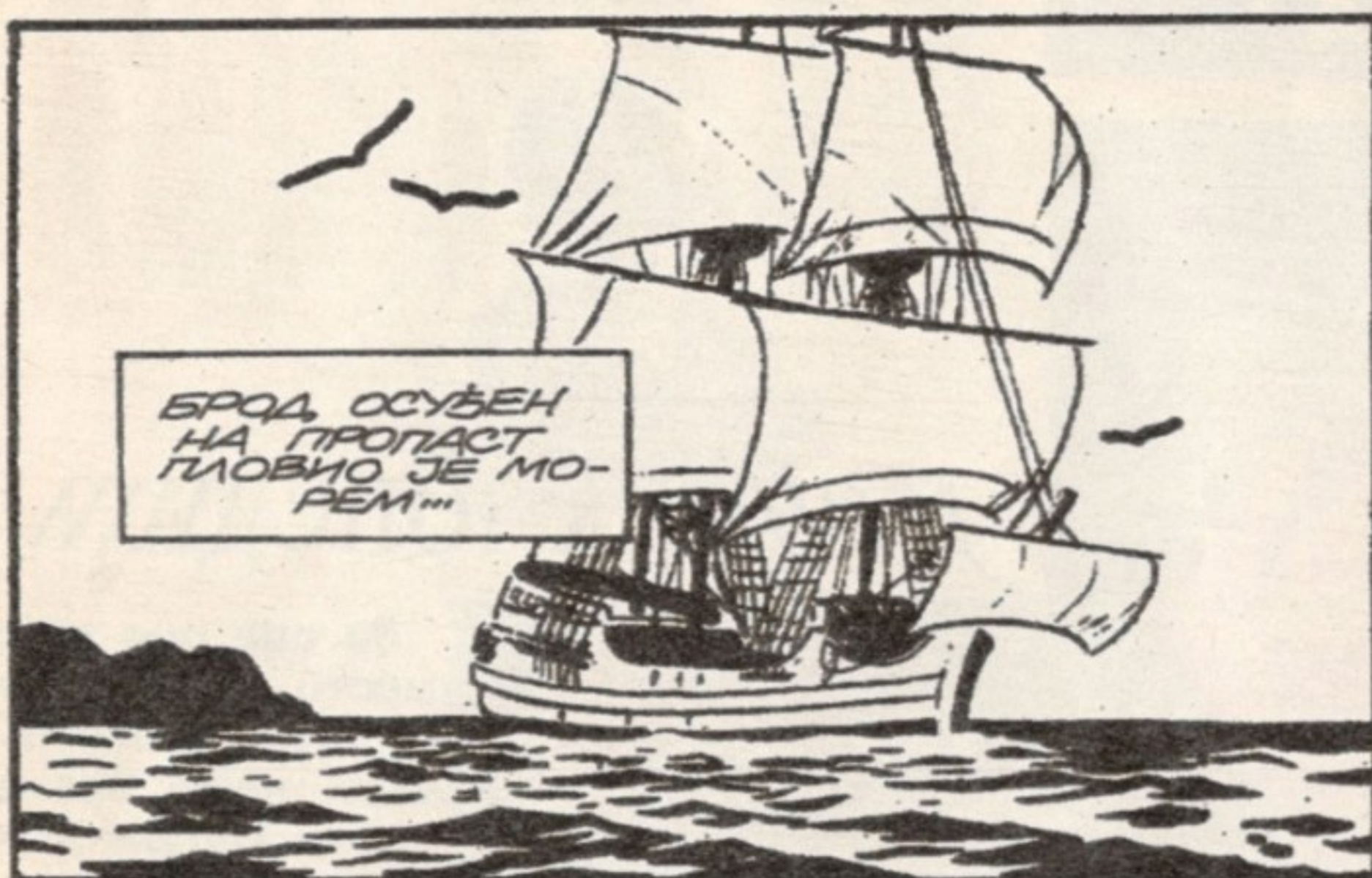

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

ЗАШТО СМРДИ ИЗ ПАТИКА?

Какав ли се (мио)мирис шири из патица Шекила Онила, кад се зна да он носи број 25 (амерички)?

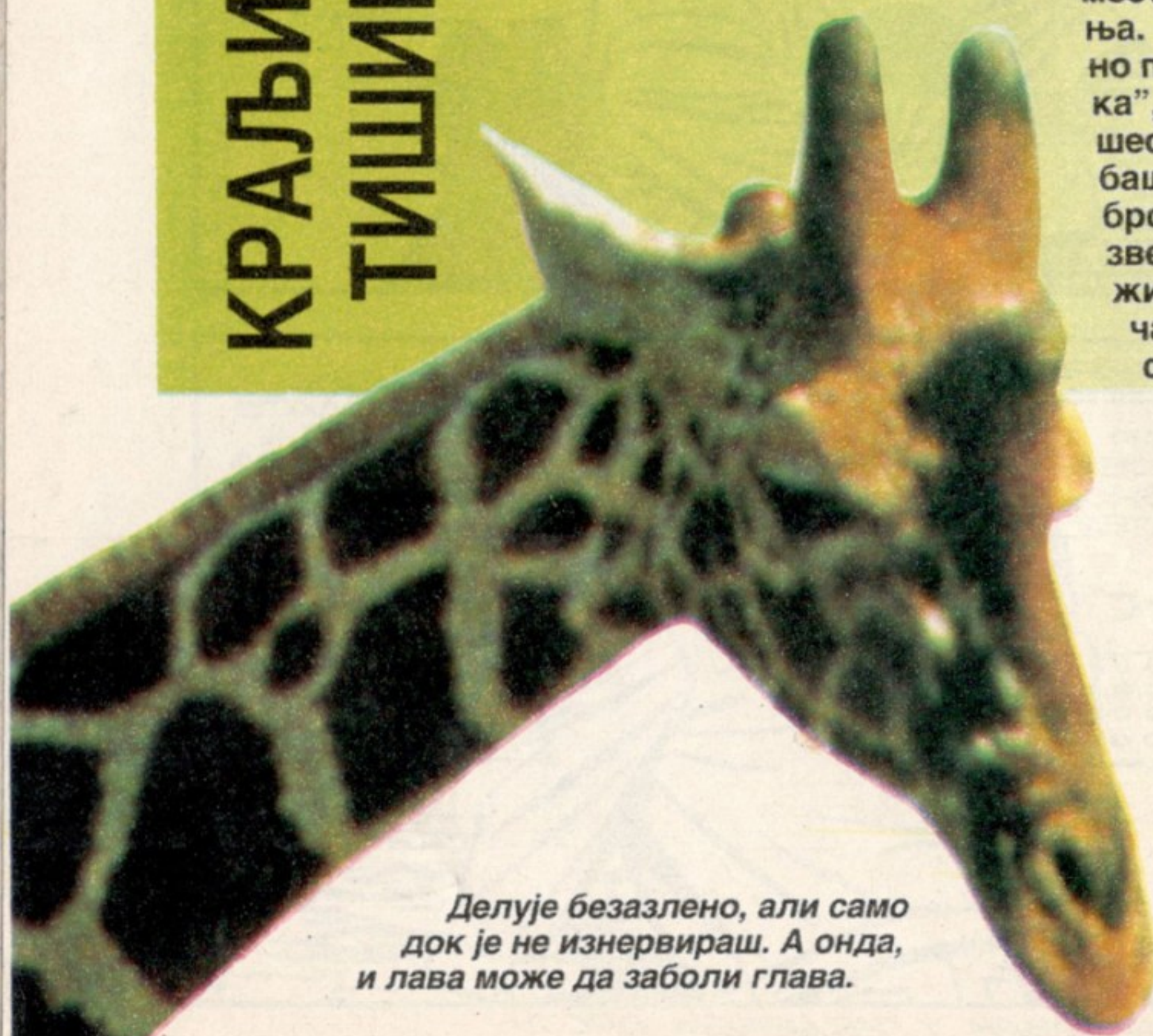
НЕ ОВО ТИШЕ У ЕНЦИКЛОПЕДИЈУ

За све оне који уместо ципела носе патице – изгледа да нема праве помоћи. Непријатан мирис, ма колико се неко трудио да га се реши, никако не може сасвим да се отклони, а ево и зашто. На стопалу је смештено више од 200.000 знојних жлезда. Кад неко почне да вежба, било да тренира кошарку или неки други спорт, лучи се толика количина зноја који једноставно не може да „изиђе“ из патица, без обзира на пропустљивост материјала од кога су те патице направљене. Тако се ствара на милионе бактерија, а свака патица постаје прави мали рај за клице које се, зна се, разграђују и шире непријатан задах. Мирис може макар мало да се отклони ако онај ко носи патице уредно мења чарапе и одржава патице што чистијим. Наравно, то не значи да треба да их пере у веш-машини јер, стручњаци из „Адидаса“ тврде да се тако скрађује век „најкама“ и „старкама“ ■

КРАЉИЦА ТИШИНЕ

У животињском царству жирафа слободно може да се назове – краљицом тишине. Ову дуговрату лепотицу природа једноставно није обдарила „говором“. Жирафа није способна да испусти било какав звук, те се тако уврстила на прво место листе најтиших животиња. Али, без обзира на изузетно питом изглед, ова „солитерка“, чија глава може да буде и шест метара изнад земље, није баш тако безазлена, што је добро познато и најопаснијим зверима. Жестоким ударцем жирафа лако може да усмрти чак и лава (и то не само док спава) ■

Делује безазлено, али само док је не изнервираш. А онда, и лава може да заболи глава.

МЕНСИНЕ ЛОГИЧКЕ ЗАГОНЕТКЕ

РЕШЕЊА

ТАЈАНСТВЕНО УБИСТВО

Убица је Сале Клемпа

КУЋЕ СА ИМЕНИМА

ИМЕ	ПРЕЗИМЕ	ИМЕ КУЋЕ	БОЈА ВРАТА
Мира	Стојић	„Вила ружа“	Плава
Даница	Хаџић	„Кућа на брду“	Црвена
Гордана	Савић	„Лепи поглед“	Бела
Тања	Перић	„На обали реке“	Црна
Петра	Ристић	„Жута кућа“	Зелена
Чарна	Милић	„Код нас“	Наранџаста

ПЛУТОН

Да ли је уопште планета?

о 14. марта 1999. године Плутон ће још бити претпоследња планета Сунчевог система, нама ближа од Нептуна, а онда ће то, следећих петнаестак година, бити овај! У ствари, издуженост његове елиптичне путање је толика да раздаљина између Плутона и Сунца шета од 4,4 милијарде у његовом перихелу (кад је Нептун удаљен 4,5 милијарди километара) до 7,4 милијарде километара у свом афелу. Упркос свом временом приближавању, Плутон крије одговоре на многа питања. Чак и на то да ли је уопште планета.

Откривен је 29. јануара 1930, а све што се зна о њему ограничава се на оно

што се може закључити кад дође у крајњи најближи положај, као и по спектралној анализи – одређивању физичке и хемијске природе – одбијене Сунчеве светлости. Плутон је мали (пречника 2400 km), ни два пута већи од свог сателита Шарона (1300 km) тако да, у ствари, ова два небеска тела пре чине пар планета него пар мајка планета – сателит. Врло је удаљена од Сунца, па јој је клима врло свежа (220°C). Површина Плутона покривена ледом, обавијена је ретком атмосфером од метана, азота и угљен-диоксида. Дан овде траје скоро читаву нашу седмицу, а година је 248 пута дужа од земаљске. Али, још се ништа не

- ПРЕЧНИК 2400 KM
- ГУСТИНА 2,1
- ДАН 6 ДАНА
- ГОДИНА 248 ГОДИНА

Сасвим мало тело без магнетног поља, прекривено ледом. Ретка атмосфера од азота, угљен-диоксида и метана згуснуће се на површини кад се Плутон буде удаљио* од Сунца.

зна о пореклу, грађи и морфологији једине планете Сунчевог система коју никад није успела да посети

ниједна свемирска сонда! Никада се у правом часу није налазила на правом месту, па није имала изгледа да буде на програму истраживања

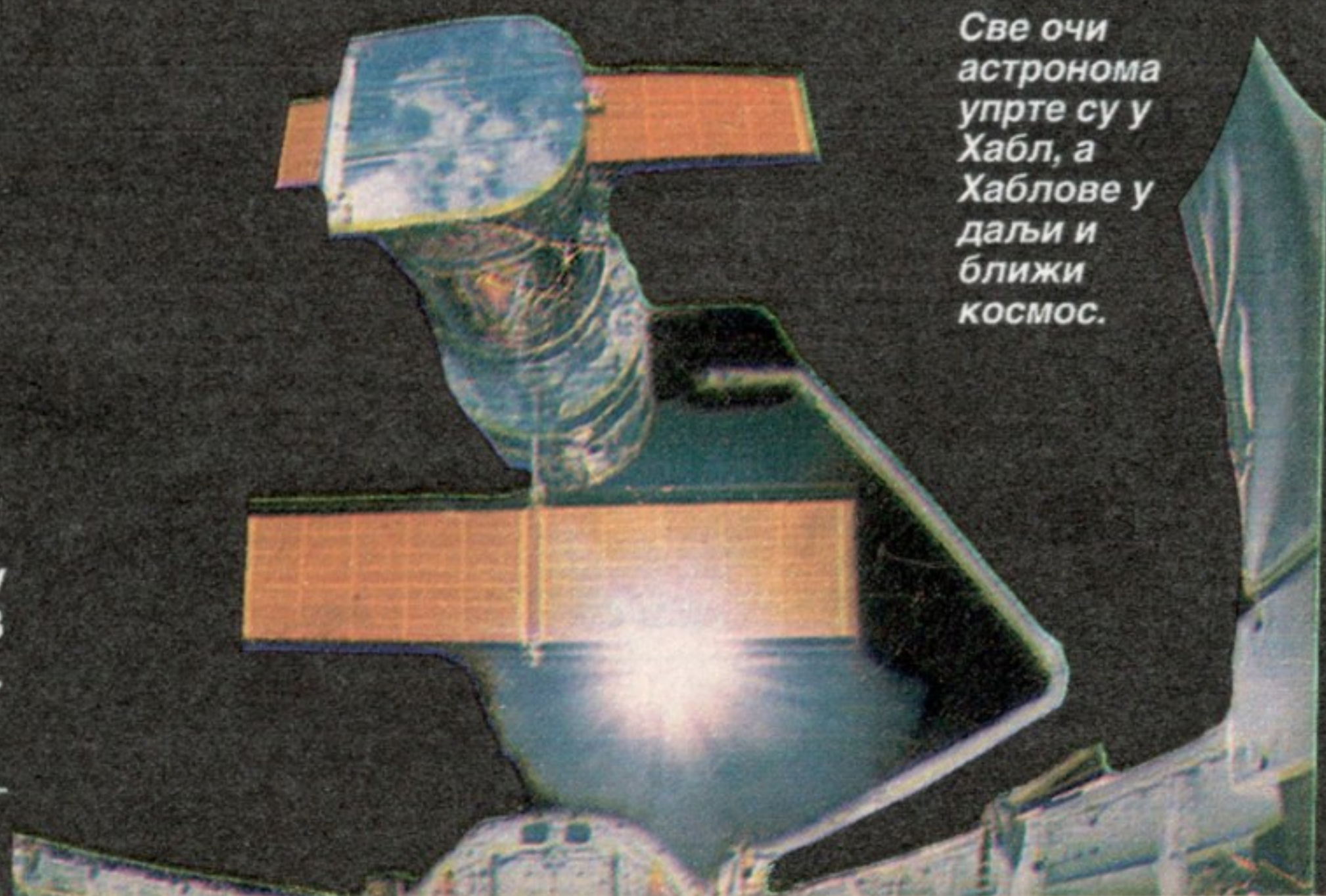
„Војаџера”. А америчка мисија Pluto Express, предвиђена за 1999. годину, није добила потребан новац.

Па ипак, на основу туцета фотографија које је 1994. снимила камера за ситне објекте Европске космичке агенције, постављена на Хаблу, истраживачи су успели да направе прву карту тла Плутона. На светлости из видљивог дела спектра, као и на ултраљубичастој, снимци приказују области неједнаке осветљености, а потврђено је и постојање ледених капа на оба пола. Али, резолуција није била довољна да би се одредило да ли су видљиве беле зоне на различитим ширинама облаци или области наизменично прекривене ледом и прашином. То је, у сваком случају, први корак ка истраживању овог леденог света.

У идућем броју:

НЕПТУН

Све очи астронома упрте су у Хабл, а Хаблове у даљи и ближи космос.

ПОЛИТИКНИ ЗЛАВНИК	БИЉНИ РОД ТРАЈНИХ ЗЕЛЕНИ	ПРОВО- КАЦИЈА	УСКОНОСИ АФРИЧКИ МАЈМУН	ПОРТУ- ГАЛ	ГЛУМИЦА, МАЊАНИ	НАША НЕГАЦИЈА	ЕНГЛЕСКИ ГЛУМАЦ, ЏОРџ	ВРСТА ЧОВЕКО- ЛИКОГ МАЈМУНА	ПОЛИТИКНИ ЗЛАВНИК	ДОЊИ ДЕО ПОСУДЕ					
ВРСТА МАЈМУНА (слиска)	5	1	М	Р	А	Н	З	Ф	ДИНАР СВЕТАО КРУГ ОКО ГЛАВЕ СВЕЦА	О					
АЗАЛЕЈА ОДМИЛА	4	2	1	НЕРВНА ТЕЛИЈА ВРСТА МАЈМУНА, КАПУЦИН	Н	Е	1	Р	О	Н					
ПОВОЉНА ПРИЛИКА	5	4	У	5	А	БОЈА У КАРТАМА УСКОНОСИ МАЈМУН С РЕПОМ	К	Г	Р	О					
УСКОНОСИ МАЈМУН СА МАЛАЈ- СКОГ ПОЛУ- ОСТРВА	ЗАКОН О ДРЖАВНОЈ АРЕИ- ТРАХИ (скр.)	2	О	А	ПОДРУЧЈЕ, ОБЛАСТ (мн.) БИЈКА ПЕЊАЧИЦА	З	О	Н	Е	ВРСТА МАЈМУНА					
ВЕЛИКИ ЧОВЕКО- ЛИКИ МАЈМУН	6	О	Р	1	Л	4	ГРУПА ЗА ОДРЖ. ПУ- ТЕВА ЗНАК ЗА ТИШИНУ	Г	О	Р					
ПОЛИТИКНИ ЗЛАВНИК	УРЕЗ, ЖЛЕБ (мн.)	ВРСТА МАЈМУНА	ПОЛИТИКНИ ЗЛАВНИК	ВРСТА МАЈМУНА, МАКИ	СТРАНО ЖЕНСКО ИМЕ 18. И 25. СЛОВО АЗБУКЕ	БОЧИЦА СА ЛЕКОМ ПРЕЧАГА, ПОДУТИ- РАЧ	А	М	Р	У	Л	А			
ВАШКА, ВАШ	У	5	ЛОПТА У ВИСОКОМ ЛУКУ ГЛУМИЦА, ТЕЈЛОР	Л	О	В	ЛУДОРИЈА ГРАД У ЛАОСУ	М	У	Д	О	С	Т	ВОЛТ ВРСТА МАЈМУНА	В
АПРАТ ЗА ПРЕНО- ШЕЊЕ ГОВОРА НА ДАЉИНУ	Т	Е	Л	Е	Ф	О	Н	ГЛАВНА ВРАТА (мн.) ЕНГЛЕСКА МЕРА ЗА ДУЖИНУ	Р	О	Р	Т	А	С	1
ЗБИР СТРАНА ОКО НЕКЕ ПОВРШИНЕ	О	В	1	М	НА ДВА ЈЕДНАКА ДЕЛА СЕЛЕН	Р	О	П	О	Л	А	ПТИЦА ТРКАЧИЦА АТЛЕТСКИ КЛУБ	Р	О	С
УСКОНОСИ ИНДИЈСКИ МАЈМУН	Р	Е	З	У	ВРСТА ЛЕЊИВА, ЛЕБЕЦ ПАРА	П	Е	Р	Е	С	А	ЕГИПТАТСКИ БОГ ЛИТАР	Р	А	
ИЗВРШНИ КОМИТЕТ (скр.)	1	К	ПОПРАВНО ТАКМИЧЕ- ЊЕ У ВЕСЛАЊУ	Р	С	Р	1	Т	А	З	ЧАВАО, ЕКСЕР	К	Л	Г	Н

УКРШТЕНИЦА

ВОДОРАВНО:

- Наш песник са слике горе;
- Поседовати;
- Лако ломљиво;
- Наш песник са слике доле;
- Циркуско борилиште;
- Танасије одмила
- Наталија одмила;
- Учитељ говорништва;
- Име глумца Паћина;
- Далека прошлост, давнина.

УСПРАВНО:

- Врста биљке пењачице;
- Неморал;
- Свечано обећање;
- Име политичара Микојана;
- Велика азијска земља;
- Врста мањег мотоцикла;
- Кретати се брзо, бити у трку;
- Врста подне облоге;
- Филм Виторија де Сике;
- Симбол радијума.

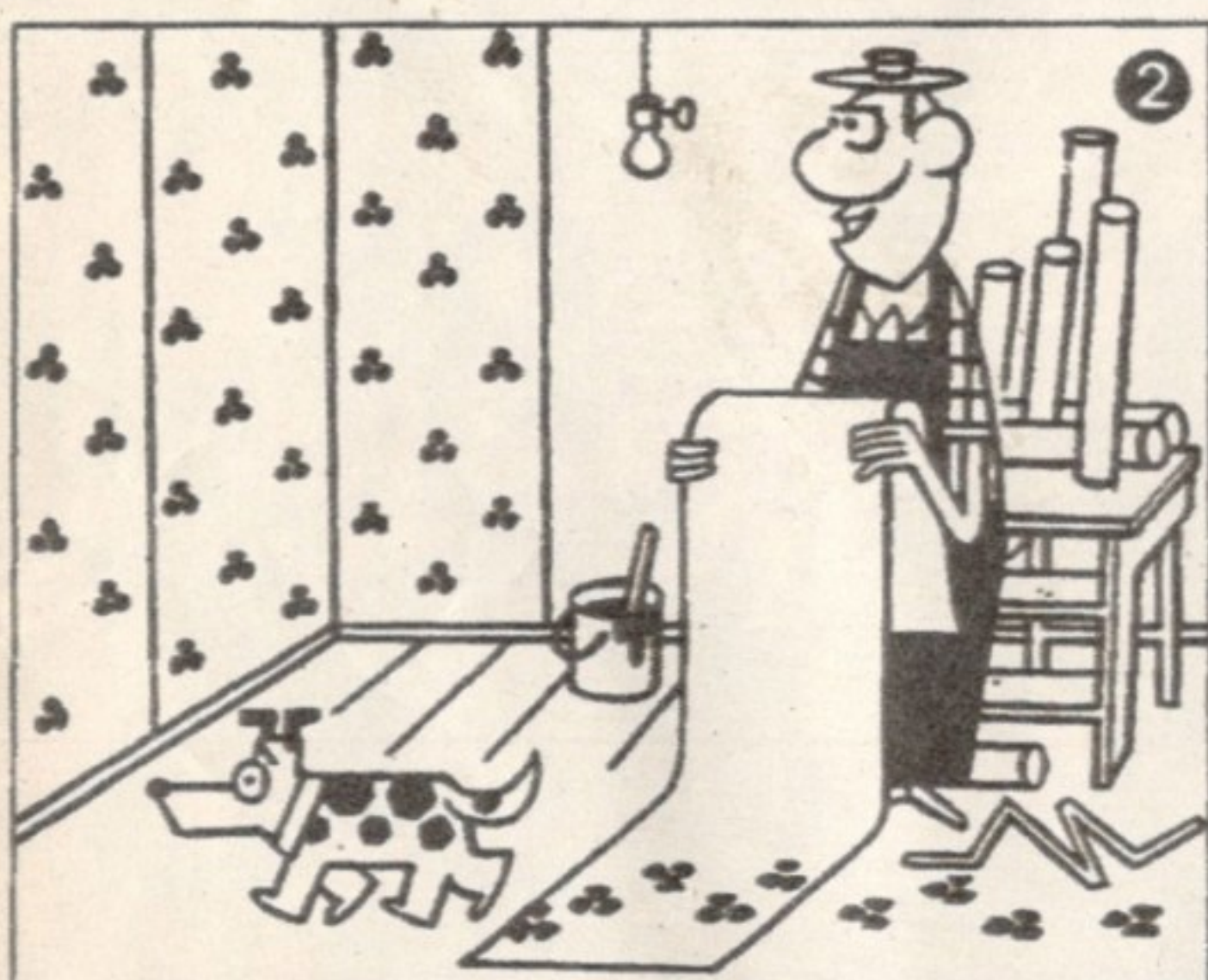
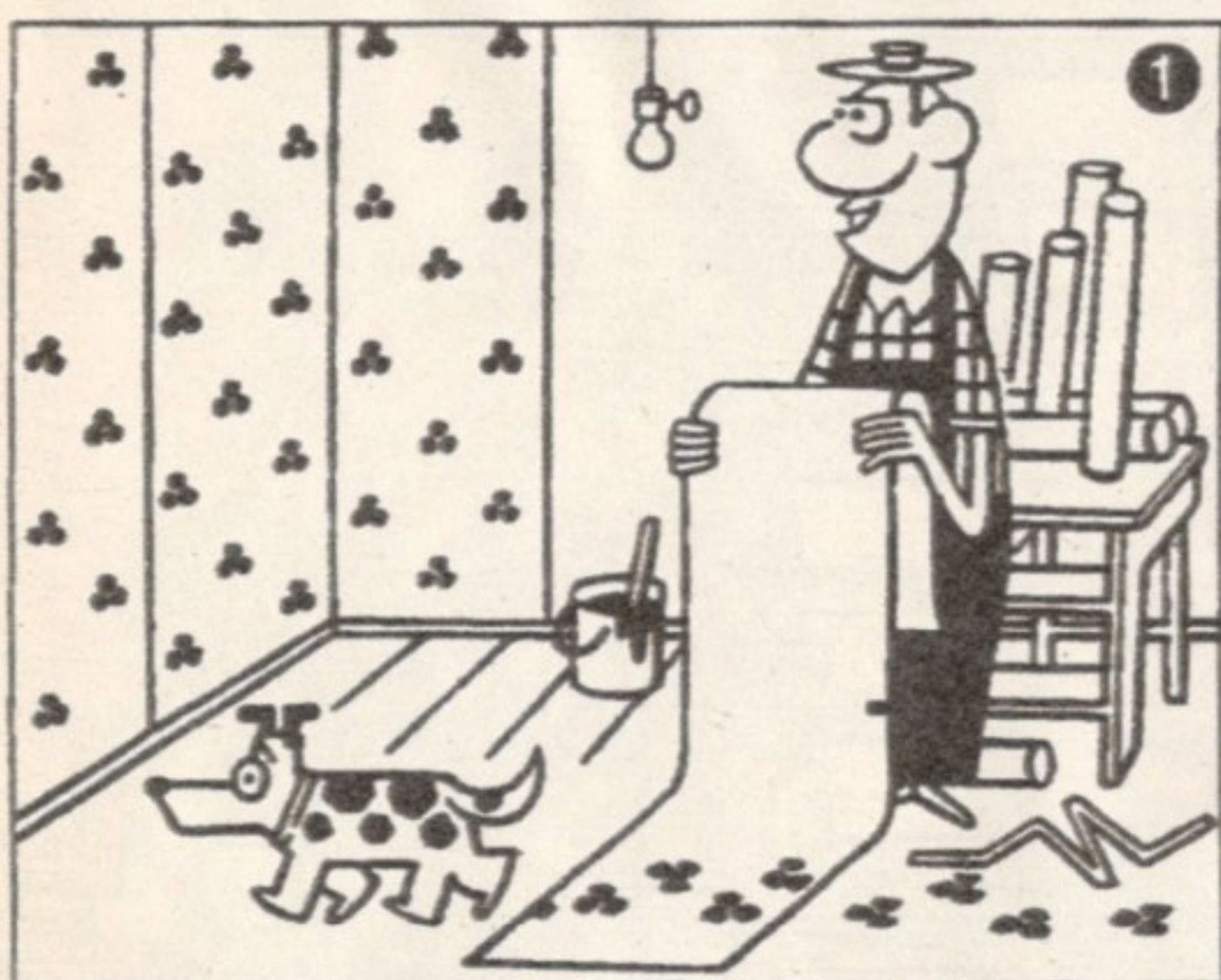
1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31	32	33	34	35	36
37	38	39	40	41	42	43	44	45

ОСМОСМЕРКА

У лику осмосмерке нађите појмове представљене цртежима. Неискоришћена слова, читана редом, дају коначно решење – појам са слике.

К К Г О Н Д О Л А Ф
 Р А О И О А К А Т Ш
 У Т М Р Р А Т Е Н К
 Ш А Е Е Њ Е З О А З
 К П М З Л А Ф К К А
 А А Ћ И К Е Ч О Р К
 К Ј В А Л А О А К О
 Т А М Е М А Т Н Н Т
 У П Т У Л И П А Н У
 С Ф И Н Г А М Л А П

ОСАМ РАЗЛИКА

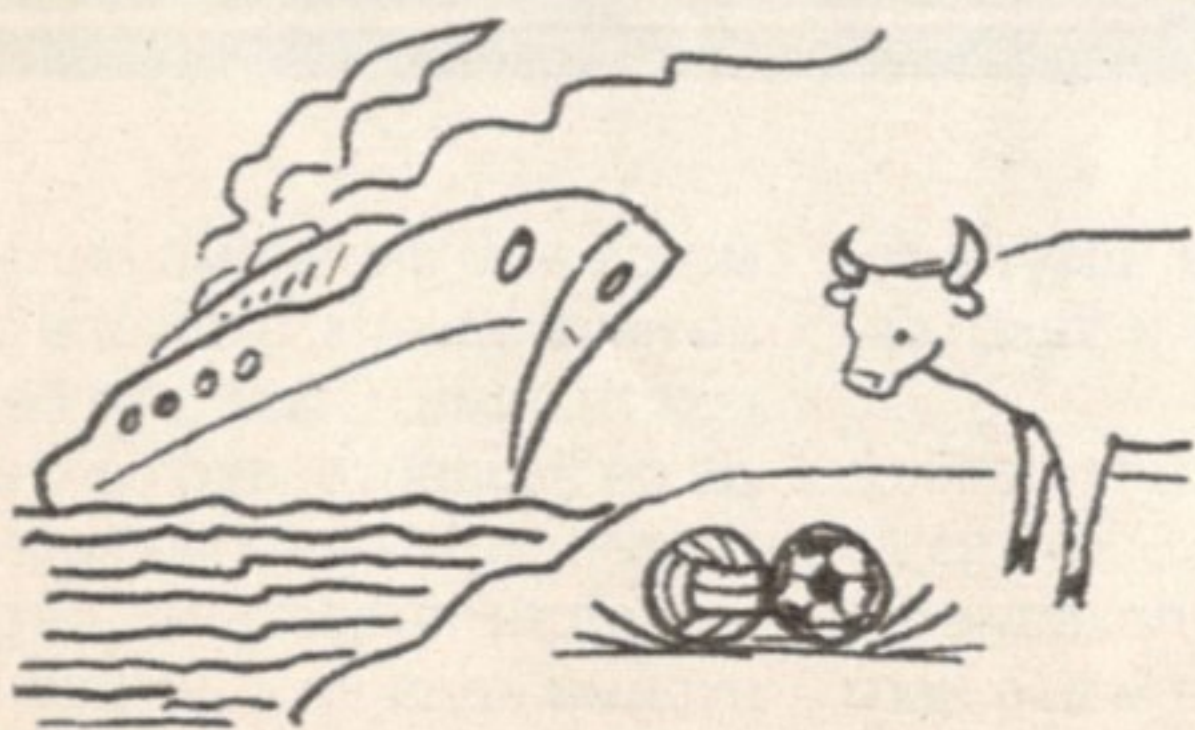
ПОМИЦАЉКА

Називе биљака помакните лево-десно тако да у две узастопне усправне колоне добијете називе још две биљке.

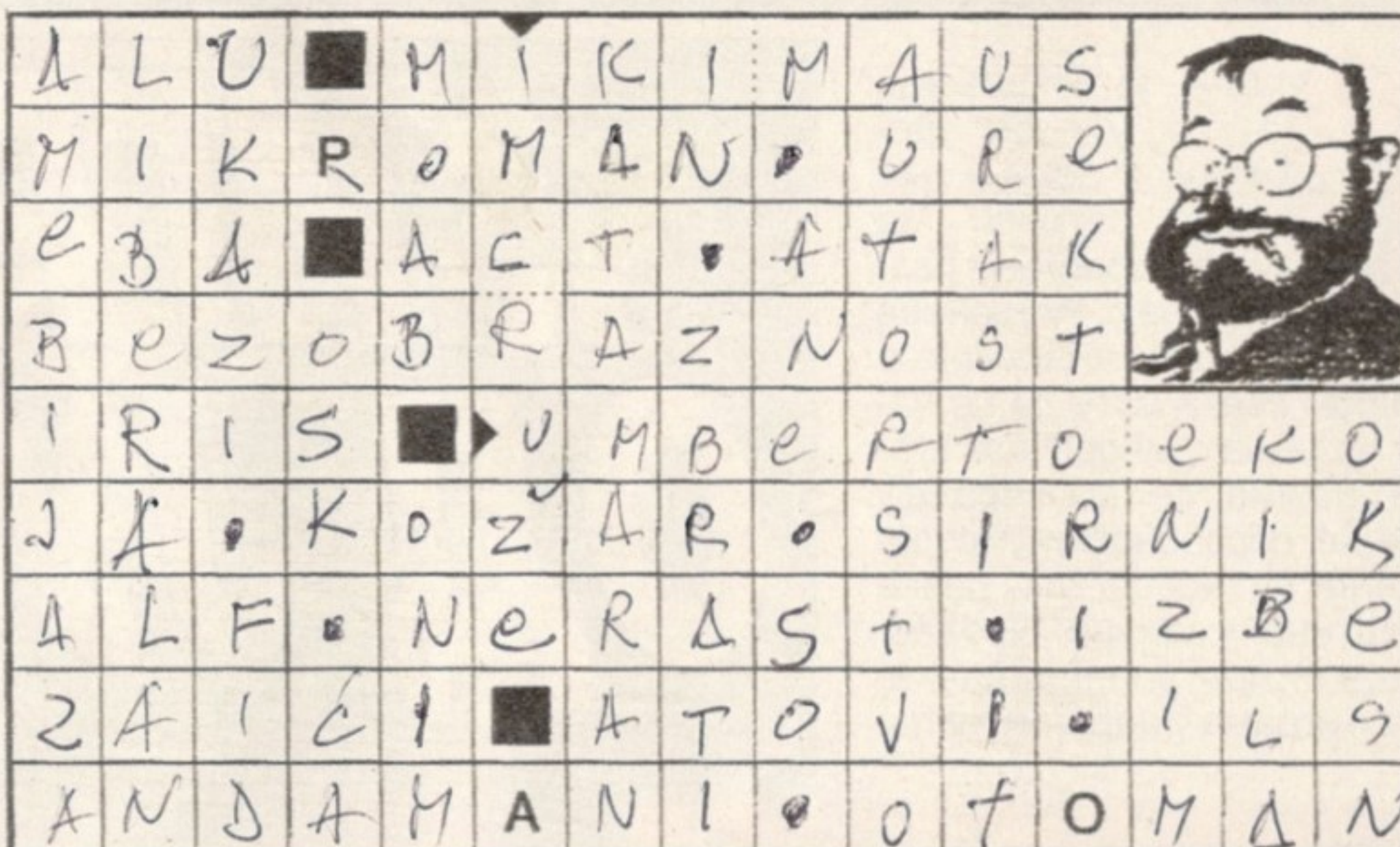
КРУШКА
 КАРАНФИЛ
 ВИСИБАБА
 САЛАТА
 ОШТРОЛИСТ
 ЈАБУКА
 ЈОРГОВАН
 АМАРИЛИС
 КАМИЛИЦА

KRASTWAC
RABARBARA

АНАГРАМНИ РЕБУС

$$4,5,2 \rightarrow 7,9,8,5,3,10,6 - 1,2,4,11$$

УКРШТЕНИЦА ЗА СТРОЉИВЕ

Укрштеницу решавајте распоређујући речи из пописа и уцртавајући црна поља која недостају. Ако то добро урадите, у смеру стрелица добићете име и презиме италијанског писца са слике (водоравно) и назив његовог романа (усправно). Као помоћ, уписана су сва једносмерна слова.

АЕТ, АЛУ, АЛФ, АМЕБИАЗА, АНДАМАНИ, АНЕ, АТАК, АТОВИ, АУТОРСТВО, БЕЗОБРАЗНОСТ, ЕБА, БНЗИМ, ЗАЙТИ, ЗЕРАТИ, ИЗВЕ, ИЛА, ИИ, ИРИС, ИТ, ЈА, КАТАМАРАН, КИЕЛА, КОЖАР, ЛИБЕРАЛАН, МИКИ МАУГ, МИКРОМАН, МРАБ, НЕРАСТ, ОКЕАН, ОНИМ, ОСК, ОТОМАН, СЕКТОРИ, СИРНИК, СО, ТА, УКАЗИ, УРАСТИ, УРЕ, ФИД.

ОВАЛНА ИСПУЊАЉКА

ОВАЛНО ПРЕМА ГОРЕ:

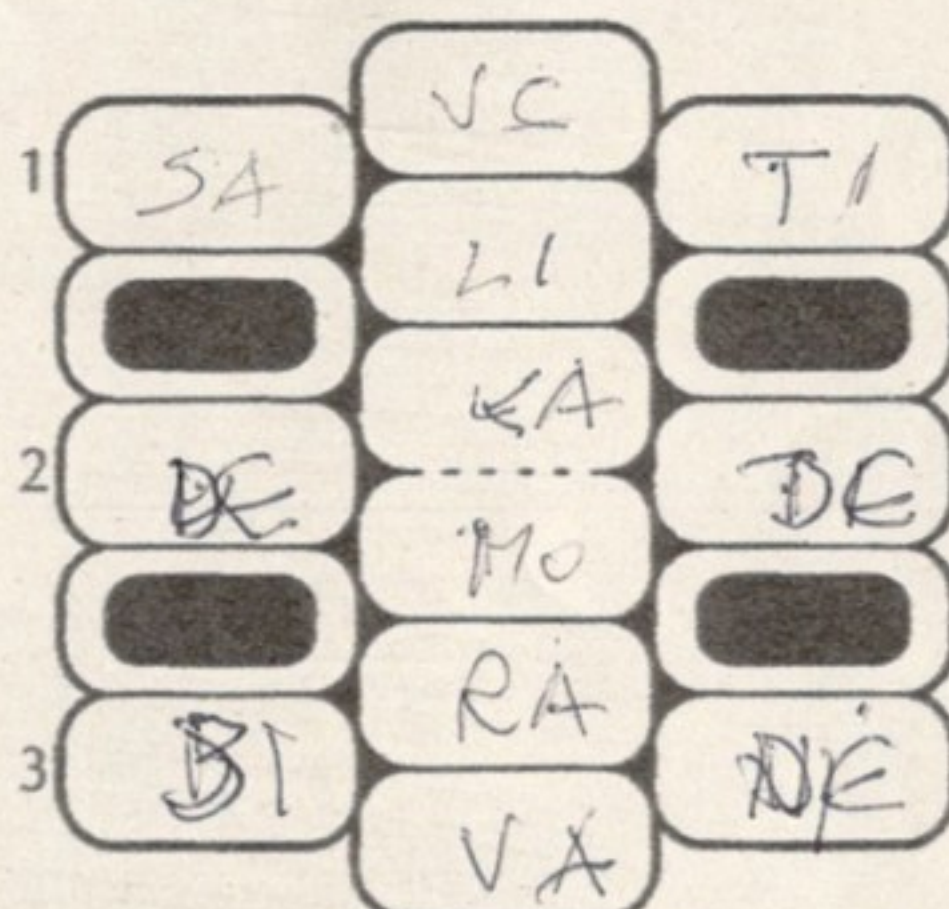
1. Препорука шта и како треба радити (мн.); 2. Време од десет дана (мн.); 3. Издвајање, узимање онога што је боље.

ОВАЛНО ПРЕМА ДОЛЕ:

1. Излити течност у нешто; 2. Изван моде, застарео, старомодан; 3. Постојање.

УСПРАВНО:

Река у Србији.

ПОГОРИФНИ РЕБУС

Засенчните поля са тачкама!

Решенъа се напразе на страницама "Мале поште"

Они који не знају, нека науче...

Опште је мишљење да се, у овом тренутку, о деци и њиховој потреби за игром довољно размишља. Чињеница је да у књижарама широм света могу да се нађу издања с мноштвом игара којима се проверавају личне способности и стрпљење читалаца, уче разне вештине и слично. Продавнице су претрпане играчкама и играма у нарочитом па-

Дечје игре су данас најчешће везане за технолошка достигнућа. Стваралаштво све мање долази до изражаја и све је мање прилике за дружење кроз игру. Зато смо и припремили овај занимљив подсетник, стар неколико векова.

ковању, док су ТВ програми, поготово у западним земљама, препуни игара и квизова у којима учествују и гледаоци свих узраста... Децу стално бомбардују видео-играма, а већ дуже време тржиште је преплављено и CD-ромовима, намењеним онима који желе да се забављају интерактивно или виртуално, како се то каже, са сопственим рачунаром...

Па ипак, изгледа да су традиционалне игре, које су наши старији играли без икакве помоћи са стране или уз мало одговарајућег прибора, већ замрле, а неке од њих и заувек нестале.

Италијански новинар и писац Пјетро Горини, својом књигом „Игре од јуче“, покушава да их спасе од заборава. Сматра да су баш те игре, права провера стваралачких способности које, у данашње време, поприлично гуши потрошачка грозница, као и недовољна заинтересованост да се у њима учествује.

Поновно откривање старих игара корисно је и због тога што су оне један од начина изражавања, а служе и за боље разумевање с околином. Свако може да измисли и неку нову игру, педесет

Превртање преко главе, стој на глави, „звезда“, „свећа“ и сл. и данас су један од начина да се покажу и докажу личне способности

Чигра је позната још од времена грчког песника Хомера. Овде је приказана у верзији с бичем

Ношење на укрштеним рукама изискује стабилност и снагу. Ова игра је и данас прилично у моди

Игра с коњићем од дрвета кога могу да замене и нечија леђа

али не треба да заборави ни оне старе – почев од жмурке, јурке и школице. Ту су и глуви телефони, игре с чигром, пиљцима (каменчићима) и кликери-ма, прескакање и натезање конопца, терање коту-

ра, ходање на штулама, пуштање змаја и тако даље.

На платну фламанског сликара Питера Бројгела из 1560, које овде показујемо, налази се ништа мање него 80 различитих игара. Ми ће-

мо да вам скренемо пажњу на неке од њих, а остале откријте сами. Осим што ћете да се забавите, ако сачувате ове странице имаћете и користан подсетник у тренуцима када вам „ништа не пада на памет“ ■ Д. В.

ПОДСЕТНИК
ЗАБАВНИК

Одржавање метле у равнотежи: провера способности на веома једноставан начин

Ходање на шулама. Доскора је ово била једна од најомиљенијих забава, нарочито за дечаке

Воз. С овом игром се почиње од најранијих дана

Боће – забава за сва годишта. Вековима је упражњавају и деца и одрасли

Дечаци и девојчице и данас се забављају на исти начин

Ринге-ринге-раја, некада као и сада

Бронзана звечка

Лутке из старог Египта. Девојчице се њима играју од памти-века

Стари Грци волели су да се забављају као и ми данас

Колица из римског доба – претеча аутомобила

Прастара игра с котуром

Уређује Вито Недељковић

Илустровао Зоран Петканић Петко

„Неми” лајавци

Да ли постоје неми пси?

БЕКА
Лазаревац

Можда питање изгледа чудно, али има оних који мисле да постоје пси који уопште не лају, односно, мало ко их је чуо да то раде. Како каже наш познати кинолог Раде Дакић, то све зависи од раса паса, дресуре и нарави, слично као и код људи. Примећено је да су мање расе паса темпераментније (при том и лајавије) од оних крупнијих.

Да ли ће неки пас лајати више од другог (којег ћете веома ретко чути

да лаје) последица је и дресуре. Познато је да постоје ловачки пси птичари који само „маркирају” летећу дивљач и, наравно, „не смеју” да лају јер би тако отерали ловину свом господару.

Као што видиш, неми пси не постоје, не бар међу до сада откривеним и познатим расама паса ■

Брег у Палестини

Гледао сам филм „Армагедон”, па ме занима да

ли је то неко измишљено место, по некој легенди, или заиста постоји?

ЂОРЂЕ
Нови Београд

Армагедон је мистично место где се окупљају снаге зла за борбу против снага добра, али ће снаге зла ипак бити потучене. Брдо мегидско, хебрејски Армагедон (Haramageddon) брежуљак је код града Мегидо у Палестини, које је било поприште многих борби у историји Израела ■

Врсте арапског писма

Прочитала сам нешто што бих желела да знам шта је. Пише: „Написано је на талику...” Да ли знате шта је то талик?

САНДРА
Београд

Талик је врста арапског писма, а усавршили су га Персијанци у 9. веку комбиновањем арапског куфи са персијанским пахлеви писмом. Ово писмо посебно је у употреби код

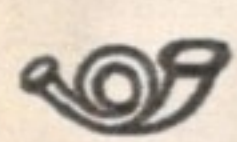
ПОЛИТИКА

ДАН ПОЧИЊЕ СА “ПОЛИТИКОМ”

Иранаца и многих исламских народа на истоку. Таликом су се радо служили писци у Османлијском царству, посебно песници, тако да је заступљено у многим песничким делима тог времена и тог поднебља ■

Становник Америке

Занима ме да ли на нашим просторима има којота или шакала, како се другачије зову.

ДРАЖЕН
Србобран

Многи сматрају да су којот и шакал иста животиња, али ови сродници из породице паса битно се разликују. Другачије изгледају и не живе у истим пределима. Којот (*Canis latrans*) нешто је већи од шакала и настањује пределе северноамеричке прерије. Дакле, у Европи га нема, па ни у нашој земљи.

Којот живи колико отприлике и пас (просечно 15-17 година) и једе све, од угинулих јелена и пацова до воћа и отпадака. Често се приближава насељима, али пошто је веома лукав, он је тако рећи неухватљив. Ловци кажу да му лисица није ни принети у смишљању начина помоћу којих ће доћи до плена и избећи многе опасности и ловачке замке. Којоти су познати по звијању која у преријским ноћима звуче језиво ■

ЕНИГМАТИКА

РЕШЕЊА

Скандинавка: шимпанзо, Д. Аза, неурон, шанса, каро, ЗДА, зоне, горила, ГОП, Иви, ампула, уш, лоб, лудост, В, телефон, портали, обим, напола, ној, резус, переца, Ра, ИК, репесаж, клин; Укрштеница: Лаза Костић, имати, крто, Јован Дучић, арена, Та-са, Ната, ретор, Ал, старина; Илустрована осмосмерка: фазан; Укрштеница за стрпљиве: АЛУ, Мики Маус, микроман, уре, Еба, Ает, атак, безобразност, ирис, Умберто Еко, ја, кожар, сирник, Алф, не-раст, избе, заићи, атови, ила, Андамани, отоман; Овална испуњаљка: Велика Морава (савети, салити, декаде, демодје, бирање, бивање); Помицаљка: краставац, рабарбара; Анаграмни ребус: Петлово брдо (брод, лопте, во).

Енигматске стране припрема:
ЕД "Борђе Натошевић", Сомбор
Уређује Славко Бован
Аутори: М. Милин, Ј. Недић и С. Бован.

на ствар, по закону обавезно означавање имена

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

БРОЈ 2443

YU ISSN 0032-339X

Први број »Политикиног Забавника« изашао је 28. фебруара 1939. године

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Генерални директор »ПОЛИТИКЕ А. Д.« Хаци Драган Антић

Оснивач и издавач »ПОЛИТИКА« А. Д.

Штампарија Штампарија Политике А. Д. 11000 Београд, Македонска 29

Ликовно графички уредник Душан Глушац

Графички уредник Горан Војиновић

Редакција Олга Вукадиновић

Бојана Дожић

Слободанка Делибашић

Мина Илић

Петар Милатовић

Весна Минић

Вито Недељковић

Биљана Орловић

Љубомир Патрновић

Весна Софреновић

Недељка Сташић

Миленко Тодоровић

Бранислава Црномарковић

Слободанка Вујић

Зоран Петканић

Радоје Савић

Секретаријат Зорица Филиповић

Дописници »ПОЛИТИКЕ« из иностранства: Дарко Рибникар (Њујорк), Петар Поповић (Москва), Жарко Ракић (Франкфурт), Петар Мићковић (Пекинг)

Редакција »ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК« Македонска 29

11001 Београд, П. факс 124

Телефони Секретаријат 3224-471

Редакција 3224-483

Техничка редакција 3226-620

центра 3224-191 и 3225-761

преглед: 3228-776

Маркетинг агенција Македонска 31/1, тел. 3220-645

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије, број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

ПРЕПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:

1 месец 58,50 дина. 3 месеца 175,50 дина. 6 месеца 351,00 дина. Преплата на жиро рачун број: 40801-603-2-47280, уз обавезну назнаку: »ПОЛИТИКА« А. Д. - ПРЕПЛАТА НА ЛИСТ »ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК«.

ПРЕПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:

Полугодишња/возом: 136 DEM или противвредност осталих валута. Полугодишња/авионом: I група-Европа: 216 DEM. II група-Азија-Африка: 231 DEM. III група-Америка-Аустралија: 242 DEM или противвредност осталих валута.

• Преплата се врши преко WEXIM BANK, Skakovaya 17, 125040 MOSCOW, Russian Federation, SWIFT: WJSCRUMM, на рачун Komercijalna banka A.D, Beograd, Sv. Save 14, Yugoslavia, - SWIFT CODE: KOBBYUBG, број: 30112280000000000025 /DEM ACC/, 30112840000000000025 /USD ACC/или противвредност осталих валута, у корист: »ПОЛИТИКА« А. Д. - Beograd, Makedonska 29, Yugoslavia. Девизни рачун број: 70400-07021747 који се води код Комерцијалне банке А. Д. - Београд. Код уплате обавезно навести: »Сврха плаћања« - ПРЕПЛАТА НА ЛИСТ »ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК«.

Копију уплате обавезно послати на факс: ++ 381 11 3228 776 или на адресу: »ПОЛИТИКА« А. Д., 11000 Beograd, 29. novembra 24, Yugoslavia.

• Уплате за ОГЛАС на горе наведени рачун у Москви, а копију уплате на факс: ++ 381 11 3226 353 или ++381 11 3249 293

Годишњу претплату на лист не примамо.

Интернет адреса: <http://www.politika.co.yu>

ЕКСПРЕС

експресно
онстантно
вакодневно
рофесионално
ационално
нергично
игурно

...са "Политиком експрес", у новом руху вечерњег листа!

ПОЛИТИКИН
ЗАБАВНИК

педесет три

РЕКЛИ

СУ

НЕМАМ
НИШТА
ДА КАЖЕМ
И ТО
ГОВОРИМ
И ТО ЈЕ
ПОЕЗИЈА.

Џон Кејд
амерички
композитор
(1912–)

АКО ДОКАЗУЈЕМ ДА
САМ У ПРАВУ, ЈА
ПРИЗНАЈЕМ ДА САМ
МОЖДА У ЗАБЛУДИ.

Бомарше
француски комедиограф
(1732–1799)

КЊИЖЕВНОСТ ЈЕ
УМЕЋЕ ПИСАЊА
НЕЧЕГА ШТО ЋЕ СЕ
ЧИТАТИ ДВА ПУТА,
НОВИНАРСТВО –
НЕЧЕГА ШТО ЋЕ СЕ
ЧИТАТИ САМО
ЈЕДНОМ.

Сирил Коноли
енглески критичар
(1903–1974)

МЕНИ СУДБИНА УВЕК
ДАЈЕ КАШИКУ КАД
НЕМАМ СУПЕ И СУПУ
КАД НЕМАМ КАШИКУ.

Шандор Петефи
мађарски лирски песник
(1823–1849)

НЕКЕ КЊИГЕ
СУ НЕЗАСЛУЖЕНО
ЗАБОРАВЉЕНЕ:
НИЈЕДНА НИЈЕ
НЕЗАСЛУЖЕНО
ЗАПАМЋЕНА.

В. Х. Одн
енглески песник и
драмски писац
(1907–1973)

ЈА НИКАД
НЕ ОПРАШТАМ
– АЛИ УВЕК
ЗАБОРАВЉАМ.

Артур
Џејмс
Белфор
енглески
политичар
(1848–1930)

ХВАЛА
БОГУ,
ЈОШ
САМ
АТЕИСТА.

Луис Буњуел
шпански редитељ
(1900–1983)

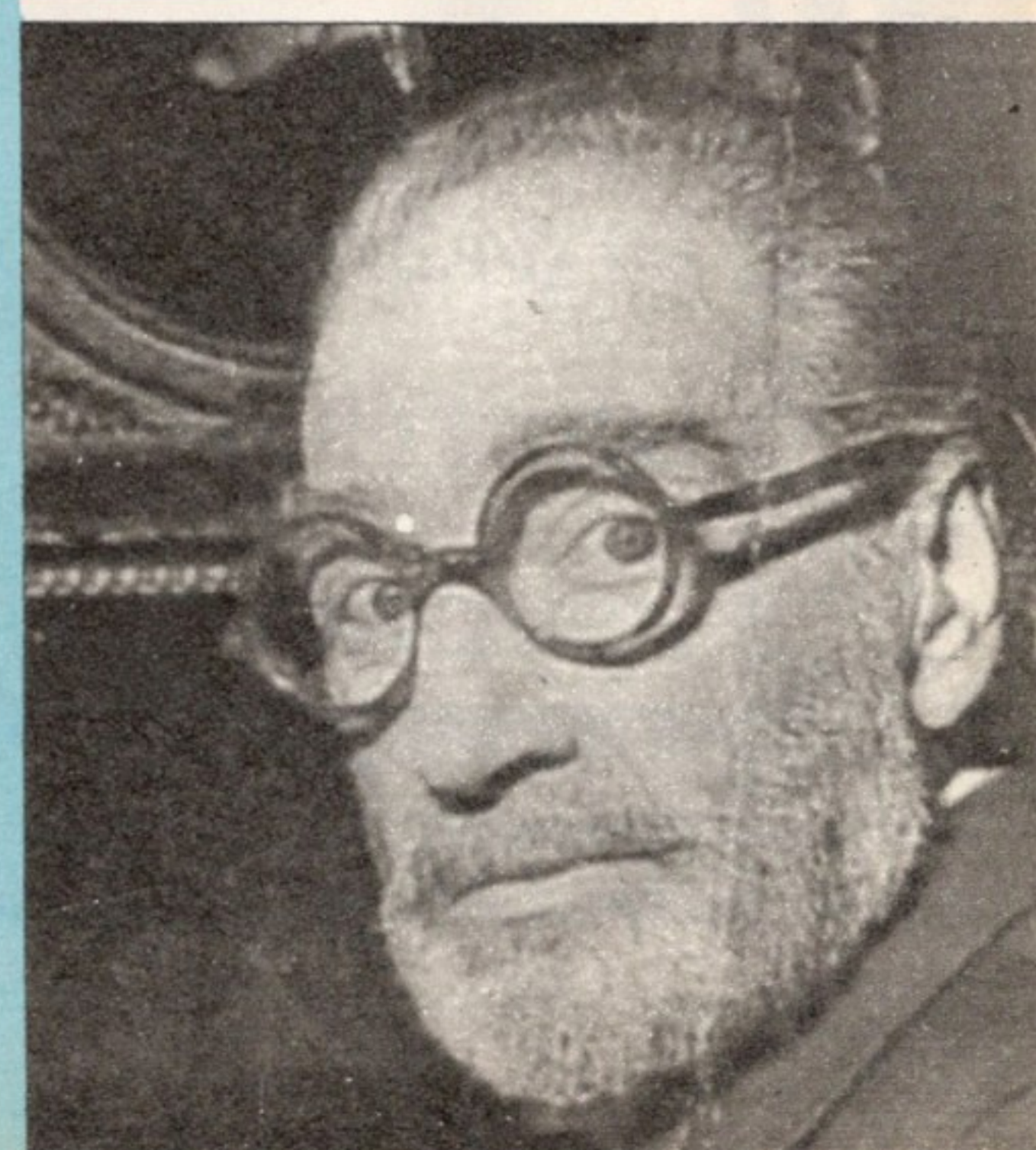
ВИНО
И
ЦРВА
ПРЕТВАРА
У
ОРЛА.

Шарл Бодлер
француски писац и
уметнички
критичар
(1821–1867)

ДОСАДНО ЈЕ
ОНО
ПОЗОРИШТЕ
КАД
НА СЦЕНИ
НЕ ВИДИШ
ЉУДЕ, ВЕК
ГЛУМЦЕ.

Саша Гитри
француски писац,
редитељ и глумац
(1885–1957)

NAPRAVITE SAMI SVOJ
TITANIK
DUŽINE 135 cm

IGRAČKA I ZA DECU I ZA RODITELJE
CENA 80 din + PIT troškovi Tel. 011/76 55 74; 32 35 132

Dobre vesti za vaše mobilne želje!

Uključite se u svet pripejd mobilne telefonije,
po znatno nižoj ceni, uz mogućnost izbora tarife.

PROFESIONALNA TARIFA							
	PON	UTO	SRE	ČET	PET	SUB	NED
00.00-24.00	5,9 din.						

Cena poziva je izražena u din. po jednom minutu razgovora (bez poreza).

CRVENA TARIFA (PROFESIONALNA) je tarifa sa istom cenom tokom celog dana i svih dana u nedelji, i prevashodno je namenjena onima koji koriste mobilni telefon po ceo dan i nemaju određene vremenske potrebe.

POSLOVNA TARIFA							
	PON	UTO	SRE	ČET	PET	SUB	NED
07.00-14.00	6,8 din.						
14.00-20.00							
20.00-07.00	4 din.						

Cena poziva je izražena u din. po jednom minutu razgovora (bez poreza).

PLAVA TARIFA (POSLOVNA) je tarifa sa malim razlikama u ceni za različite vremenske intervale tokom dana, i namenjena je korisnicima koji mobilni telefon koriste tokom dana za potrebe posla ali i uveče i vikendom.

MLADALAČKA TARIFA							
	PON	UTO	SRE	ČET	PET	SUB	NED
08.00-21.00	9,8 din.						
21.00-08.00							
	2,5 din.						

Cena poziva je izražena u din. po jednom minutu razgovora (bez poreza).

ZELENA TARIFA (MLADALAČKA) je tarifa sa velikim rasponom cena za različite vremenske intervale tokom dana i dane u nedelji. Namenjena je porodičnoj upotrebi i mladima, jer je jeftinija u slobodno vreme: uveče i vikendom.

Nudimo vam nov način korišćenja pripejd SIM kartice kroz novi tarifni sistem. Po prvi put, sami možete da odredite cenu svojih razgovora. Izborom prave tarife, one koja je najbolje prilagođena vama i načinu na koji koristite mobilni telefon, ostvarićete značajne uštede. Zamena tarifnog sistema moguća je u bilo kom momentu. Pritom sve stare pogodnosti pripejd kartice ostaju: neposredan pristup GSM sistemu; nema računa; nema mesečne pretplate; potpuna kontrola troškova; mogućnost neograničenog dopunjavanja; primanje poziva (13 meseci) čak i po isteku kredita i besplatni hitni pozivi.

Obećali smo vam nov način korišćenja mobilnih telefona.

Sada je izbor na vama. Koju tarifu želite?

11000 Beograd, Takovska 2, Tel: 064/789

Mobilna
Telefonija
Srbije

